

ȚARA DE SVS

Revistă de conservarea și promovarea culturii tradiționale • Nr. 1-2 - 2009 (Anul IV)

Consiliul Județean Botoșani
Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani

CUPRINS

Prof. Ion Ilie - Trist dar adevărat.	1
Elena Pricopie - Zilele orașului Botoșani	2
Angela Paveliuc Olariu - Ornamentica artei tradiționale din zona etnografică Botoșani	4
Margareta Mihalache - Despre modalități diverse și complexe de raportare la cultura populară în cadrul târgurilor	11
Aspecte de la Târgul Meșterilor Populari, 24-26 aprilie 2009	13
Margareta Mihalache - Valori autentice ale artei populare ce mai pot fi salvate	14
Datinile Albei pentru toată lumea	15
Elvira Romaniuc - O cercetare etnografică în Europa Centrală	16
Ionel Bejenaru - Destinația răului, relelor, dracului, desprinsă din descântecele românilor	18
Marcel Lutic - Eugen D. Neculau - schiță de portret	19
Eva Giosanu - Cămașa de sărbătoare	24
Ioan Rotundu - Studii etnografice pentru cei din viitor	25
Elena Pricopie - „Șezătorile iernii“, o manifestare de tradiție	26
Gellu Dorian - Antologia poezilor botoșăneni de azi	27
Un poet din Glodeni, Republica Moldova: Vasile Guțuleac	28
Poezie inedită de George Mihuță	29
Steliana Băltuță - Nunta - ritual tradițional cu piese având valoare de simbol	30
Ciprian Manolache - Amfiteatru	32
Concursul de poezie “Constantin Drăcsin”, ediția a III-a	34
Constantin Arvinte - Folclor muzical instrumental din județul Botoșani	36
Mihai Fediuc - Caracteristicile dansului din zona Botoșaniului	37
Notarea grafică a mișcării - Semne convenționale de bază	38
Patru jocuri populare bătrânești din județul Botoșani.	40
Regulamente: „Mărțișor“, Concurs Național de Muzică Ușoară; „Satule, mândră grădină“, „Porni Luceafărul...“	44

Revistă editată de
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII
TRADIȚIONALE Botoșani
cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani

Redacția:

Director: prof. Ion Ilie

Secretar General de redacție: Gellu Dorian

Redactori: dr. Angela Paveliuc Olariu, prof. Constantin Lupu,
etnolog Steliana Băltuță, prof. Margareta Mihalache,
coregraf Mihai Fediuc și Elena Pricopie

Secretariat, culegere: Cornelia Țurcan

Adresa: Pietonalul Unirii nr. 10, Botoșani

Tel./Fax: 0231-536322

E-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com

ISSN (Hyperion): 1453-7354

Coperta 1: Meșteri populari din Tudora, județul Botoșani
Fotografiile copertele 1, 3, 4 - Margareta Mihalache și Aurel Luca

Prof. ION ILIE

TRIST DAR ADEVĂRAT

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani în munca de menținere a tradițiilor populare, în lupta cu influențele nefaste ale poluării muzicale și a obiceiurilor legate de meșteșugurile tradiționale, are o problemă în combaterea acestor influențe de la zi la zi.

În ultimii ani melodii vechi ale muzicii populare ajung pe niște ritmuri (de multe ori balcanice sau sud-americane și interpretate de niște neaveniți (ite) care nu numai că nu au nimic în comun cu muzica și cu ritmul, încât stai și te uiți neputincios la degradarea muzicii populare, a culturii muzicale naționale în folosul unor avantaje pur comerciale ale televiziunilor apărute ca ciupercile după ploaie. Ne punem întrebarea „Nimeni nu vede, nimeni nu aude?”, din acele birouri ale Ministerului Culturii sau al C.N.A.-ului, sau sunt puși oamenii care să răspundă de aceste sectoare și care nu au nimic comun cu muzica, cu folclorul, cu cultura într-un cuvânt. Trist dar adevărat !

Este greu de crezut să vezi banalizarea costumului popular (din

orice zonă a țării) într-o fustiță supermini și o ie care redă cât mai clar formele așa-ziselor dansatoare, punând într-o umbră totală frumusețea costumului popular românesc mult apreciat peste hotare și, în același timp, frumusețea melosului popular atât de îndrăgit în orice parte a lumii.

De aceea, instituția noastră, prin organizarea de târguri meșteșugărești, de festivaluri de muzică populară, de expoziții ale portului popular din această zonă, festivaluri coregrafice cu participarea formațiilor din județ și din țară și, într-un viitor apropiat, a festivalului muzicii corale sătești, încearcă să readucă în fața tuturor locuitorilor din județ (prin media, presă, posturi TV) frumusețea cântecului, portului, meșteșugurilor și dansului popular, pentru a prezenta puritatea și frumusețea tradițiilor populare.

Numai așa, dacă fiecare Centru pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din fiecare județ ar face cât mai des astfel acțiuni, s-ar contracara acele concerte care au ca rol, nu declarat dar evident din punctul nostru de vedere, denigrarea culturii tradiționale românești.

ZILELE ORAȘULUI BOTOȘANI

La Botoșani, locul mirific pe care Dumnezeu l-a lăsat ca o oază de liniște și puritate sufletească, chiar dacă într-un colț uitat de lume, aici unde gândurile, viețile, cele mai alese sentimente ale unor marcante personalități s-au unit parcă peste vremuri, într-o melodie și poezie prezentă, pe care numai Enescu și Eminescu le pot păstra mereu vii în amintirea noastră, printr-o chemare spirituală întotdeauna mai dulce, mai suavă decât orice pe lume, aici, unde noi nu putem uita atât de ușor dumnezeirea și tot ce a creat mai frumos Mântuitorul, un colț de Rai, Botoșaniul, numai aici mâna Sa binecuvântată a fost întinsă peste marea sărbătoare culturală – „Zilele Orașului Botoșani” – 22-26 aprilie 2009.

Această manifestare a fost organizată de către Primaria Municipiului Botoșani, Centrul Județean pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale Botoșani, Consiliul Județean Botoșani, Muzeul de Istorie Botoșani, în parteneriat cu Asociația Meșterilor populari din Moldova, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Botoșani.

Toate activitățile desfășurate în aceste zile, prin complexitatea și diversitatea lor, au dat multă culoare și armonie nu numai nouă organizatorilor, vizitatorilor, participanților, ci întregului oraș, parcă angrenat într-o horă a fericirii că există și faci parte din frumusețea clipelor hotărâte pământește, dar în primul rând divin. Și spun aceasta pentru că nimic nu ia ființă decât la Cuvântul său.

Târgul Meșterilor Populari s-a desfășurat în perioada 24-26 aprilie 2009.

- vineri, 24 aprilie, ora 10, a avut loc deschiderea oficială a Târgului;

La deschidere au avut bunăvoința de a participa personalități marcante ale Botoșaniului precum: Președintele Consiliului Județean - Domnul Mihai Țăbuleac, Primarul Municipiului Botoșani - Domnul Cătălin Mugurel Flutur, Vicepreședintele Consiliului Județean - Domnul Cristian Achiței, omul care se preocupă direct de buna funcționare a instituțiilor de cultură din județul Botoșani, Domnul Dănuț Huțu - Directorul Direcției Județene pentru Cultură Culte și Patrimoniu Național, distinsa Doamnă doctor etnolog Angela Paveliuc Olaru, Domnul Marcel Lutic - președintele Asociației Meșterilor Populari din Moldova. Din motive de sănătate, nu s-a putut bucura de aceasta sărbătoare tocmai omul care a pus cap la cap totul pentru reușita acestor manifestări. Este

vorba despre mentorul celor care s-au preocupat, fiecare după specializarea lui, de organizarea acțiunilor, Profesor Ion Ilie- Directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, care, de la distanță a coordonat, și a fost cu sufletul aici, unde sărbătoarea începea.

La ora 11, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Muzeul Județean de Istorie, în parteneriat cu Asociația „Datini străbune” Alba, au organizat expoziția etnografică itinerantă – Datinile Albei pentru toată lumea – prezentată de Aurel Luca, președintele „Asociației Datini Străbune” Alba.

Expoziția de artă comparată, etnografie – pictură „Paștele - Sărbătoarea calendaristică creștină” prezentată de Steliana Băltuță, muzeograf, precum și lucrările expuse sub titlul - Spiritualitatea creștină în arta plastică - de către Angela Tomaselli, artist plastic, au dat nuanță programului. Vernisajul a avut loc la Galeriile de artă Ștefan Luchian – marele artist nemuritor prin lucrările sale.

Toate aceste lucrări de artă plastică, artă naivă, scot la iveală tot ce păstrează ființa, artistul, mai frumos, și de fiecare dată, oricât ar încerca să exteriorizeze omul, nu poate decât în parte, pentru că ceea ce

este dumnezeiesc în om, el nu poate să exprime în termeni, elemente, sunete pămânești decât într-o măsură din desăvârșire. Toate acestea vibrează în noi și ating coarda sensibilă a trăirilor noastre interioare, de cele mai multe ori uitate sau așezate cu multă grijă într-un sertar ascuns al inimii, nedeschis, neînțeles de nimeni, niciodată.

- sâmbătă 25 aprilie, ora 11, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, Muzeul Județean de Istorie Botoșani, Primăria Ungureni, au organizat la Sala Polivalentă a Muzeului Județean de Istorie, lansarea albumelor etnografice – Cămașa de sărbătoare din colecția muzeală Ungureni și respectiv – Cămașa de sărbătoare din colecția muzeală Concești, autorul acestor lucrări de suflet, fiind Margareta Mihalache referent etnograf al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani. A prezentat, Eva Giosanu – muzeograf la Complexul Muzeal Național Moldova Iași. Albumele au ieșit sub tiparul Editurii Agata.

Aceste albume nu fac altceva decât să îmbogățească, întreaga panoplie etnografică națională, să promoveze arta populară românească, cea care, după cum spun cercetătorii, este atât de apreciată peste hotare.

În același cadru, ne-a încântat privirile expoziția de icoane pe lemn și sticlă, realizată de artiștii Elena Martinov – Rădăuți, Liviu Șoptelea, Ionuț Gafițeanu – Botoșani. Dacă nu ne-am opri măcar pentru câteva clipe privirile asupra minunatelor lucrări de artă, icoanele pe lemn și sticlă, cu siguranță, sufletul atât de zbuciumat și preocupat, prins în vârtoarea problemelor cotidiene, ar pierde legătura aceea eternă, însă atât de firavă cu divinitatea. Ochii au nevoie de imagini călăuzitoare pe calea strămtă către Cel ce ne-a dat formă, destin și nume până la o vreme după care toate trec în deșertăciune.

Expoziția de pictură naivă realizată de pictorul Cristian Hârtie – Botoșani, a întregit spectacolul diversității lucrărilor de artă.

Sâmbătă, ora 17 – a avut loc un minunat spectacol folcloric, rezultatul muncii maestrului-coregraf Mihai Fediuc de la Centrul Județean pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale Botoșani care s-a preocupat de formarea și instruirea formațiilor de dansuri din Cordăreni și Tudora. Formația de dansuri Balada, care este în întregime opera coregrafului Mihai Fediuc și care se prezintă ca o formație de dansatori profesioniști, chiar dacă sunt ama-

tori, a încântat, de asemenea, publicul. Nici pe departe nu poți evita un nume care cu multă râvnă, dăruire și perseverență a reușit să formeze oameni, adevărați dansatori ce pot exprima și transforma sentimentele, în mișcări de o finețe rară – dansul românesc din Botoșani. Acesta este coregraful Mihai Fediuc. El și-a dedicat timpul, talentul și cunoștințele în acest sens și rodul muncii lui este evident și pe măsura strădaniei sale.

Au evoluat dansuri populare mixte, dansuri populare bărbătești, dansuri populare femeiești, grupul vocal mixt Cordăreni, interpreți de muzică populară.

Revin, pentru a încheia, tot la expoziția lucrărilor meșterilor populari invitați din județele Alba, Botoșani, Bistrița, Dâmbovița, Iași, Galați, Brăila, Harghita, Maramureș, Olt, Suceava.

Pe marea Alee pietonală a Botoșanilor, nu departe de principalele Instituții de Cultură din Botoșani, meșteșugarii și-au etalat creațiile lor, unul lângă altul, parcă într-o armonie stabilită nu la întâmplare. Ca într-un buchet cu flori de primăvară în anotimp și inimi, târgul a reunit ceramiști, încondeietoare de ouă, împletitori în sfoară, țesătoare, prelucrători în lemn, cioplitori, sculptori în lemn, argintari, iconari. Ca să participi la un târg de meșteri populari trebuie să-ți pregătești sufletul, să fii convins că vrei, să-ți dorești ieșirea din real și să trăiești pentru un timp, pe alt tărâm, al lucrurilor ce mai întâi au fost imagini și numai măiestria și puțința omului le-a dat contur, culoare, nume, materializându-le, într-o lume cu totul aparte decât cea cotidiană – lumea artei – frumosului – divinității. Pășeam pe alee și lumea aceea de basm era cu mine, în mine, uitând că există un început și un sfârșit al lucrurilor ce reușesc să te desprindă spiritual. Aceasta înseamnă artă. Să te capteze, să devii copia ei, să-ți fure ființa și să-ți-o transforme într-un chip frumos, al ei, care cu certitudine este sinonim cu dragostea de oameni. S-o simți că pulsează în sufletul tău și trăiești prin ea încă pentru o vreme.

Toate aceste activități conlucrează în marea ramură a educației permanente, absolut necesară, fără de care ne-am dilua în prezent sau poate într-un viitor care nu va mai fi al nostru ca identitate.

Și totuși îmi permit să spun că identitatea este una, dar lucrează în chip felurit în toate inimile sub formă de adevăr, lumină, dragoste, frumos, într-o scurtă călătorie în timp, atât de prețios pentru cei ce trăiesc arta.

**Elena PRICOPIE, referent compartiment
Educație permanentă**

Ornamentica artei populare tradiționale din zona etnografică Botoșani • Textile de interior – Scoarțe și lăicere

Zona etnografică a Botoșanilor, ce cuprinde teritoriul dintre Siret și Prut, situat în extremitatea nord-estică a României, se prezintă ca având particularități distincte în unele compartimente ale civilizației tradiționale, față de alte zone etnografice ale României. Aceste particularități se remarcă și în ornamentica artei populare tradiționale din această parte a Moldovei.

Pentru a înțelege cât mai bine această realitate, vom ilustra în cele ce urmează, cele mai reprezentative aspecte ale ornamenticii textilelor de interior – scoarțele și lăicerele – acestea având o pondere însemnată în colecția Muzeului Etnografic al județului Botoșani și în alte colecții particulare, cunoscându-se faptul că zona Botoșanilor cuprinde în limitele sale unele dintre cele mai valoroase scoarțe românești, prin compoziția lor ornamentală, ilustrând prin tehnica și concepția decorativă, procedee și o gândire artistică străveche. Cercetând cele peste o sută lăicere și scoarțe din colecția muzeului și alte piese aflate pe teren, precum și în alte colecții, se poate urmări evoluția interesantă a gândirii ornamentale începând cu linia ca element primar și ajungând până la compoziția decorativă mai complicată, care se desfășoară mai ales pe scoarțe, corespunzând și cu cristalizarea acestei piese de interior, ca un obiect de sine stătător. În compoziția ornamentală a lăicelor și scoarțelor deosebim două elemente: țesătura de fond realizată dintr-o singură culoare (de obicei mai întunecată dacă motivele sunt mai puțin accentuate și deschisă dacă motivele sunt mai accentuate) și ornamentul care este intercalat în acest fond. Forma primară a ornamentului începe cu simple dungi, care străbat în colorit divers de cel al fondului, suprafața lăicerului de la o margine la alta. Lăicerul reprezintă din plin acest decor inițial în dungi care în zona Botoșanilor sunt denumite **vrâste**.

Vrâstele lăicerului sunt realizate prin bătaia suveicii și pot fi într-o singură culoare, repetându-se în aceeași lățime, sau pot constitui grupe de vrâste alăturate, în colorit divers și în lățime diferită, care se succed la distanțe egale pe întreaga lungime a lăicerului. Variația în decorul lăicerului este bazată pe modul de grupare al vrâstelor, pe coloritul acestora și diversitatea de lățime sub care apar în câmpul țesăturii. Acesta este decorul obișnuit al lăicelor și acest decor constituie temeiul pe care se va amplifica întreaga gamă a motivelor ornamentale mai complicate caracterizând decorația scoarței. Pe baza materialelor cercetate se poate urmări evoluția de la ornamentica simplă a lăicerului cu vrâste până la cea a scoarței, trecând prin diferite faze intermediare. Într-o primă etapă de trecere de la lăicer la scoarță alături de vrâste încep să apară și motive alese, dispuse în spații de fond denumite local **scaune**.

Aceste motive alese încep cu linii întrerupte cunoscute local sub denumirea de pui și rădicături, realizate prin alesătură adică intro-

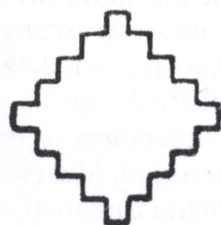

Fig. 1

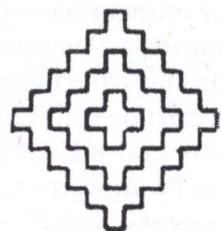

Fig. 2

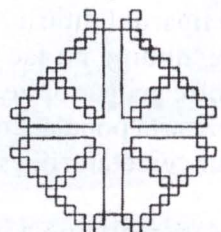

Fig. 3

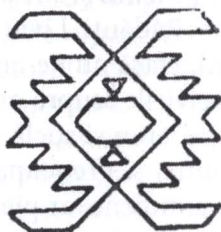

Fig. 4

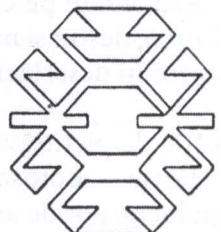

Fig. 5

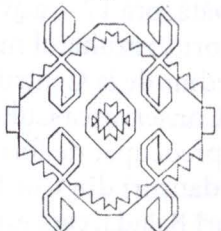

Fig. 6

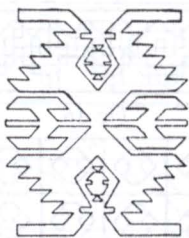

Fig. 7

Fig. 8

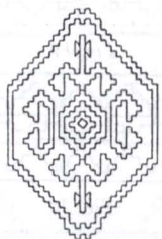

Fig. 9

Fig. 10

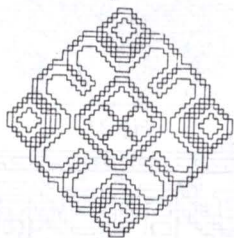

Fig. 11

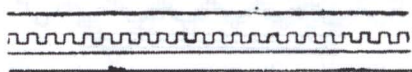

Fig. 12

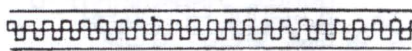

Fig. 13

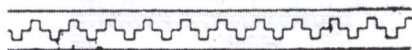

Fig. 14

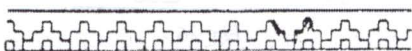

Fig. 15

ducerea firului de băteală călcând și ridicând câte patru sau șase fire de urzeală. Prin alesătură treptat, se ajunge la motive geometrice mai complicate ca romburi, crucea, steaua etc. Menționăm că decorul simplu al liniilor întrerupte, urmează același sens cu vrâstele lăicerului. Caracteristică ornamenticii lăicerului este înșiruirea motivelor într-o repetare ritmică, de la o margine la alta, a țesăturii. În această repetare varietatea rezultă mai ales din coloritul divers al fondului pe care sunt dispuse aceleași categorii de motive. Alteori aceleași motive sunt colorate diferit de la o porțiune la alta. Într-o fază mai evoluată apar noi motive în spațiile denumite scaune. Alesăturile „în scaune” se îmbogățesc cu timpul cu alte diferite motive mai complicate, marcând cele două faze cronologice în evoluția lăicerului, când intercalate cu motivele liniare apar motivele mai complicate de origine orientală, (pomul vieții, motivul soarelui) de dimensiuni mult mai mari față de primele. În zona cercetată, găsim numeroase lăicere care au alături de vrâste, alesături diferite, decorul îmbogățindu-se evident în acest caz.

În etapa următoare de evoluție din modul în care sunt dispuse motivele, constatăm și existența fazei de trecere de la lăicer la scoarță, fază în care concepția decorativă rămâne aceeași repetându-se de două ori pe lățimea scoarței. Este de fapt o simplă înădărire de-a lungul ei a două lăicere. În această fază scoarța nu are limite, nici chenare, întocmai ca și lăicerul. Următoarea etapă în evoluția scoarțelor este apariția unei țesături dintr-o singură foaie lată de 1 m – 1,30 cu câmpul acoperit uniform de același motiv geometric care se repetă la infinit fără a fi încadrat într-un chenar, fără a avea un început sau un sfârșit. În acest caz s-a renunțat la sistemul de ornamentare bazat pe vrâste și alternanțe, pentru a fi înlocuit cu alte motive. În această categorie intră mai multe tipuri de scoarțe care menținând caracterul geometric prezintă mai multe tipuri de compoziție: compoziția în joc de fond continuu când același motiv se repetă pe întreg câmpul scoarței fără chenar. În cadrul acestui tip compozițional pot fi cuprinse scoarțele „în șah”, cunoscute în zonă sub numele de scoarțe în **oblonițe**, scoarțe în **păvi**, scoarțe în **dame**... Tot în cadrul acestui tip compozițional intră și scoarțele ornamentate „în zigzag”, **unda apei**. Local aceste scoarțe sunt cunoscute sub denumirea de scoarțe **costișăti** „cu rându-ntors” și scoarțe „în nouri”. În aceeași categorie intră și scoarțele ornamentate „în solzi”. Aceste scoarțe sunt generalizate în întreaga Moldovă și frecvent întâlnite în zona cercetată. Cu o frecvență remarcabilă apare în întreg cuprinsul zonei și al Moldovei scoarța aleasă în romburi. Rombul este cunoscut local sub numele de „floare mare”, „floarea cea mare”, „floare încheiată”, „floare închisă”, „roată”. Romburile apar în diferite variante, dispuse independent sau legate între ele, asociate cu alte motive sau prezentate singular (Fig. 1-11).

De cele mai multe ori, scoarța „în roate” înseamnă dispunerea unor romburi de-a lungul țesăturii încadrate de jumătăți de romburi. Despre scoarțele acestea I.D. Ștefănescu în lucrarea sa „Arta veche a Maramureșului” scrie: „Scoarțele acestea nu au margini, adică nu sunt limitate prin borduri. Nu sunt sfârșite pe nici o latu-

ră. Ochiul urmărește încântat cercetează încadrarea romburilor și are impresia infinitului. Gândul trece din loc în loc și din treaptă în treaptă, prin figuri de dimensiuni egale, și nu află nicăieri nici piedică, nici încheiere.”

Un alt tip compozițional este cel care se bazează pe diferențierea între motivul ornamental și fondul uniform. În cadrul acestui tip intră scoarțele cele mai des întâlnite în zonă. Este vorba de scoarțele ce au motive izolate, dispuse în rânduri paralele care mai păstrează tradiția lăicerului în ornamentică. În zona Botoșanilor apare frecvent scoarța cu câmpul împărțit în pătrate, în fiecare pătrat, înscriindu-se câte un motiv independent. Ele sunt cunoscute sub denumirea de scoarțe „în pătrate”. Momentul hotărâtor în cristalizarea tipului de scoarță propriu-zisă este marcat de apariția chenarului, care încadrează câmpul ornamental al scoarței. În acest caz chenarul dobândește un rol decorativ față de câmpul scoarței. Chenarul scoarțelor moldovenești prezintă câteva particularități demne de semnalat. În general chenarul este deosebit de îngust, redus ca dimensiuni, neînsemnat, în comparație cu scoarțele oltenesti. Adeseori există doar pe părțile laterale ale scoarței, capetele fiind marcate prin câteva dungi transversale față de lungimea scoarței, ce au menirea mai ales de a delimita lungimea scoarței, decât rolul de chenar propriu-zis

În unele cazuri, când chenarul este mai lat, scoarța este țesută în două etape. Întâi se țese câmpul central al scoarței și pe urmă cele două chenare care sunt cusute pe ambele părți ale scoarței. Alteori câmpul scoarței este țesut odată cu un singur chenar dispus pe o lungime, iar celălalt chenar longitudinal este țesut separat fiind cusut ulterior de câmp. O a treia situație este atunci când scoarța este compusă din două foi – unite la mijloc prin cusătură, fiecare foaie având inițial chenarul ei.

Scoarțele vechi din zona Botoșanilor au chenar simplu (*Fig. 12-20*), cel dublu apare mai ales către începutul secolului al XX-lea. Chenarele se detașează în primul rând prin colorit. Ele sunt de obicei în nuanțe mai deschise decât acelea ale câmpului, această diferență cromatică jucând un rol important în delimitarea chenarului. Diferențierea între chenar și câmp este creată și de diferența ornamenticii. Chenarul cel mai simplu se reduce uneori la o linie în zig-zag, de culoare diferită sau la motivul dinți de fierăstrău. Atunci când chenarul este dublu, cel din interior este mai îngust, iar cel din exterior este mai lat, cel dintâi fiind o linie frântă, un vrej sau un val. Chenarul principal, cel exterior, prezintă diverse categorii de motive: romburi, cruci, asociate cu motive vegetale geometrificate (frunze, flori, pomul vieții în diverse variante) (*Fig. 21-24*). Uneori la variația motivelor se mai adaugă și alternanța unor zone de culori diferite punând în valoare motivele. În afară de motivele geometrice semnalăm ca o notă caracteristică în ornamentația chenarelor scoarțelor moldovenești frecvența motivului vrejului (*Fig. 25-30*), care se leagă de motive similare întâlnite pe chenarele covoarelor orientale. Spre deosebire de scoarțele oltenesti, chenarele scoarțelor din Moldova și din zona Botoșanilor,

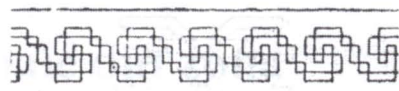

Fig. 16

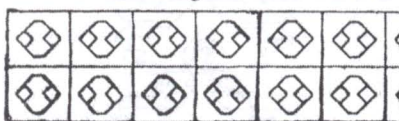

Fig. 17

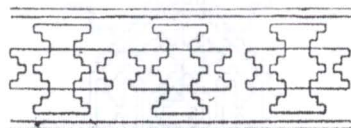

Fig. 18

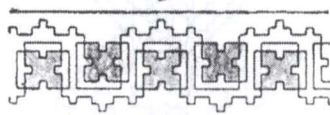

Fig. 19

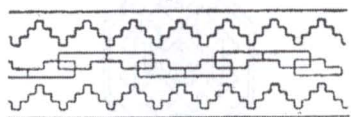

Fig. 20

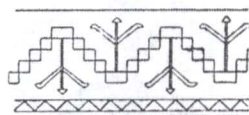

Fig. 21

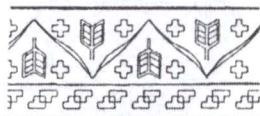

Fig. 22

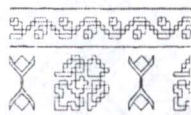

Fig. 23

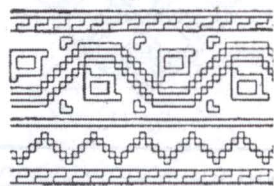

Fig. 24

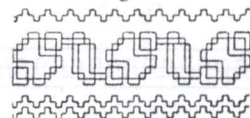

Fig. 25

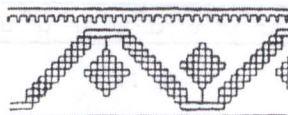

Fig. 26

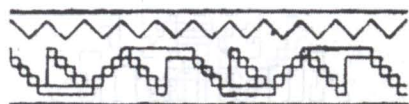

Fig. 27

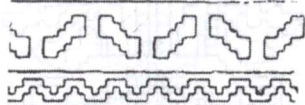

Fig. 28

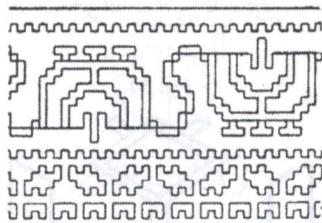

Fig. 29

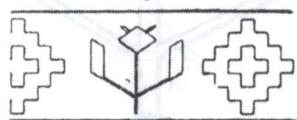

Fig. 30

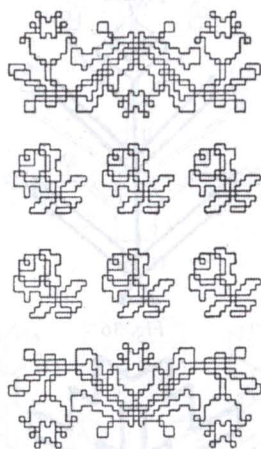

Fig. 31

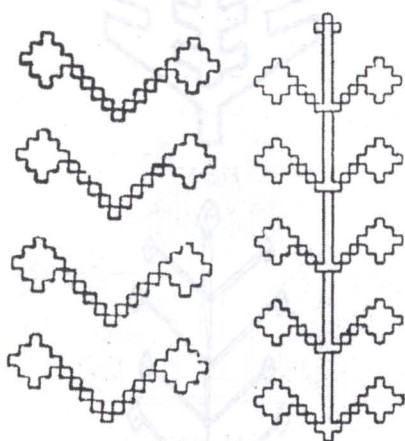

Fig. 32-33

nu preiau decât rareori în ornamentică motive întâlnite și în câmpul scoarței, în acest caz cu variante deosebite. Analizând câmpul ornamental al scoarțelor, constatăm o mai mare varietate în raport cu ornamentica chenarului, câmpul ocupând locul principal în concepția unitară a scoarței din Moldova. În acest sens, încercând o clasificare tipologică a scoarțelor cu chenar, întâlnim în zona studiată trei formule: într-o primă formulă pe câmpul scoarței apar dungile amintind direct concepția liniară a ornamenticii lăicerului bazat pe vrăste.

O altă categorie se caracterizează prin motive izolate dispuse simetric pe întreg câmpul scoarței (Fig. 31).

Al treilea grup cuprinde scoarțele cu motiv central în jurul căruia se grupează și celelalte motive cu rol secundar. Sub raportul caracterului ornamentelor scoarțele se pot clasifica în mai multe categorii: în primul rând se situează scoarțele cu decor geometric, apoi acelea în care decorul geometric se îmbină cu cel floral stilizat și în al treilea rând, scoarțele dominate de decorul floral îmbinat cu cel figural și cele cu decor geometric figural.

Este locul să subliniem faptul că în scoarțele din zona studiată se remarcă dominația motivelor de origine vegetală cu conținut simbolic (arborele vieții, vasul cu flori). Originalitatea acestor piese constă în modul specific de tratare a motivelor amintite, în multitudinea formelor sub care acestea apar în câmpul ornamental al scoarțelor, în maniera proprie de stilizare, în concepția de organizare strictă a câmpilor ornamentali, în viziunea proprie a creatorilor locali. Pomul vieții care constituie motivul dominant, ocupă în organizarea câmpului ornamental al scoarțelor cu decor vegetal de cele mai multe ori un loc central, fiind pus în valoare de motivele asociate. Indiferent de modul în care este stilizat, acesta se repeta de mai multe ori pe întreaga lungime a țesăturilor, asociat cu alte motive, ca ramuri de flori, flori stilizate sau chiar motive geometrice.

În colecție și pe teren nu apar scoarțe în care motivul pomului vieții să fie tratat singular sub forma arborelui monumental care să ocupe întreg câmpul ornamental al țesăturii. Apar de obicei, mai multe exemplare și în acest caz, sunt de dimensiuni mai reduse, dar de fiecare dată motivul este pus în valoare în întreaga compoziție prin motivele anexe (romburi sau alte motive de origine caucaziană). Pomul vieții apare cel mai frecvent în zona cercetată sub forma brăduțului (Fig. 32-33) dispus perpendicular pe lungimea scoarței, având alternate motive geometrice sau florale. În sudul zonei Botoșanilor acest tip este denumit scoarță aleasă „în mesleț”, – adică un rând de brăduți și un rând de scaune. Imaginea pomului vieții se complică adeseori fiind asociată cu păsări sau cu animale în poziție afrontată. Alteori păsările și animalele lipsesc, astfel imaginea pomului nu mai corespunde decât în mică măsură, vechilor tipare elenestic și iranian. Se constată transformări și adaptări conform viziunii creatorilor și realităților din zonă. Astfel atunci când apare în compoziția ornamentală a scoarțelor, pomul vieții în tipar elenestic. Kantharosul grecesc este înlocuit în unele cazuri

cu un vas de ceramică după modelul celor existente în zonă. O frecvență mai mare o au scoarțele în ornamentica cărora apare arborele vieții în tiparul traco-dacic când întâlnim pomul vieții sub forma brăduțului – așa cum aminteam anterior.

Cea de a treia variantă a arborelui vieții, tipar iranien în care sunt vizibile rădăcinile, iar uneori animale și păsări în poziția afrontată îl păzesc, este întâlnită pe scoarțele din zonă.

Forma cea mai complexă, considerată „forma integrală a arborelui vieții – tipar iranien” apare și pe scoarțele moldovenești. În această formă pe ramurile copacului stau de o parte și de alta păsări, într-un singur caz „forma complexă a arborelui vieții tipar iranien” o întâlnim pe o scoarță din colecția muzeului. Varianta helenistică a arborelui vieții „vasul cu flori” este prezentă pe scoarțele din zonă în mai multe variante. Într-o formă mai recentă, apare vasul cu flori de formă barocă, occidentală pătruns mai târziu în arta populară (Fig. 34).

Imaginea pomului apare în scoarțele din zonă într-o diversitate uimitoare (Fig. 35-47). În prezentarea motivului, în fiecare scoarță se întâlnește o altă concepție de organizare a câmpului ornamental pornindu-se de la ideea de a pune în valoare aceste motive simbolice, într-o manieră specifică. În acest scop întâlnim modalități diverse de rezolvare a compoziției câmpului și a chenarului, ajungându-se în final la realizări remarcabile pe linia stilizării severe a motivelor, a amplasării lor în forme ingenioase în câmpul țesăturii, a creării impresiei de echilibru, armonie și rafinament estetic.

În categoria scoarțelor de decor vegetal un loc însemnat alături de scoarțele cu pomul vieții și vasul cu flori îl au și scoarțele în câmpul ornamental al cărora apar motive florale stilizate dispuse simetric sau asimetric într-o ordine riguroasă. În acest caz, motivele sunt dispuse aerat, având între ele spații largi, în care fondul este folosit astfel încât să pună în valoare motivele care capătă o individualitate proprie, prezentându-le izolat, fără artificii supărătoare. O altă categorie des întâlnită în zona cercetată o constituie scoarțele cu decor geometric și vegetal. În câmpul ornamental al acestor scoarțe se întâlnesc motive florale stilizate, dispuse în registre paralele cu motive geometrice. Asocierea acestor motive se realizează cu ușurință, în mod firesc, compoziția păstrând o notă de claritate, de echilibru și armonie. Din categoria scoarțelor cu decor figurai, fac parte scoarțele ce au în compoziția lor ornamentală motive zoomorfe, avimorfe și antropomorfe. Aceste scoarțe au o frecvență mai redusă în zona cercetată.

Dintre motivele avimorfe cel mai adeseori apare pasărea în mai multe variante (Fig. 48-56). Pasărea intră, de obicei, în compoziția scoarțelor cu pomul vieții ocupând un loc izolat, secundar. În diverse alte variante pasărea apare și în scoarțele cu decorul împărțit în pătrate ocupând de data aceasta un loc însemnat.

Într-o scoarță din colecția muzeului păsările sunt grupate în câte trei rânduri paralele întrerupte de motive vegetale stilizate. Demn de menționat este faptul că motivul păsării apare în zonă cu o frec-

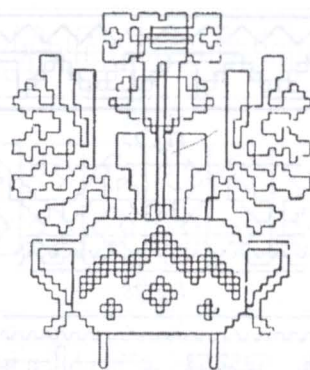

Fig. 34

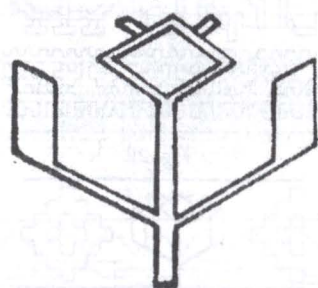

Fig. 35

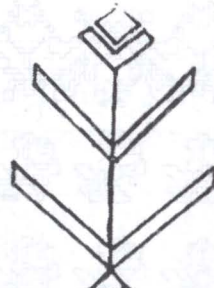

Fig. 36

Fig. 37

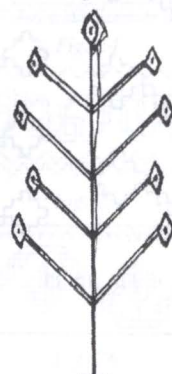

Fig. 38

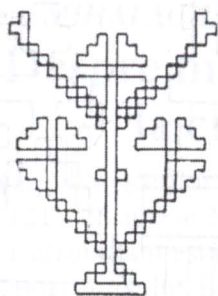

Fig. 39

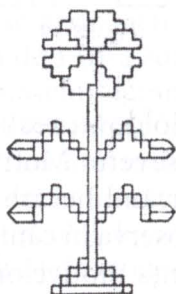

Fig. 40

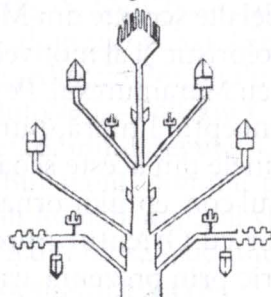

Fig. 41

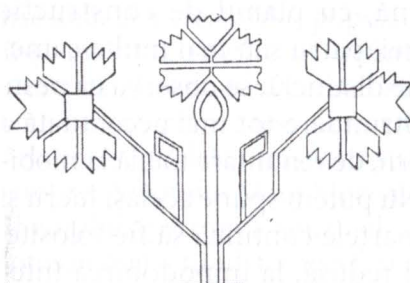

Fig. 42

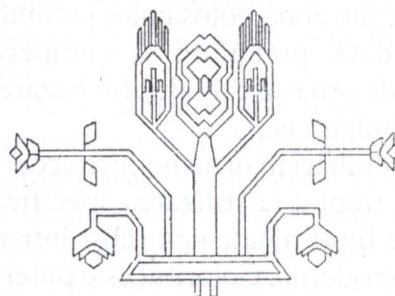

Fig. 43

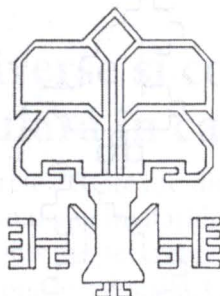

Fig. 44

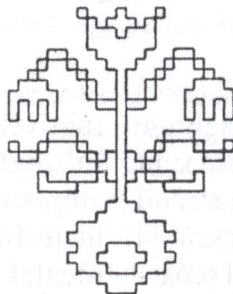

Fig. 45

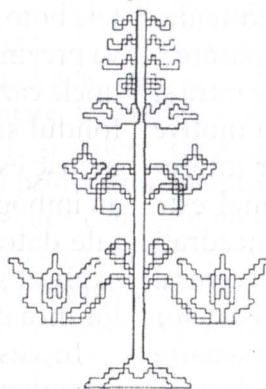

Fig. 46

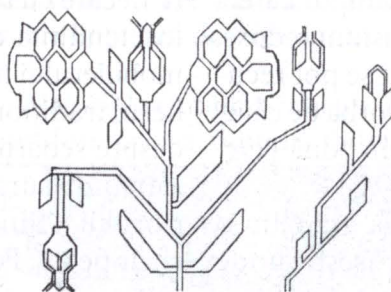

Fig. 47

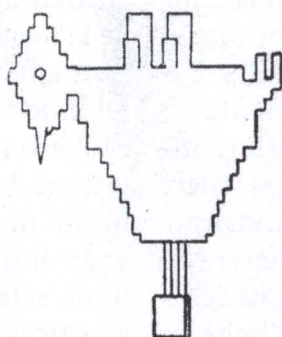

Fig. 48

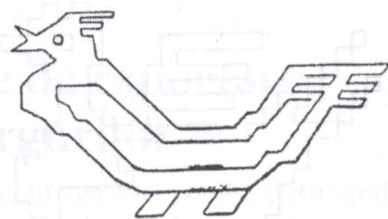

Fig. 49

Fig. 50

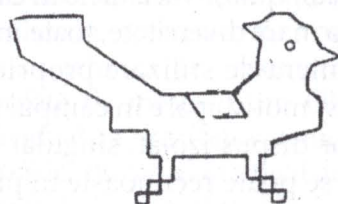

Fig. 51

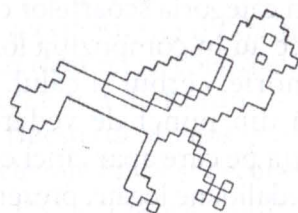

Fig. 52

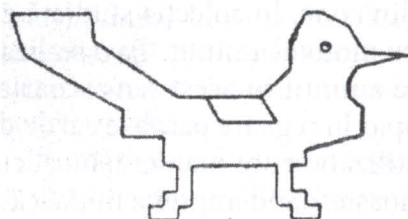

Fig. 53

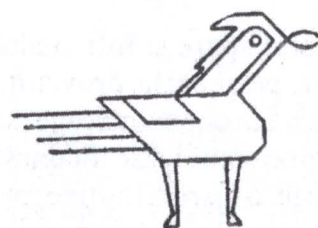

Fig. 54

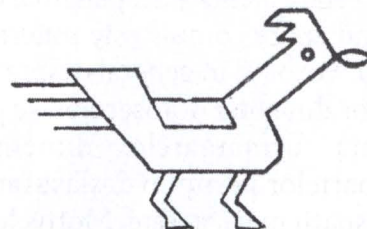

Fig. 55

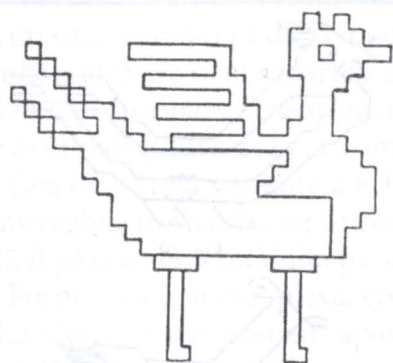

Fig. 56

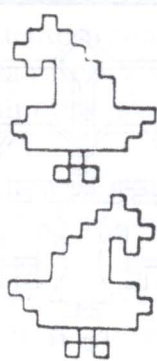

Fig. 57

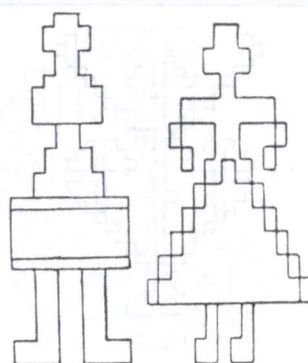

Fig. 58-59

vență mai mare decât a celorlalte motive figurale (omul, calul). Variantele în care apare pasărea sunt de o mare diversitate, toate însă la un loc ilustrând maniera de stilizare proprie moldovenească. Și acest motiv apare în câmpul ornamental al scoarțelor dispus izolat, singular în registre distincte. Nu se poate recunoaște în prezentarea motivului o anume specie de pasăre ci în general pasărea. Tot în categoria scoarțelor cu decor figurai intră și cele ce au în compoziția lor ornamentală motive zoomorfe: cerbul și calul. Mai rară, dar interesantă din punct de vedere compozițional este scoarța pe care apar cinci cerbi stilizați, încadrați în medalioane legate, prezentate în câmpul central al țesăturii. Calul apare în compoziția scoarțelor din zonă. În colecția studiată există două scoarțe cu motivul amintit. Ca o realizare deosebită merită amintit în acest sens scoarța în câmpul căreia apar în registre paralele cai de dimensiuni reduse, stilizați în așa manieră, încât cu greu se pot recunoaște, dând impresia inițială că ar fi vorba de căiuții întâlniți în obiceiurile de iarnă din zonă (Fig. 57).

Calul apare și într-o altă formulă așa cum o găsim pe scoarța provenită din Trușești, unde ocupă aproape întreaga suprafață a țesăturii. Imaginea omului se întâlnește în compoziția unor scoarțe a căror motive principale sunt altele, imaginea omului se pierde fiind observată la o cercetare atentă sau apare mai clară uneori. Atunci când apare „omul” este puternic stilizat (Fig. 58-59). Vorbind în general despre ornamentica scoarțelor din zona Botoșanilor, se pot observa cu ușurință următoarele: dimensiunile mari ale scoarțelor permit o desfășurare largă a motivelor în spații mari, aerate. Motivele sunt distribuite de obicei în registre paralele ce mai păstrează încă din concepția ornamentală a lăicerului. Stilizarea

motivelor este specifică Moldovei realizându-se în unghiuri drepte, linii severe. Motivele sunt amplasate distinct, izolat având fiecare personalitate. În general se poate observa în câmpul ornamental al scoarțelor prezența motivelor vegetale care figurează de obicei în toate țesăturile. Scoarțele botoșănene ca și celelalte scoarțe din Moldova prezintă sub raport coloristic și al motivelor, în unele cazuri asemănări cu Maramureșul. Pe lângă fondul străvechi de concepție liniară, pur geometric este evident că unele din aceste scoarțe s-au îmbogățit sub raportul concepțiilor ornamentale datorită contactelor cu Orientul Apropiat, explicat sub raport istoric prin prezența armenilor încă din veacul al XIV-lea.

În casa modernă, cu planul de construcție schimbat, având trei, patru sau mai multe camere fiecare cu funcție distinctă, se observă ca peste tot, tendința de pătrundere tot mai accentuată a mobilierului modern, de renunțare totală la mobilierul tradițional. Nu putem spune același lucru și despre scoarțe. Scoarțele continuă să fie folosite, într-o măsură mai redusă, la împodobirea interiorului – fiind puse pe pereți, pe paturi și uneori chiar pe jos. Femeile din zona Botoșanilor țin mult mai puțin ca altădată, preferând să cumpere covoare „persane”, de proastă calitate, din bazare, de la negustori ambulanți etc.

Au intervenit schimbări în ornamentica scoarțelor. S-a renunțat treptat la stilizarea specifică Moldovei, motivele fiind redată naturalist într-o viziune decorativă modernă. Coloritul este puternic, în nuanțe vii, stridente uneori.

În ansamblul artei populare din zona Botoșanilor, scoarțele tradiționale ilustrează măiestria artistică, gustul pentru frumos al creatoarelor, îndemânarea tehnică, rodul unei experiențe și tradiții îndelungate.

Margareta MIHALACHE

Despre modalități diverse și complexe de raportare la cultura populară în cadrul târgurilor

Târgul Meșterilor Populari (24 – 26 aprilie 2009) din cadrul manifestării dedicate „Zilelor Orașului Botoșani” dovedește încă o dată că reușește treptat să se permanentizeze, fiind deja la cea de a III-a ediție. Însuși primarul orașului, domnul Cătălin Flutur, a consemnat acest fapt, subliniind numărul mare al meșterilor sosiți din întreaga țară și complexitatea târgului din acest an.

Momentul deschiderii oficiale s-a bucurat de prezența oficialităților: președintele Consiliului Județean – domnul Mihai Țăbuleac, vicepreședintele Consiliului Județean Botoșani – domnul Cristian Achitei, domnul deputat Cătălin Obuf Buhăianu, domnul prefect Cristian Roman, domnul viceprimar Cătălin Alexa și domnul consilier local Mihai Vieriu.

Important este ca această întâlnire anuală a creatorilor populari să-și mențină rolul bine definit atunci când comunitatea botoșăneană trece prin acest moment sărbătoresc (Zilele Orașului) sub ocrotirea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe (patronul spiritual al Botoșanilor) – fiind, totodată, și o manieră ideală de a evidenția unicitatea zonei etnografice Botoșani comparativ cu celelalte zone din țară.

De organizarea târgului s-a ocupat Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani (compartiment etnografic) în colaborare cu Asociația Meșterilor Populari din Moldova (președinte Marcel Lutic), iar buna desfășurare a acestuia a depins de contribuția Primăriei Municipiului Botoșani și a Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național Botoșani.

Centrele de Creație din întreaga țară, în urma invitațiilor primite, au trimis meșteri reprezentativi pentru zona lor: Bistrița, Olt, Giurgiu, Brăila, Harghita, Suceava, Maramureș, Republica Moldova, Vâlcea.

Ca elemente de valoare prin raportarea la tehnici populare tradiționale, amintim ceramica de Vădastra cu excepționala sa originalitate atât pe linia formelor, cât și a decorativismului. Vasele expuse privitorilor au fost rodul muncii meșterilor din Olt, mai cu seamă, al meșterului Ionel Cococi din comuna Vădastra, care respectă, în continuare, tehnologia arhaică de execuție și ardere. De asemenea, pentru prima dată botoșănenii au putut vedea cojoacele meșterului Dumitru Liceanu din aceeași renumită comună. Ceramica și cojoacele sunt mărci importante ale acestei așezări. Un rol important în întreținerea acestor „mărci identitare” îl are, la ora actuală, Școala Populară de Artă din Slatina.

Alături de cultura Vădastra, ca întotdeauna, s-a dovedit indivi-

dualitatea zonei noastre etnografice prin meșterii noștri olari-susținători ai ceramicii de Cucuteni cu acele rădăcini neolitice (familia Maxim din Dorohoi), dar și ai ceramicii Kutu de influență bizantină (familia Iacinschi din Botoșani). Ca element inedit, a fost și faptul că motivele decorative ale ceramicii tip Cucuteni puteau fi regăsite și pe ceramica de Vădastra, iar tehnica de ornamentare abordată de meșterii din Olt se individualiza clar (tehnica incizie și excizie) de cea a ceramicii de tip Kutu (tehnica „sgraffito”).

Se poate concluziona că, în acest an, meșteșugul olăritului a fost excelent reprezentat, nelipsind nici ceramica de Korund - Harghita (meșterul Molnos Joszef) cu formele sale tipice și decorul propriu, nici ceramica utilitară a familiei Mocanu din Galați (Brăniștea), familie de olari care a făcut demonstrații și a atras trecătorii curioși spre a înțelege tehnica modelării vaselor.

Frumusețea costumului popular din zona etnografică Suceava cu canoane bine respectate a fost

evidențiată de miniexpoziția meșterei Veronica Hojbotă din Mănăstirea Humor – Suceava. În acest sens, cămășile din pânză de bum-bac – respectând croiul inițial al celor două tipuri fundamentale (poncho și carpatic), adunau în spațiul câmpurilor ornamentale motive decorative stilizate în tehnicile de brodare binecunoscute. O altă miniexpoziție a ansamblului vestimentar popular femeiesc și bărbătesc a aparținut meșterilor din zona etnografică Giurgiu (Elena și Constantin Țăru) care a uimit prin păstrarea trăsăturilor caracteristice.

Țesăturile de interior autentice au aparținut țesătoarelor din Ungureni (Maria Zotic, Aurica Cojocar, Maria Zoițanu, Maria Burlacu, Maria Roșu), Tudora (Mihai și Floarea Maxim), Avrămeni (Florentina Coțovanu, Maria Apostu), Ibănești (Aurelia Racu, Ileana Tărlimon) care optează – în continuare – pentru pânza din fibre vegetale sau pentru țesătura din fibre animale și păstrează motive decorative vechi (ozoare, vrăste, romburi). Iar cergile din Maramureș ale Mariei Zapca și ale lui Gheorghe Turda, dar și scoarțele din Republica Moldova ale Parascoviei Pasat au completat, într-un mod fericit, diversitatea tipurilor de țesături-aparținând industriei casnice.

Perioada desfășurării târgului (Săptămâna Luminată) a impus și menținerea atmosferei caracteristice sărbătorilor pascale prin prezența simbolului celui mai important – oul închistrit, ca mărturie a sacrificiului divin, dar și a miracolului divin, acte concretizate în legendele cunoscute și legate de Sfintele Paști. Meșterele dibace s-au prezentat cu o diversitate de ouă monocrome, policrome, închistrite și muncite sau cu ornamente în relief și au amintit tuturor de acest vechi obicei al încondeierii (Victo-

ria Fundiur – Rădăuți (Suceava), Celica Iuliana Nistor – Mihăileni (Botoșani). Iar despre cum acest meșteșug poate deveni artă populară evoluată prin creionarea pe suprafața ovoidală a oului a chipurilor de sfinți, ne-au dovedit-o des-ăvârșit artista plastică Elena Martinov din Rădăuți și Valentina Acasandrei din Iași.

Icoanele pe lemn ale artiștilor plastici botoșăneni Liviu Șoptelea, Ionuț Gafițeanu, Constantin Livadar, și ale Elenei Martinov au dovedit tipul de abordare corectă a tematicii religioase și a ideii de divinitate, subliniind că orice sărbătoare a comunității botoșănene se petrece sub aripa ocrotitoare a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și a tuturor celorlalți sfinți.

Despre lumea satului și dimensiunile acestuia ne-au amintit tablourile lui Cristian Hârtie din Botoșani și ale lui Ciobanu Lucica din Bălțați - Iași.

Au excelat, ca întodeauna, în prelucrarea lemnului creatorii populari din Suceava: lingurile și troițele-respectând simbolistica populară tradițională au încântat ochii privitorilor, iar piesele de mobilier (lăzile de zestre, lavițe, mese rotunde și joase), dar și blidarele, polițele, lingurarele și colțarele au poposit câteva zile pe Pie-tonalul Unirii - amintind de obiectele din interiorul locuinței țărănești (Cramariuc Florin, Roșca Avram – Suceava). Iar măștile lui

Toader Ignătescu (Suceava) și ale lui Gheorghe Țugui (Vorona) au vorbit despre hilarele și ascunsele fețe ale naturii umane.

Trecerea de la arta populară tradițională la realizarea obiectelor cu caracter artizanal, care păstrează abordări tipice civilizației populare și care preiau motive și tehnici din stratul arhaic, s-a putut observa la piesele de port popular ale Emanuelei Pavăl (Plopeni-Suceava) și la cele ale Mariei Nedelcu (Breaza-Prahova), de asemenea, la micile grupuri statuare din pănuși ale Anei Grunzu din Iași și la figurinele din lumea lui Creangă ale lui Constantin Lungu din Humulești – Neamț, la obiectele cu dimensiuni mici sau mijlocii și de tipuri diverse din papură ale lui Szkeli Marton din Bistrița și la opincile sau opincuțele Floarei Cosmi din Bistrița, dar și la țesăturile de interior ale lui Iulian Mihalachi din Bălțătești (Neamț) care respectă tradiția, cu fidelitate, atât pe linia decorativismului, cât și a cromatiei.

Ediția aceasta a târgului s-a dovedit complexă deoarece a inclus obiecte ale meșterilor populari care s-au raportat, în totalitate, la arta populară tradițională, dar și obiecte care prin intervenția creatorului popular au oferit o altă viziune asupra structurii culturii populare sau au propus un alt mod de valorificare și conservare a unor structuri demult existente.

Aspecte de la Târgul Meșterilor Populari, 24 – 26 aprilie 2009

Margareta MIHALACHE

Valori autentice ale artei populare ce mai pot fi salvate...

Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” au găzduit Expoziția etnografică itinerantă „Datinile Albei pentru toată lumea”, începând cu data de 23 aprilie 2009, în cadrul amplei manifestări dedicate „Zilelor Orașului Botoșani”. Vernisajul a avut loc vineri, 24 aprilie 2009, ora 11 în prezența oficialităților locale, dintre care amintim pe președintele Consiliului Județean Botoșani-domnul Mihai Tăbuleac.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani a dorit să organizeze acest eveniment în colaborare cu președintele Asociației „Datini Străbune” – domnul Aurel Luca – pentru a evidenția unicitatea propriei noastre zone etnografice prin comparație cu elemente definitorii ale zonei etnografice Alba. Bineînțeles că piesele expuse în această expoziție: ansamblu vestimentar (port popular femeiesc și port popular bărbătesc), țesături de interior, la care s-au adăugat postere exemplificatoare în ceea ce privește obiceiurile și momentele săr-

bătorești pentru membrii comunităților din Alba, au creionat cu ușurință dimensiunile fundamentale ale acestei zone etnografice.

Despre inițiativa acestui tip de expoziții ne-a mărturisit domnul Aurel Luca că este un rezultat al unui proiect sprijinit de Domnul Ion Dumitrel – președintele Consiliului Județean Alba, în anul 2006, cu tema „Salvați moștenirea culturală din localitățile rurale ale județului!” și ale cărui obiective au fost următoarele: colectarea obiectelor etnografice, conservarea obiectelor etnografice și promovarea acestora în urma expozițiilor.

Acest proiect a fost susținut de membrii Asociației „Datini Străbune” care s-au ocupat concret de instruirea persoanelor implicate în această activitate, atrăgând, în primul rând, sprijinul primarilor și al intelectualilor, dar și al iubitorilor de tradiții din comunele județului.

S-a urmărit ca cei implicați să înțeleagă că munca de achiziție este în folosul întregii comunități și urmărește salvarea valorilor autentice ale culturii populare autohtone.

Toate eforturile s-au concretizat, la final, cu organizarea în fiecare comună implicată a unor expoziții cu caracter etnografic. Iar numărul pieselor etnografice expuse în cele 68 de expoziții a depășit cifra de 15.000 mii din care o parte a acestora au fost evaluate ca fiind de patrimoniu.

În anul 2007 – inițiatorii și susținătorii au continuat cu organizarea altor expoziții, iar în municipiul Alba Iulia s-au realizat 4 expoziții cu un număr de 1200 de piese. Ca urmare a acestor activități concrete, în anul 2008, a apărut ideea unei expoziții itinerante care să expună obiecte din patru microzone ale județului Alba în toată țara și în străinătate. Sunt demne de amintit următoarele localități: București, Cluj, Timișoara, Sebeș, Aiud și Republica Moldova (Chișinău), Franta (Lyon).

Este de apreciat inițiativa Asociației „Datini Străbune” din Alba și a domnului președinte Aurel Luca care a dorit să ofere botoșănenilor posibilitatea de a vernisa un asemenea tip de expoziție, indirect, invitându-ne și pe noi la preluarea acestei inițiative pe care deja o are Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani (prin compartimentul etnografic) care a reușit în ultimii doi ani să deschidă câteva muzee sătești (Lozna, Ibănești, Corlăteni) pe lângă cele existente dinainte. Oricum această expoziție itinerantă rămâne în conștiința iubitorilor de artă populară ca un semnal, dar și sprijin concret care se poate oferi valorilor autentice pentru a fi salvate. Dacă s-a dorit și transmiterea acestui mesaj prin această acțiune, pot afirma că domnul Aurel Luca a făcut-o cu eleganța necesară și caracteristică domniei sale.

Datinile Albei pentru toată lumea

O CERCETARE ETNOGRAFICĂ ÎN EUROPA CENTRALĂ

De la bun început se cuvine a preciza faptul că materialul de față nu se dorește a fi o comunicare doctă / științifică în ceea ce privește cercetarea etnografică la început de mileniu trei. Nici să ofere soluții savante pentru ceea ce ar trebui să fie, cu adevărat, o prospecțiune europeană întru identificarea, cercetarea, înțelegerea, asumarea și valorificarea acelor rădăcini comune ce au odrăslit în „mlădițe”, despărțite, în timp, de urgii (patimi și interese de stat și religioase, orgolii personale, expansiuni teritoriale și ideologice ...) dar care tind să se reunească, de o vreme încoace, într-o Europă a tuturor.

El, materialul, este prezentarea succintă a unei experiențe fericite la Muzeul Obiceiurilor Populare din Bucovina a fost partaș, în calitate de partener și consultant de specialitate, în anii 2001 – 2002. Este vorba despre expediția de prospectare a vetrelor etno – folclorice din Carpații Nordici, organizată pe Fundația „Baltagul” din Câmpulung Moldovenesc în cadrul proiectului „Pe urmele strămoșilor uitați”, proiect finanțat de Fundația „Carpatica” – Fondul de Dezvoltare a Euro-regiunii Carpatice – România.

Expediția a fost prefatăă de cercetările efectuate, anterior, de specialiștii etnografi de la muzeele din Gura Humorului, Suceava, Sibiu (Muzeul „Astra”), Toplița și București (Muzeul Național „Dimitrie Gusti”) în satele din comunele Moldovița, Vatra Moldoviței, Moldova Sulița, Breaza, Izvoarele Sucevei, Brodina și Ulma. Proiectele, finanțate de Ministerul Culturii, aveau ca scop cercetarea culturii materiale și spirituale a etniilor bucovinene contemporane, parte a acelui mozaic etnic și religios tot mai des invocat ca model de toleranță și conviețuire pașnică pentru Europa unită de astăzi.

„Pe urmele strămoșilor uitați” ne-a oferit posibilitatea extinderii acestor cercetări în spațiile locuite de huțulii de pe Ceremuș și din Huțulșcina ucraineană, de boikii risipiți în Carpații Păduroși, la hotarele de vest ale Ucrainei și de sud – est ale Poloniei, de lemki din sudul Poloniei și nordul Slovaciei, spre Poprad sau Presov și de goralii din Carpații polonezi.

Numele pe care le poartă acești „strămoși uitați”, atestate documentar destul de târziu, par a fi porecle transformate, în timp, în supranume.

Huțul înseamnă „cel care se năpustește din munți către locuitorii din vale”. Uneori, termenul avea sensul de „om care ucide”. Ar putea fi vorba de plutașii plutașii care-și „năpusteau” plutele pe apele repezi de munte, de atribuțiile militare pe care le îndeplineau locuitorii din zonele înalte sau de formele de revoltă ale acestor

mari iubitori de libertate în fața tendințelor de aservire a comunităților libere, practicate de nobilimea și regalitatea polonă.

Numele de boikii vine de la polonezul bâk (plural bâkii), care înseamnă bou (boi), oamenii aceștia fiind în mod predilect crescători de vite.

Lemkii este numele pe care boikii l-au dat, în derâdere, acelei părți a crescătorilor de vite care foloseau în locul adverbului ucrainian liș (doar, numai) adverbul slovac lem.

Iar numele de goralii/guralii vine de la polonezul gora (gura) care înseamnă munte.

De remarcat, însă, că în accepția locuitorilor de la podiș sau de la câmpie, atât huțulii cât și boikii, lemki sau goralii sunt, cu toții, munteni, adică locuitori ai munților.

Interesant este faptul că aceste populații pot fi întâlnite astăzi aproximativ în aceste locuri pentru care istoria consemnează colonizări ale păstorilor valahi, începute la o dată încă incertă (sec.X – XIII) și încheiate către sectorul al XVIII-lea.

Ei se disting prin particularități fizionomice și sufletești, remarcate și de cercetătorii din secolul al XIX-lea. Sunt bine clădiți, robuști, au ochii limpezi, scânteietori și privirea inteligentă, fața prelungă și nasul rectiliniu, adesea acvilin. Părul lor este de la blond deschis până la negru. Le place curățenia și sunt harnici, onești și consecvenți. Bărbații, mai ales, sunt de o frumusețe rustică impunătoare, au fruntea lată și poartă mustați bogate, cu capetele atârinate. Atât bărbații cât și femeile sunt oameni foarte sensibili, activi, energici, inteligenți și dornici de învățătură. Și, mai ales, sunt extremi de ospitalieri.

Reamintim că în evul mediu, românii erau numiți valahi, vlohii, vlahi sau voloști de către slavi, germani și mai târziu, de către turci, datorită limbii latine pe care o vorbeau.

Pătrunderea românilor (valahilor) în Carpații Nordici a fost determinată de cauze economice, politice și religioase. Românii își căutau refugii în fața politicii de aservire totală aplicată, după cucerirea maghiară, în interiorul arcului carpat: aservire economică, înlăturarea din viața publică, până la nerecunoașterea lor în rândurile națiunilor transilvănene, îngrădirea dreptului de practică a bisericii ortodoxe. Tendințele lor s-au suprapus peste interesele regalității polone de populație a Carpaților și de apărare a frontierelor sudice de eventualele atacuri maghiare, după cucerirea poloneză a Cnezatului de Halici.

Practicând păstoritul transhumant, valahii vor fi

ajuns cu turmele lor până departe, urmând linia Carpaților, depășind cu mult granițele actuale românești. De altfel, în această parte a Europei, frontierele n-au fost stabilite de-a lungul istoriei. Rând pe rând, statele devenite, uneori, imperii, al stăpânit Carpații Nordici pe care i-au părăsit mai apoi, atunci când n-au mai făcut față înaintării altor puternici ai vremurilor. Între aceste frontiere, mai mult sau mai puțin efemere, vor fi pendulat, un timp, păstorii valahi și se vor fi așezat, sporadic, în unele zone. În orice caz, atunci când statul polon a oferit avantaje celor interesați să populaze munții proaspăt cucerți, aceste teritorii nu erau necunoscute valahilor.

Conform istoricului polonez Jan Dlugosz, în anul 1257, când regele Bela al IV-lea al Ungariei a dăruit fiicei sale Cunigunda „țara Sandețului” (teritoriu așezat între râurile Dunajet și Poprad), această țară era locuită de „neamul românilor sau valahilor, obișnuit să trăiască întărit, ocupat cu creșterea turmelor și creșterea oilor, din care țin multe”.

În secolul al XIV-lea, numărul românilor din Polonia crescuse într-atât de mult încât regele Cazimir și mitropolitul de Halici le-au recunoscut un episcop propriu în orașul Przemysl – episcopul Chiril Românul.

Colonizările românești au înaintat treptat, ajungând până la Cieszyn și Moravia, în vest, și până la Wlyn și Polesia, în nord. Până în secolul al XVII-lea, sute de state românești (după unii istorici, 500 la număr) au fost întemeiate din Sileyia până în Podolia, la poalele nordice ale Carpaților, la peste 100 km în interiorul Poloniei medievale.

La întemeierea satelor, valahii obțineau numeroase privilegii. Ei primeau în proprietate pământuri situate pe culmi de munte, pentru care erau scutiți de plata impozitului timp de 24 ani. Cneazul – întemeitorul și conducătorul satului – primea 150 ha iar oamenii de rând (cmecii), supuși ai cneazului, primeau între 30 și 40 de hectare. Comunitatea avea dreptul să-și ridice biserică proprie, de rit ortodox, iar preoții erau dăruți, la rândul lor, cu pământuri și privilegii. Și mai ales, valahii aveau dreptul să se conducă după rânduieli juridice proprii, așa numitul „jus valachicum”, pe care l-au adus cu ei de acasă. Obligațiile față de stăpânul feudal erau de ordin economic și militar, cea mai importantă obligație militară fiind aceea de a contribui la oaste, în caz de război, cu un călăreț înarmat cu arcuri și săgeți.

Principala ocupație a valahilor era păstoritul dar, pe măsură ce suprafețele despădurite se înmulțeau, ei au început să practice și agricultura. Erau, în egală măsură, pricepuți în prelucrarea lemnului, a firelor de lână, în și cânepă, erau plutași renumiți și grăniceri temuți și năprasnici.

Cu timpul, valahii s-au pierdut în masa populații-

lor slave în vecinătatea și pe teritoriul cărora trăiau.

Pe de o parte, s-a produs un proces de asimilare naturală, din cauză că ei erau mai puțini, dar și datorită faptului că numeroase alte populații – slave și germanice – s-au așezat în satele valahe, atrase fiind de numărul mare de privilegii. Pe de altă parte, valahii care primeau titluri nobiliare, ca răsplată pentru faptele lor de vitejie pe câmpul de luptă, treceau din proprie inițiativă la regia catolică și se pierdeau, ca obârșie, în masa stăpânilor bogați.

Încă din secolul al XIX-lea, călătorii consemnau slăvizarea valahilor. Ei remarcău că, deși erau lipsiți de o limbă proprie, descendenții valahilor se distingeau de ceilalți locuitori printr-un „ceva” anume ce nu poate fi exprimat dar care se regăsește în aspectul lor fizic, în comportament, în arhitectură, în port și în obiceiuri.

Amintirea vechilor vlahi se păstrează în documente, în toponimie, în onomastică și în denumirile din domeniul pastoral, care supraviețuiesc în limba slavilor de astăzi.

Este foarte greu de stabilit cât la sută dintre muntelui contemporani din Carpații Nordici, numiți huțuli, boikii, lemkii sau gorali, sunt descendenții acelor valahi despre care vorbește istoria. Cert este că între ei există numeroase asemănări, după cum există asemănări între aceștia și românii de la munte. Unii, precum gorali, știu și mărturisesc cu mândrie că sunt urmașii păstorilor valahi care au întemeiat acolo sate – comunități de oameni liberi. Alții simt, doar, că sunt deosebiți de restul populațiilor de origine slavă și recunosc că dacă, ei, muntenii, ar vorbi fiecare în graiul propriu, s-ar înțelege în proporție de 60%.

Urmașii de astăzi ai valahilor de altă dată, deși se disting prin port, obiceiuri, casă și biserică de populația slavă care i-a asimilat, se consideră, în mod firesc, buni cetățeni ai statelor contemporane pe teritoriul cărora trăiesc. Ei promovează o toleranță reală, fiind convinși că Dumnezeu iubește, deopotrivă, toate semințiile pământului. „Să te apropii de toate, să le respecți, să le înțelegi și să le iubești” – este crezul pe care îl afirmă ori de câte ori au ocazia.

Înțeleg, însă, să-și valorifice moștenirea culturală prin organizarea de grupuri și ansambluri folclorice, prin mijlocirea cărora își promovează tradiția în lume. „Muzica populară este limba esperanto a popoarelor; ea ne apropie, dar ne și individualizează” – ne spunea un interlocutor.

Ascultându-le muzica și mărturisirile, admirându-le dansurile sau privindu-le fizionomia simți instinctiv că tu, călătorul venit din munții românești, ești ruda acestor oameni din Carpații Nordici, atât în sensul descendenței dintr-un strămoș comun, valah, cât și în cel al apartenenței la un teritoriu comun, european.

Ionel BEJENARU

DESTINAȚIA RĂULUI, RELELOR, DRACULUI, DESPRINSĂ DIN DESCÂNTECELE ROMÂNILOR

A bordând astfel chestiunea, o facem și cu gândul la vâlva făcută în prezent pe tema pașapoartelor biometrice, circumscrise, după unele opinii, simbolului 666, vâlvă cuprinzând diverse sfere ale Bisericii Ortodoxe Române și ale Puterii de Stat, dar coborând și în rândul poporului însuși. O istorie întreagă, bogată în vitregii, resimțită neam de neam, generație de generație, RĂUL, RELELE, DRACUL au marcat nefast ființa românească, în curgerea ei. Prin descântecele sale, românul a încercat să le anihileze efectul nefast, să le dea replică, în măsura conștiinței și cunoștințelor sale, creând o bogată și valoroasă literatură populară de gen, totodată. Așa că, pe direct, le-a expediat pe toate în anumite, dar precise destinații, le-a trimis undeva. Unde: „În pustii, / Unde cocoș nu cântă, / Unde popă nu toacă (...)”.

„Prin piatra morii le-oi da”.

„Să vă duceți în coadele văilor, / În prundurile mărilor, / În căile munților, / În capetele ciutelor, / În coarnele cerbilor”.

„Du-te și tu de mișelește, / Răpile răsipește”.

„În drum v-oi arunca, / În pulbere v-oi mânia, / În mare v-oi țipa”.

„Toate positurile, / Toate deochiturile, / Toate

mânăturile, / Cu mâna le lua, / În Marea Neagră le arunca”.

„În cuptoriu de fier aruncatu-l-o, / ... În sită de fier aruncatu-l-o”.

„În pământ să te duci / Și-acolo să te prăpădești”.

„În pământ să-ți faci casă, / Și masă, / Și leagăn de mătăasă”.

„În patru despicat, / În gunoi lepădat”.

„În măguri negre du-l”.

„Lâng-un prilaz l-am aruncat, / În Marea Roșă l-am ținut”.

„Să te duci pe pădurea uscată, / Pe apa cea tulburată”.

„Și în gârlă le înecă”.

„În patru despicat, / În mare aruncat”.

„Și pe foc l-a aruncat”.

„În apă te-am aruncat”.

„Pe bucium de vie tăiată, / Peste gard aruncată”.

„Du-te în vârful muntelui, / În coarnele ciutelor, / În poalele brazilor”.

„Și le-i trimite în munții muți, / În zidurile zidite, / În pustii neumblate”.

„Vă duceți în locuri depărtate, / În baltă, trestie, pustietate”.

Urșii de la Coșula

Marcel LUTIC

Eugen D. Neculau – schiță de portret*

„De sute de ani acest popor a toate răbdător așteaptă ziua învierii lui la lumea nouă; de sute de ani acești blajini visează mântuirea; de un veac guvernării lui se trudesce în vorbe vane, punând firme și forme goale peste minciuni, acoperind realitățile. Poporul așteaptă

în ignoranță, mizerie, alcoolism și sifilis. Cum îndrăznești d-ta, Eugen Neculau, să strici rânduielile? Patriotismul curent nu e ce faci d-ta. Patriotismul curent înseamnă cântece și urale, discursuri înflăcărâte, România Mare, românul e născut poet și are șapte vieți în pieptu-i de aramă; patriotismul înseamnă toate declarațiile sentimentale de tot soiul, numai muncă și disciplină nu înseamnă. Mai ales ceea ce faci d-ta nu-i patriotism, căci d-ta dai un scop vieții, prestezi o jertfă lângă jertfa generațiilor și adaogi un bun efectiv pentru neamul de mâine. Patriotism înseamnă solidaritate între generații. [...] D-ta ești pentru tihna [politicienilor] un tulburător și pentru obiceiurile învechite un dușman. Nu ești deci patriot român. [...] D-ta propovăduiești muncă și iubire. Și iată, cei de veacuri neluminați, cei necercetați și nesfătuiți, cei la care religia a rămas la forme exterioare, se ridică împotriva d-tale ajutând pe patrioți. [...] Fiii pământului, obijduiții și neluminații, au bolborosit retractări, fără să înțeleagă nimic din această dramă înfricoșătoare care se petrece în mijlocul lor. La dânsii te-ai dus și ai slujit faptă bună și ei nu te cunosc. Iată necunoașterile d-tale grave. Am auzit că totuși stăruiești. Te salut ca pe un frate adevărat”. Acest amplu citat face parte dintr-un articol al lui Mihail Sadoveanu, articol apărut în revista „Însemnări ieșene” din 15 aprilie 1936¹.

Cel care a dat un scop vieții sale, consacrându-se ridicării stării materiale, morale și culturale a țaranului român din nordul Moldovei prin intermediul originalei Universități Populare din Ungureni (Botoșani), singura de acest gen din România interbelică, misionarul aproape uitat, chiar de cei în slujba cărora și-a pus întreaga viață, era Eugen D. Neculau².

...Eugen D. Neculau s-a născut cu trei zile înainte ca veacul al XIX-lea să se încheie, la Ungureni-Botoșani, în casa unui factor poștal. Neamul său, pe linie paternă, își are în popa Neculai din Băiceni-Botoșani, atestat documentar în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, cel mai îndepărtat înaintaș cunoscut³. Pe la jumătatea veacului al XIX-lea numele Neculai devine patronim, sub forma Neculau⁴. Pe linia mamei, Neculau are strămoși ruși, un Moise Popov, devenit Popovici, fiind cel mai îndepărtat strămoș atestat documentar. Atât în familia mamei, cât și în cea a

tatei, abundă slujitorii bisericii, existând șase preoți și patru dascăli.

A avut „o copilărie trăită din plin”⁵. Ungureni, sat sărac, oferea, totuși, prin pâlcurile de copaci, resturi ale pădurilor bătrâne, prin fânețe și vâlcele pitorești, tot atâtea locuri încântătoare pentru vârsta copilăriei. După ce începe, în 1907, școala primară la Ungureni, continuă studiile primare, gimnaziale și liceale, până în 1920, la Dorohoi și Pomârla. Școlii primare nr. 1 și Liceului „Grigore Ghica voievod” din Dorohoi le datorează baza formației sale intelectuale. În acest climat, elevul de 17 ani cere să fie trimis să lupte pe front pentru reintregirea țării. Este respins, neavând vârsta regulamentară, dar va fi acceptat ca cercetaș, iar mai apoi ca infirmier sanitar la spitalele și unitățile sanitare românești și rusești din Dorohoi. Aici, în mijlocul tinerilor țărani-soldați grav răniți, unii muri-bunzi, pe care îi căra cu targa la mesele de operație, după ce le scria, după dictare, la mulți dintre ei ultimele lor cuvinte adresate familiei, are revelația dramei profunde pe care o trăia satul românesc. Jurământul făcut către sine însuși de a se jertfi pe front pentru țară, îi ia locul un altul, care avea să-l urmărească toată viața: ridicarea la lumină și bunăstare a țaranului. Astfel, tânărul Neculau se alătură acelei generații de aur care, ieșind din apriga experiență a războiului, a fost stăpânită de ideile răspândite de mari cărturari, precum Iorga, Mehedinți, Ibrăileanu ș.a., idei potrivit cărora era imperios necesar ca intelectualii să meargă în mijlocul poporului și să lupte efectiv pentru ridicarea lui.

În iulie 1920 se căsătorește cu Ana (Aneta) Arnăutu, nași de cununie fiindu-le Natalia și Dumitru Furtună din Dorohoi⁶. Frumoase amintiri are din perioada 1920-1925; este vremea studenției la Secția Filozofie de la Facultatea de Litere a Universității din Iași, universitate considerată de studenții de atunci ca un Heidelberg al României. În toamna anului 1925 a obținut licența în filozofie cu mențiunea Magna cum laude, în comisie fiind Al. Philippide, Ion Petrovici și Petre Andrei. În urma notelor obținute la examenul de capacitate din 1926 putea să ocupe o catedră

în învățământul preuniversitar din București sau din orice alt centru universitar al țării. A ales însă „o școală din Dorohoi, pentru a fi mai aproape de Ungureni”⁷, de localitatea natală legându-l amintirile copilăriei, dar mai cu seamă idealul vieții sale. Cariera didactică a lui Neculau poate fi împărțită în trei perioade; între 1925-1929 a predat succesiv sau concomitent la Seminarul „Pimen mitropolitul”, la Liceul „Grigore Ghica voievod” din Dorohoi și la Școala Normală din Șendriceni; între 1929-1948, anii cei mai rodnici din viața sa, s-a numărat printre valoroșii profesori ai Seminarului „Veniamin Costache” din Iași, aici predând Pedagogie și Filozofie; în iulie 1944 obține titlul de doctor în Litere și Filozofie al Universității din Iași, lucrarea de doctorat intitulându-se *Condițiile și perspectivele unei pedagogii a satului românesc*⁸; a urmat apoi o perioadă tristă, aceea cuprinsă între anii 1948-1958; acum, din motive pe care le putem bănuî, este repartizat, mai ales după 1950, la diferite școli de cartier din Iași; e drept, în anul școlar 1949-1950 a predat la Liceul clasic mixt și la Liceul Național, însă ceea ce a urmat l-au determinat, la 1 ianuarie 1959, să se pensioneze pe caz de boală (maladie cardiacă). Peste tot, a fost un bun profesor și un foarte bun pedagog. Lecțiile primite în facultate le-a valorificat de-a lungul a peste 25 de serii de elevi, aceștia, mai ales seminariștii, păstrându-i o vie admirație și o neștearsă amintire. Este explicabil acest fapt, deoarece, în toate școlile unde a predat, a iubit și a respectat elevul.

Îndrăgostit de Ungureni, în 1924, încă student, Neculau încercase să pună bazele unui Cămin Cultural, încercare eșuată. Perseverent, în iarna anului 1927, reușește să înființeze un Cămin Cultural la Ungureni, subordonându-l, pentru început, Fundației culturale condusă de Dimitrie Gusti, președinte de onoare al noii instituții fiind părintele Furtună⁹. Înființat într-un climat de neîncredere, generat de politicianismul demagog și steril, Căminul de la Ungureni, condus nemijlocit de tânărul misionar Eugen D. Neculau, va reuși în câțiva ani să schimbe înfățișarea așezării. Deși fascinat de lumea satului, Neculau era, în același timp, conștient de sărăcia și ignoranța în care această lume se găsea. „Am plecat, sublinia el, de la constatarea că familia și gospodăria țărănească aveau

multe carențe și ne-am luat sarcina de a le aduce toate corectările posibile”¹⁰. Structural, Neculau resimțea nevoia unui pragmatism exemplar, numai astfel, susținea el, putându-se face acea „corectare a etnicului” invocată adesea de Lucian Blaga¹¹. A avut ca modele teoretice operele lui Pestalozzi și Grundtvig; de mare ajutor i-au fost sfaturile lui Simion Mehedinți, Mihail Sadoveanu, Apostol Culea, părintelui Furtună, Vasile Pavelcu ș.a. Cel mai aproape de suflet i-au fost, în greua încercare în care a intrat de bună voie, intelectualii și țăranii din satele microzonei Ungureni. O influență hotărâtoare asupra formării sale intelectuale, dar și în activitatea de la Ungureni, a avut-o Constantin Fedeleș, iubitul său profesor de la facultate¹².

Pornind de la premiza că țăranul „e sensibil la două chemări: una dinspre cer, din care decurge întreaga lui spiritualitate, și alta dinspre pământ, de care e legată esența sa materială”¹³, Eugen D. Neculau a gândit acțiunea de la Ungureni pe două planuri; în primul rând, unul educativ, în care se urmărea lichidarea analfabetismului și superiorizarea adultului rural prin cultură; acest plan era corelat cu o amplă campanie de cunoaștere sociologică a satului, în urma căreia să se poată scrie monografia localității; al doilea plan, strâns legat de primul, viza ridicarea economică a satelor. Pentru ca această acțiune să aibă șanse de succes a pus-o sub semnul științei pedagogice; pedagogia adultului rural, concepută, mai ales sub raportul activității practice, are în Neculau un înaintaș meritoriu, acesta fiind contemporan în preocupări cu reprezentanții Școlii americane de pedagogie a adultului¹⁴.

În 1936 Căminul Cultural este transformat, după împotriviri înverșunate din partea Ministerului Agriculturii și cel al Instrucțiunii Publice¹⁵, în Universitate Populară; raza de acțiune este extinsă la 12 localități situate în trei comune (Ungureni, Borzești și Călugăreni) și două județe (Botoșani și Dorohoi). De acum înainte instituția își va afirma un accentuat statut autonom, care adesea a deranjat pe mai marii timpului. Pe de altă parte, izbânda de la Ungureni a fost posibilă datorită, în primul rând, unei organizări instituționale fără cusur. Membrii activi trebuiau să aibă știință de carte (aveau obligația ca într-un an să citească minim trei cărți și să le facă rezumatul în scris!) și o mică bibliotecă, să participe regulat la întrunirile culturale și la activitățile mișcării cooperatiste, să aibă bună purtare în societatea satului, iar familia lor să ducă un trai igienic; într-un cuvânt, să aibă, ei și familiile lor, o conduită exemplară, cea mai mică abatere atrăgând excluderea lor din rândurile membrilor activi ai Universității. Toate aceste obligații au fost statornic urmărite de conducere, Neculau preferând să lucreze „cu cei puțini și solidari spre binele și folosul celor oricât de mulți”¹⁶. Independența în plan financiar a instituției a fost realizată prin crearea, tot în 1936, a Cooperativei de aprovizionare, producție și desfacere agricolă, ca și a Băncii Populare Ungureni, anexe economice care au funcționat ireproșabil până

în 1948.

Dintre marile realizări ale Universității populare de la Ungureni amintim: organizarea a peste 4000 de întruniri culturale (șezători, conferințe, teatru școlar și sătesc, spectacole de cinema, audiții la radio și patefon, cursuri, concursuri ș.a.), aceste întruniri având menirea de a trezi „omul din om, cu toate datoriile lui de părinte, cetățean și de gospodar”¹⁷; prezența mass-mediei la Ungureni încă din perioada 1927-1930, Căminul Cultural având publicație proprie („Buletinul Căminului Cultural”), din care au apărut patru numere; experimentarea tuturor formelor de cooperatie economică; tot în cadrul mișcării cooperatiste s-au plantat mii de pomi altoiți, zeci de mii de duzi și sute de mii de salcâmi; amenajarea unui parc cu arbori de pădure de 5 ha în Ungureni; organizarea unei pepiniere cu 18000 de pomi¹⁸; acordarea, în 1940, Băncii Populare din Ungureni a unui credit nelimitat de către Banca Națională a României, filiala Botoșani; existența unui magazin universal, care avea ca anexe o brutărie, instalație de apă gazoasă, stație pentru prelucrarea laptelui, depozit de sare ș.a.

Așa se face că dintr-un sat oropsit de vremuri și de păcate endemice, cu locuințe improprii și multe cărciumi, Ungurenii a ajuns în scurt timp printre satele fruntașe, chiar prospere, ale țării; fără măsuri administrative speciale, beția, ca și multe alte năravuri ale țăranului, au dispărut încetul cu încetul. Firește, cămine culturale cu o bună activitate, conduse de intelectuali inimoși și de bună credință, erau și în alte părți ale României. Dar, la Ungureni, „luminarea” satului prin cultură era concomitentă, chiar anticipată, de lupta pentru un cât mai ridicat standard de viață.

Desigur, mișcarea condusă de Eugen D. Neculau nu avea cum să nu fie ocolită de adversități, provocări sau intrigi. Adversarii socoteau că profesorul Neculau urmărește să acceadă la o catedră universitară sau că activitatea de la Ungureni nu era nimic altceva decât o trambulină politică. În 1938 a fost chiar acuzat că a subordonat Universitatea Populară francmasoneriei¹⁹, afirmație care l-a nemulțumit profund, cu atât mai mult cu cât, dacă nu reușea să dovedească falsitatea acuzației, Universitatea urma să fie desființată. Însă, după ani și ani de eforturi, oamenii de bună credință și-au dat seama că Neculau nu a urmărit decât două lucruri: interesul pentru știință și datoria față de satul natal²⁰.

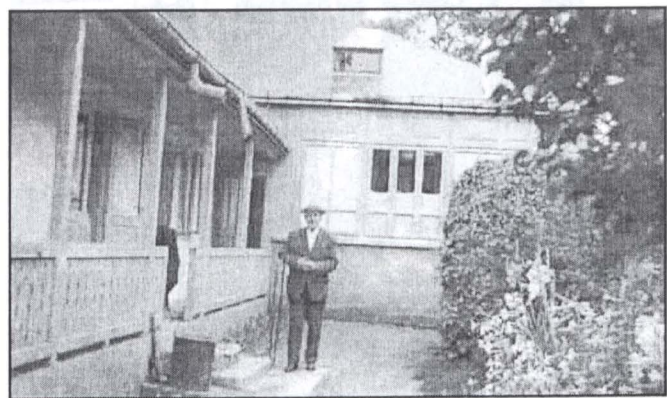
Izbânda de la Ungureni nu putea fi deplină dacă Neculau nu era ajutat de cunoscuți oameni de cultură, unii dintre ei fiindu-i chiar prieteni; dintre acești amintim doar pe Simion Mehedinți, Mihail Sadoveanu, Dumitru Furtună, Vasile Pavelcu (care îl socotea pe Neculau un „filozof și educator al țăranimii”²²), Ionescu-Sișești, Deodat Teodoru, Apostol Culea ș.a.2. Dintre „sfetnicii de taină cu care mă consultam în situațiile cele mai dificile”²³ îi pomenim numai pe economistul Constantin-Aurel Arimescu, un organizator excepțional, ajutorul său principal în ceea

ce privește partea economică a instituției, pe Gheorghe Botez din Vicoleni, „un înțelept al văilor” ce umbla adesea cu cărți prin satele regiunii, apoi pe Ion Chipăruș, Vasile Ștefan, învățătorii Alexandru Moisiu, Gheorghe Arnăutu și Dumitru Neculau, precum și pe soția sa, harnica învățătoare Ana Neculau²⁴ și pe sora acesteia, profesoara Natalia Arnăutu.

Al doilea război mondial, seceta, foametea și mai ales regimul totalitar care se năștea, au determinat așa-zisa „autodizolvare” a Universității Populare. Eugen D. Neculau și-a dat seama că noul regim, mai devreme sau mai târziu, va lichida și această amintire a regimului burghez, așa încât a preferat autodizolvarea în prezua desființării forțate²⁵.

Situată alături de colonia-școală de la Solești-Vaslui și de Serviciul social al lui Gusti²⁶, venind în prelungirea Astrei și a mișcării haretiste²⁷, Universitatea Populară de la Ungureni a deschis și a propus un drum de urmat în satele românești, drum care urmărea salvarea satului prin puterile sale proprii. Universitatea Populară inițiată și condusă de Eugen D. Neculau „a avut un scop științific, de educare a adultului, dar și unul economic. În felul ei [...] a fost o instituție unică ce-și desfășura activitatea în mediul sătesc; unică atât ca scop, cât și ca mijloace”²⁸. Sătul de politicianism, străin de extremisme, adept al unui naționalism lucid și constructiv²⁹, Neculau a ales o anume cale, considerată de el profund reformatoare, punându-și „întreg sufletul în această nobilă întreprindere”, crezând cu toată ființa sa că astfel și-a făcut „datoria față de Patrie, față de Neam, față de cei din mijlocul cărora m-am ridicat și, în același timp, față de știință”³⁰.

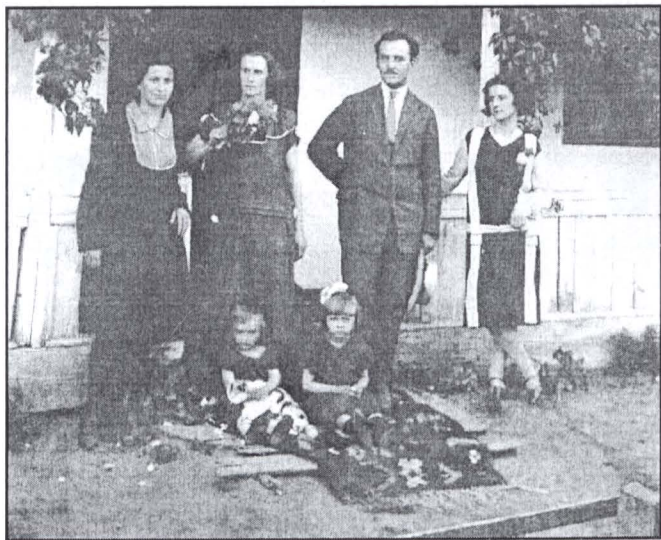
Eugen D. Neculau nu s-a cantonat numai în acțiunea practică de civilizare a celor 12 sate, ci a fost și un prolific condeier. Astfel, este autorul primei monografii, în România, despre J. J. Rousseau (1938), lucrare pentru care s-a documentat intens la Paris în 1930, când a beneficiat de o bursă de câteva luni³¹; încă din facultate era colaborator al revistei de folclor „Tudor Pamfile” din Dorohoi, revistă editată de părintele Furtună, iar din 1932 al „Mitropoliei Moldovei”. De asemenea, în 1936 a publicat o broșură priitoare la Problema ridicării satului românesc, iar în 1942 o rară și valoroasă Bibliografie a satului românesc. După 1960, semnătura lui Neculau reapare în „Cronica” ieșeană,

în „Anuarul de lingvistică și istorie literară” (al filialei Iași a Academiei Române), în „Revista de pedagogie”, în „Revista de etnografie și folclor”, în „Îndrumătorul cultural”, în „Magazin istoric”, precum și în numeroase ziare din Iași, Botoșani și Suceava. La ușa sa începeau să bată studenții în căutare de informații bibliografice în sprijinul redactării lucrărilor de licență.

Cu toate acestea, o măhnire statornică nu-l mai părăsea; cărțile sale de căpătâi la care trudise, în special în perioada 1950-1970, rămâneau caligrafiate între copertile a două vaste manuscrise: Sate pe Jijia de Sus (5561 de pagini) și Istoricul Căminului și Universității Populare de la Ungureni pe anii 1927-1948 (1373 de pagini). Eforturile sale de a le publica, măcar în ediții prescurtate, sub formă de compendiu, au eșuat sistematic³². Drept urmare, a lăsat în urma sa o arhivă personală impresionantă, în mare parte păstrată astăzi la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași; se detașează, ca importanță, manuscrisul Sate pe Jijia de Sus (cu subtitlul Studii de sociologie rurală, iar în altă parte Cercetări istorice și sociale), acest manuscris cuprinzând istoria completă a celor 12 sate din microzona Ungureni, evoluția proprietăților și a familiilor fiind coordonatele esențiale ale acestei masive lucrări.

În viziunea lui Neculau, dintre științele auxiliare ale istoriei, genealogia este cea care poate servi cel mai bine la scrierea istoriei unei comunități rurale; era convins că pentru istoria românilor genealogia este esențială, numai cu ajutorul acesteia putând fi elucidate aspecte, fapte, structuri de istorie economică, socială și culturală, care altfel riscă să rămână necunoscute pentru totdeauna. Credea că „fiecare familie, în parte, are o istorie, care, oricât de mărunță, e însemnată pentru vremea ei”³³. Nu-l interesa genealogia în sine, ci ceea ce putea cunoaște prin intermediul acesteia; încerca adeseori să ajungă la sufletul omului, la substraturile pe care se mișcă istoria umană. Cu alte cuvinte, genealogiile, ca și bogatul inventar de fapte și date, nu trebuiau decât să ajute „la cunoașterea oamenilor și a stărilor sociale de altădată”³⁴, nefiind nicidecum un scop în sine. Așadar, firul roșu al întregii monografii îl constituie, mai mult sau mai puțin, cercetarea genealogică.

Satul Ungureni cu microzona adiacentă, a fost, până în 1834, în ținutul Hârlău. Mult timp, până în secolul al XIX-lea, aici a rezistat o „insulă de răzeșie”, alcătuită din satele Ungureni, Epureni, Vicoleni și Plopeni-Dumeni. Spre această insulă și-a îndreptat, cu precădere, atenția Eugen D. Neculau. În acest context, amintește că „istoria satelor de care ne ocupăm [...] este însăși istoria moșiilor respective. [...] În curgerea vremii proprietățile mari și mici s-au făcut, s-au desfăcut, s-au refăcut, întocmai cum s-au prefăcut și familiile omenești”³⁵. „Insula de răzeșie” este bine ancorată și în spațiul geografic, ea fiind cercetată împreună cu alte opt sate. Mai mult, cercetarea este extinsă și la „vecinătățile” apropiate acestei microzone, ajungând să studieze alte 13 sate de centură, suprafața localităților cercetate fiind astfel de peste 150 Km².

Nutrea nădejdea repetării muncii sale științifice și de către alți cercetători români; susținea, pe bună dreptate, că având la îndemână 1500 de lucrări de acest gen „am avea la dispoziție cea mai mare parte din materialul documentar pentru adevărata istorie socială a țării noastre”³⁶. În ceea ce-l privește, oarecum împăcat cu propria-i conștiință, afirma: „Prin studiul de față, microregiunea Ungureni [...] își are trecutul limpezit, ca și localitățile Nereju, Clopotiva și Drăguș”³⁷.

În anii ce au urmat pensionării (1959) s-a dedicat tot mai mult muncii asidue de redactare a lucrărilor sale. Locuia în Iași încă din 1938, într-o casă parohială a bisericii Sfântul Gheorghe Lozonschi; aici, cu nostalgie, a avut răgazul să re trăiască marile momente ale „minunii”³⁸ de la Ungureni. Însă nu nostalgia i-au marcat ultimele decenii de viață, ci o muncă grea și anevoioasă, plină de numeroase dificultăți; acestea erau generate, pe de o parte, de organizarea nesistematică a arhivelor, iar, pe de altă parte, de precaritatea mijloacelor materiale; pensionar fiind, cu o pensie mai mult decât modestă, profesorul cerceta pe cont propriu, făcând cu greu față cheltuielilor legate de deplasările în alte localități. Au fost peste 25 de ani de muncă neîntreruptă, cu foarte rare clipe de răgaz, ani ce s-au constituit într-o veritabilă revanșă față de vremurile vitrege în care opera sa supremă – Universitatea de la Ungureni – a fost distrusă.

Mereu cu gândul la Ungurenii săi dragi nu ezită să meargă sau să se intereseze de tot ceea ce se întâmplă acolo. În 1967, la 40 de ani de la înființarea Căminului Cultural, este sărbătorit discret la Ungureni. Regimul comunist, în căutarea unei identități cât mai solide, reînființează, în 1971, Universitatea Populară din Ungureni, profesorul Neculau fiind chemat să rostească cuvântul de deschidere. Consiliul de Stat îl decorează, în 1972, cu „Meritul cultural”, clasa a II-a...³⁹. După 1967, din ce în ce mai bolnav, este internat de mai multe ori în spital, fiind supravegheat îndeaproape de cele două fiice ale sale, amândouă doctorițe⁴⁰. Se simțea, după cum singur mărturisea, „ca o floare bătută de bruma toamnei”⁴¹. La 20 octombrie 1974 pleca în lumea păcii și a veșniciei, fiind

înmormântat în cimitirul Eternitatea din Iași, alături de vărul său C. A. Arimescu, mâna sa dreaptă în misiunea de la Ungureni; mai târziu, în 1981, „Doamna” sa îi va veni alături. Ar fi dorit să-și ducă somnul de veci alături de strămoșii săi în cimitirul vechi al Ungurenilor⁴², dar acesta dispăruse între timp.

Cei care l-au cunoscut îndeaproape pe Eugen D. Neculau au afirmat că a fost un „apostol al satului”, „fiu al celor mulți”⁴³, „dictator luminat”, „filantrop”⁴⁴ sau „misionar”⁴⁵. Neculau nu a fost de acord cu nici una din aceste etichete⁴⁶, recunoscând totuși că succesul unei acțiuni se datorează în mod esențial apariției unei personalități puternice⁴⁷, unui lider sau manager, cum am spune noi azi. „Dar unde și când să găsești acest exemplar rar? Pe el îl scoate din anonimat și din comun numai vocația cu care este dotat”⁴⁸.

Într-o carte apărută încă pe vremea când profesorul Eugen D. Neculau era în viață, tot ceea ce făurise el era pus sub semnul „acțiunii eroice”⁴⁹. Slujind cu modestie cea mai înaltă catedră a vieții sale, satul natal, Neculau era elogiât pentru „exemplara lui putere [și] neîntrecutul crez în care și-a desfășurat firul vieții, întorcându-se la izvoare”⁵⁰. Faptele, expuse sumar în această schiță de portret, ne dovedesc că într-adevăr Eugen D. Neculau a fost un om rar, devotat întru totul unei cauze, capabil să înfăptuiască, cu măsură și perseverență, ceea ce și-a propus. Cei mulți și tăcuți pe care i-a ridicat la lumină, fie ei încă aici, fie mai ales dincolo, au de ce să-i fie recunoscători!

* Viața și activitatea lui Eugen D. Neculau au fost prezentate pe larg în ședința inaugurală a celui de-al X-lea Congres de Genealogie și Heraldică (Iași, mai 1999), atunci împlinindu-se un sfert de veac de la trecerea sa pe celălalt tărâm. Aceste informații aveau să fie reunite într-un amplu material cu titlul „Eugen D. Neculau – un misionar aproape uitat”, material care se regăsește în Eugen D. Neculau, Sate pe Jijia de Sus, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași, 2003, p. XIII-XXXII.

1 Articolul purta titlul Paștile Blajinilor sau Găocele de ouă ale profesorului Eugen Nicolau de la Ungureni; de altfel, Sadoveanu i-a consacrat încă alte patru articole: Problema ridicării satului românesc, în aceleași „Însemnări ieșene”, nr. 22 din 15 noiembrie 1936; Satul, Fapte și Cale nouă, toate trei în „Adevărul” din 24, 25, respectiv 26 februarie 1937.

2 Precizăm că multe din informațiile utilizate provin dintr-un Curriculum vitae întocmit de Neculau la 15 septembrie 1972, curriculum aflat astăzi în colecția familiei prof. univ. dr. Gh. Macarie din Iași.

3 Informație preluată dintr-un arbore genealogic întocmit de Eugen D. Neculau; acest arbore se află în proprietatea aceleiași familii Macarie; o copie a fost donată Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” din Iași.

4 Mulțumiri pentru precizările de ordin lingvistic regretatului Ion A. Florea și lui Mircea Ciubotaru, cercetători la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași.

5 Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași (în continuare D.J.A.N.I.), Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 4.

6 Inf. Manuela și Gh. Macarie (înregistrare mg. din aprilie 1998).

7 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 223.

8 Ibidem, f. 6.

9 Dumitru Furtună (1890-1965), dr. în teologie, preot din Dorohoi, prieten și colaborator, sub semnul aceluiași idealuri, cu Eugen D. Neculau. A fost profesor la Seminarul „Pimen mitropolitul” din Dorohoi și culegător și interpret al folclorului din zonă.

10 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 30.

11 Ibidem, f. 29-30.

12 Ibidem, f. 238.

13 Ibidem, f. 822.

14 Ibidem, f. 231.

15 Eugen D. Neculau, Universitatea Populară din Ungureni, în „Sociologia în acțiune”, II, 1973, p. 396.

16 Ibidem, p. 398.

17 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 241.

18 Eugen D. Neculau, Universitatea..., p. 394.

19 Florin Becescu, Crimă, spionaj, anarhie, București, 1938, p. 70.

20 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 244.

21 Ibidem, f. 155.

22 Ibidem, f. 251.

23 Ibidem, f. 252.

24 Ibidem.

25 Informație orală Gh. Macarie (aprilie 2003).

26 Ovidiu Bădina, Experimente românești în pedagogia socială, în volumul Pedagogie socială, București, 1970, p. 135.

27 Ion Orghidan, Considerații privind tipologia structural-istorică a educației de masă, în „Revista de pedagogie”, nr. 5/1972, p. 97.

28 Ovidiu Bădina, op. cit., p. 132. Pentru mai multe amănunte a se vedea: Eugen D. Neculau, Universitatea Populară de la Ungureni, în „Revista de pedagogie”, nr. 4/1968, p. 69-74; idem, Experimentul social-pedagogic de la Ungureni, în „Viitorul social. Revista de sociologie”, nr. 3/1973, p. 706-713; idem, Universitatea Populară de la Ungureni, în volumul Sociologia în acțiune, II, 1973, p. 387-402; Alexandru Zub, Experimentul biblioteconomic din Ungureni, în „Revista bibliotecilor”, iunie 1971, passim; Viorel Macarie, Universitatea Populară „Ungureni”, teză de licență la Facultatea de Istorie-Filozofie, Iași, 1970.

29 D.J.A.N.I., Fond personal „Eugen D. Neculau”, dos. nr. 2, f. 811-813.

30 Ibidem, Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 10.

31 Ibidem, f. 6.

32 Mai multe amănunte despre această adevărată odisee, vezi în Eugen D. Neculau, Sate..., p. IX-XI și mai ales la p. XXXIV.

33 D.J.A.N.I., Fond personal „Eugen D. Neculau”, dos. nr. 108, f. 1.

34 Ibidem.

35 Ibidem, dos. 31, f. 1.

36 Ibidem, dos. 27, f. 22.

37 Ibidem, f. 23.

38 Vasile Pavelco, op. cit., p. 154.

39 În „Buletinul oficial al R.S.R.”, partea I, an. VII, nr. 142, București, 17 noiembrie 1971, p. 996.

40 Inf. Manuela Neculau-Macarie, nepoata lui Eugen D. Neculau (înregistrare mg. din aprilie 1998).

41 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 222.

42 Ibidem, f. 227.

43 Vasile Vetișanu-Mocanu, Elogiul eroismului, București, 1973, p. 41.

44 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2, f. 827.

45 D. Mureșanu, Profesorul misionar: probleme și exemple din Moldova, în „Prutul” din 16 și 17 iulie 1942.

46 D.J.A.N.I., Fond „Universitatea Populară Ungureni”, dos. nr. 2, f. 827.

47 Ibidem, dos. nr. 2B/1927-1948, f. 254.

48 Ibidem.

49 Vasile Vetișanu-Mocanu, op. cit., p. 38.

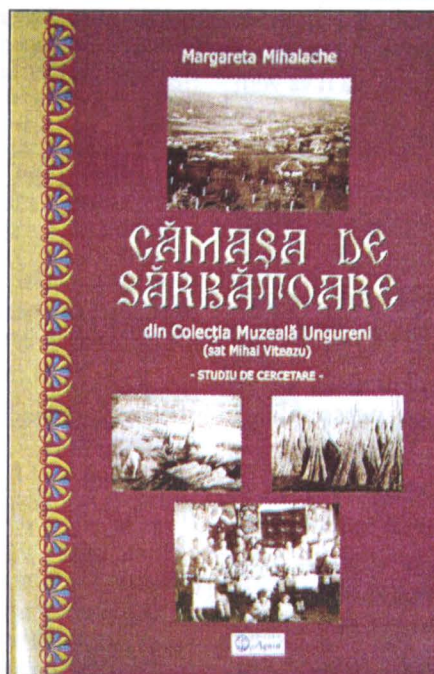
50 Ibidem, p. 41.

Cămașa de sărbătoare

Cărțile de etnografie sunt adevărate cărți de povești, dar ale unor povești adevărate despre oameni de povești: frumoși, buni și inventivi. Și sunt puține. Margareta Mihalache vine și ea cu două povești din sate botoșănene: Concești și Mihai Viteazu (Ungureni). Dar, pentru că trăiește minunea intrării în povești autoarea manifestă o oarecare rețineră, prezentând vedetele colecțiilor muzeale, fără interpretări proprii. Ea se trage în umbra exponatelor și, de acolo, povestește.

Cărțile prezintă cămașa femeiască și bărbătească de sărbătoare interbelică și postbelică din Concești și Ungureni (sat Mihai Viteazu). Cămășile femeiești teaurizate în cele două colecții muzeale prezentate de autoare se înscriu în tipurile canonice identificate de Emilia Pavel în Moldova: cămașa cu mâneca din gât (cămașa încrețită la gât) și cămașa cu mâneca din umăr. La cămașa încrețită la gât alțița era în primul rând funcțională, ea reprezentând o soluție a croiului cămășii din bucăți drepte de pânză. Cămășile încrețite la gât din cele două colecții, Ungureni și Concești, reprezintă o variantă târzie, alțița fiind marcată doar ornamental. Cămășile cu mânecă din umăr prezentate în cele două volume se încadrează fie tipului canonic, fie variantele: cămașa cu platcă, cămașa cu spătuială.

Margareta Mihalache se apropie cu deferență de obiectul etnografic și tratează cu respectul cuvenit pe creatorul acestuia. Este exact atitudinea potrivită pentru un cercetător al mediului etnografic, căci, dacă nu ai intuiția valorilor și nu respecti oamenii satului nu trebuie să te apropii de aceste lucruri. Autoarea precizează de fiecare dată meșterul și donatorul obiectului, așa încât cartea dumneaei devine un aide memoire. Nume care altfel se păstrează doar pe crucile din cimitir devin nume publice și, în mod sigur, nu vor fi uitate, tocmai pentru generozitatea, pentru altruismul lor manifestat atunci când în lada de zestre a neamului și-au pus propriile cămăși. Prezentarea

materialului etnografic este făcută cu atenție, autoarea insistând asupra detaliilor de broderie, foarte importante atunci când sunt prezentate textilele populare.

Tehnic vorbind, autoarea abordează corect realitatea etnografică care, tradusă, ar suna așa: fiecare comunitate are lada ei de zestre și în ea se adună lucrurile prețioase realizate de membrii comunității. Margareta Mihalache a intuit corect existența unei mărci culturale proprii fiecărei comunități, de aceea a abordat cămașa de sărbătoare specifică fiecăreia, lucru ce face posibilă pentru cercetător identificarea acelor elemente ce diferențiază între două fonduri culturale similare. Merită remarcat și faptul că abordarea autoarei este corectă, căci se orientează către un anume segment al creației populare analizându-l la comunități diferite, tocmai pentru că știe că fiecare comunitate sătească are o personalitate bine definită și aceasta se manifestă inclusiv la nivel vestimentar.

Așteptările noastre față de autoarea cărților sunt justificate: interpretarea materialelor etnografice vine firesc în urma cercetării atunci când și cercetătorul se dovedește capabil să o facă. Suntem siguri că în viitoarele studii ale Margaretei Mihalache vom citi pertinente interpretări ale faptelor de cultură populară pe care ni le va prezenta. Autoarea manifestă interes constant

față de cultura populară, mai ales față de costumul popular, și se apropie cu deferență de comunitatea sătească, manifestând acel respect necesar și o înțelegere fină față de creatorii populari și față de obiectul pe care-l studiază. Sunt date esențiale pentru un cercetător pe domeniu etnografic. Atitudinea cercetătorului unui domeniu sensibil precum etnografia, ce vizează comunitățile tradiționale și faptele de cultură ce determină specificitatea culturii unui popor, respectiv cultura populară, trebuie să fie bine adaptată: deschidere maximă, respect și foarte mult tact în orientarea interviurilor cu subiecții, interviuri ce trebuie să semene nu cu interogatoriile seci ci mai degrabă cu tăifasul pe îndelete.

Cărțile au o ținută grafică deosebită, acuratețea imaginii venind în sprijinul cercetătorului care poate deosebi atât tipul de urzeală al pânzei cât și tehnicile de brodat, lucru deosebit de important atunci când nu ai prilejul de a studia obiectul ca atare. Rar albumele de fotografie te servesc așa de bine precum imaginile din cărțile Margaretei Mihalache, iar meritul este al editorului care, și el, mărturisește astfel dragostea de frumos și atașamentul față de moștenirea neamului său.

Muzeograf Eva Giosanu-Complexul Muzeal Național Moldova Iași

Studii etnografice pentru cei din viitor

Sâmbătă, 25 aprilie, la Sala de festivități a Muzeului Județean Botoșani, în prezența unei numeroase asistențe, a fost lansată lucrarea „Cămașa de sărbătoare”. Rod al muncii referentului etnograf Margareta Mihalache, lucrarea este un studiu de cercetare bazat pe piesele aflate în Colecția Muzeală Ungureni – satul Mihai Viteazu, respectiv cămași femeiești și bărbătești vechi de zeci de ani, spre sută. La lansare au participat personalități de seamă din domeniul cercetării etnografice, printre care Marcel Lutic și Eva Giosanu, cercetători etnografi din cadrul Muzeului Etnografic al Moldovei din Iași, dr. etnograf Angela Paveliuc-Olaru, etnolog Steliana Băltuță.

Fiecare din cei nominalizați a avut numai cuvinte de laudă la adresa autoarei Margareta Mihalache, apreciind efortul acesteia în a se apleca spre o asemenea temă de cercetare etnografică, subliniind totodată importanța studiului, care completează și consolidează teza cum că în spațiul dintre Siret și Prut există o tradiție etnografică de sine stătătoare, expresie a identității locuitorilor acestei zone.

Până nu cu mulți ani în urmă, vreo 40-50, cercetarea etnografică nu recunoștea faptul că în acest spațiu geografic ar exista o tradiție proprie, individualizată, care să poarte amprenta locului. Județul Botoșani, din punct de vedere etnografic era inclus în aria largă a tradițiilor multiculturale ale coloniștilor care s-au așezat pe aceste meleaguri.

O mână de botoșăneni cu sufletul dăruit locului natal, cu aplecare spre cercetarea tradițiilor populare autohtone, cu persuasiune în a bate la porțile înalte ale autorităților etnografice ale țării cu lucrări și studii de specialitate, au convins lumea științifică de specialitate că județul Botoșani are tradiția sa proprie și că nu coloniștii au impus localnicilor tradițiile lor, ci ei s-au adaptat la tradițiile locului unde s-au așezat. Munca acestor înaintași, printre care aș nominaliza-o pe Angela Paveliuc-Olaru, dr. etnograf, este continuată, iată, de către generația tânără de cercetători, printre care trebuie s-o așezăm, la locul cuvenit și meritat, și pe referenta etnografă Margareta Mihalache.

Dealtfel autoarea, specializată în astfel de studii, a mai semnat o lucrare similară, apărută anul trecut și intitulată „Cămașa de sărbătoare din Colecția Muzeală Conțești”.

Nu pot să închei micul meu expozeu fără a nu aminti aici de înflăcăratul discurs ținut de către cercetătorul etnograf ieșean Marcel Lutic, care a elogiat munca și opera unui adevărat român îndrăgostit de tradițiile satului. Mă refer aici la prof. Eugen D. Neculau (1900 / 1974), care după absolvirea studiilor universitare s-a retras în comuna natală Ungureni și și-a dedicat întreaga viață studiului tra-

dițiilor populare, valorificarea acestora și culturalizarea țăranilor, criticând acid politicienii acelor vremuri, fapt pentru care nu era privit cu ochi buni de către autorități.

Prof. Eugen D. Neculau a înființat la Ungureni, în 1927, un Cămin cultural, subordonat Fundației culturale conduse de Dimitrie Gusti, în câțiva ani reușind să schimbe înfățișarea așezării. În 1936 Căminul este transformat în Universitate populară, fiind prima de acest fel din România.

„Într-o vreme când ne este rușine să rostim cuvântul „erou” și „patriot”, când tinerilor noștri le este rușine cu tradițiile păstrate de părinți și bunici, numele lui Eugen D. Neculau nu mai spune nimic nimănui. A fost dat uitării pe nedrept” – a ținut să sublinieze Marcel Lutic, cel care s-a angajat să pună în valoare impresionanta arhivă documentară rămasă de pe urma profesorului. Munca Margaretei Mihalache, a înaintașilor săi, de a consemna aceste tradiții specifice locului va primi recunoașterea generațiilor viitoare, care nu se vor mai trezi în casa părinților cu lada de zestre din odaia cea mare și nici nu vor mai putea pipăi cămașa de borangic, frumos ornamentată, rămasă de la străbunici. Toate acestea, peste 50 – 100 de ani vor deveni amintiri frumoase, nostalgice, iar studiile de cercetare de acum, prin puterea cuvântului și a imaginii, vor fi prețioase izvoare istorice. Să mai adaug faptul că ambele lucrări semnate de Margareta Mihalache poartă amprenta Editurii Agata, directorul acesteia, Ioan Istrati, fiind recompensat public cu frumoase cuvinte de apreciere pentru aplecarea sa dezinteresată pentru susținerea actului cultural. (Ioan Rotundu)

„Șezătorile iernii” – o manifestare de tradiție

Și anul acesta, în județul Botoșani, în luna februarie a avut loc manifestarea de tradiție „Șezătorile iernii”, acțiune culturală cu o plajă largă de manifestări culturale cu real impact în educația permanentă. Cuprinzând în program o diversitate de manifestări culturale, de la expoziții de etnografie, șezători tradiționale, cu participare locală, care au menirea să scoată în evidență și să promoveze valorile locale, la întâlniri ale publicului din comunele și satele județului nostru cu scriitori botoșăneni sau originari din județul Botoșani, cât și cu rapsozi populari, interpreți de muzică populară, vocală și instrumentală, această manifestare ce a ajuns la ediția a XIX-cea s-a dovedit și de data aceasta a fi una deosebită și cu rezultate remarcabile.

Astfel, întâlnirea de la Concești, de pe 2 februarie, la care au participat, pe lângă scriitori botoșăneni și Taraful „Datina”, forțe locale, cum ar fi poetul popular și culegător de folclor de reală valoare, Gheorghe Țuculeanu, care și-a lansat o nouă carte de catrene dedicate unui număr impresionant de scriitori români, precum și creatori populari locali, elevi care au recitat din creația poetului ce și-a lansat cartea, a fost una la care au participat foarte mulți localnici care și-au arătat interesul pentru o astfel de întâlnire. De altfel, în comuna Concești, revigorată cultural, prin punerea în valoare a unor importante creatoare populare, de-a lungul anilor s-au organizat trei astfel de întâlniri, așteptate de fiecare dată și printr-un interes real al primăriei.

Au urmat întâlniri ale scriitorilor și interpreților de muzică populară la Școala generală din Unțeni, unde, de asemenea impactul a fost cel scontat, ținându-se cont de faptul că în comună nu au mai avut loc astfel de manifestări de peste zece ani de zile. Nu același lucru îl putem spune despre întâlnirea de la Vf. Câmpului, unde organizarea a lăsat foarte mult de dorit, demonstrată prin numărul foarte mic de locuitori ai comunei, prezenți la manifestare.

Întâlnirea de la Cordăreni din ziua de 22 februarie, localitate în care, de

asemenea, întâlnirile de acest fel au căutare și datorită prezenței acolo a scriitorului Mihai Munteanu, a fost una reușită, nu atât prin prezența mare a scriitorilor, ci prin complexitatea programului, la care au fost implicată și formația de dansuri din Grivița, instruita de coregraful Mihai Fediuc.

Manifestările acestei ediții s-au încheiat în comuna Hănești, unde, la inițiativa profesoarei Miza Damian, a avut loc, pe lângă programul șezătorii în sine și o altă manifestare de tradiție, unică în felul ei în județul nostru, „Scriitori pe meleaguri natale”. Astfel, la această întâlnire la care au participat doisprezece scriitori botoșăneni, a fost prezent și poetul Theodor Damian, originar din Botoșani, stabilit acum la New York. Invitații acestuia au fost scriitorii Ioan N. Roșca, decanul Facultății de Filozofie și Jurnalism „Spiru Haret” București și scriitorul Vasile Andru. În program, ca un element de reală tradiție, a fost prezent și Grupul de dansuri bărbătești „Datina”, care s-a reunit după zece ani. De asemenea, în cadrul programului de la Hănești, a fost vernisată și expoziția pictorului Liviu Șoptelea, cât și o expoziție de etnografie cuprinzând scoarțe, ștergare, costume populare adunate din casele hăneștenilor, care, prin frumusețea lor, au dovedit că păstrează și duc mai departe tradițiile etnografice ale locului. La toate aceste întâlniri au participat scriitorii: Gellu Dorian, Dumitru Țiganiuc, Lucian Alecsa, Vlad Scutelnicu, Nicolae Corlat, Dumitru Necșanu, Petruț Pârvescu, Vasile Iftime, Cezar Florescu, Marius Irimia, Stelorian Moroșanu, Maria Baci, Gabriel Alexe, Ciprian Manolache și alții. De asemenea au participat și interpreții de muzică populară și instrumentală, colaboratori ai tarafului „Datina”, condus de Constantin Lupu, cum ar fi Vasile Turcu, Ion Sandu, Constantin Butuc, Alexandra Trofin, Trifan Băluică, Celina Gherghelaș și Aurel Serafim, care au susținut un recital extraordinar la Concești, precum și Ansamblul de dansuri „Balada”, condus de Mihai Fediuc.

Elena PRICOPIE

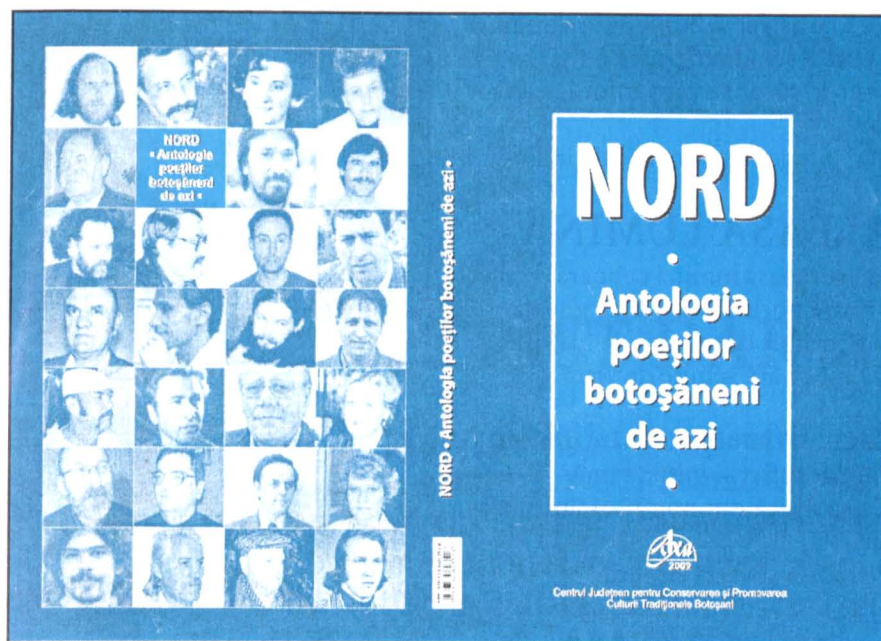
Voichița lui Novac

Lumea-ntreagă de umblai,
Fatân-n lume nu găseai,
La vedere și pe plac
Ca Voichița lui Novac.
Dimineața se scula
Pe ochi negri se spăla,
Pieptăna păr de mătăasă
Și deretica prin casă.
Apoi prin odăi, prin tindă,
Le făcea, frate, oglindă.
Mai apoi prin dumbrăvioară
Cu cofuța subțioară
Se ducea la apușoară.
- Mamă, câmpu' a înverzit,
Parcă macii-au înflorit.
- Pe la Paști, se poate oare,
Mai văzut-ai maci în floare?
Novăceasa dă să vadă
De pe dâmbul din ogradă;
Câmpu' roșu când îl vede,
La Voichița se repede:
- Alelei, Voichiță, fată
Ăștia nu-s maci înfloriți,
Ci sunt turci, vaile-s pline,
Vin, Voichiță, pentru tine,
Să te ia de lângă mine.
Capul de mi l-ați tăia
Pe Voichița nu voi da!
Și-o leagă la stăpul haremului
În bătaia focului,
Și spre Dunăre pornesc.
Dar un turc dintre ei zice:
- Ia stați, turcilor, mai stați
Și-n grădină căutați!
Nu știu, soarele-a lucit
Sau Voichița s-a ivit.
Turcii când deschis porțița
Dau cu ochii de Voichița.
Când îi vede, biata fată
Cade-aproape leșinată.
Ei o leagă cot la cot,
Într-un car se-nghesuiește
Și-nspre Dunăre pornește.
Dar un turc dintre ei zice:
- Rămas bun, tu Novăceasă,
Unde-i Gruia?
- Nu-i acasă!
Să-i spui c-am fost azi pe-aici
Noi din Țarigrad, voinici,
Ca el, cu buzduganul greu
A ucis pe fratele meu.
Dacă i-o fi dor de ea
Să vină de o vedea,
L-oi primi tare frumos
C-un baltag de fier tăios
Și cu arcu încordat,
L-oi primi ca pe-un cumnat.

(Culeasă de învățătorul Gheorghe Țuculeanu
de la Curcan Aglaia,
în vârstă de 75 de ani, în 1989,
comuna Concești, județul Botoșani)

Gellu DORIAN

NORD - Antologia poezilor botoșăneni de azi

O antologie reprezintă totdeauna, fie și una de acest tip, o selecție de nume și texte menite să dovedească peste timp o etapă în activitatea unei comunități creative, așa cum s-a dovedit în timp existența cenaclurilor literare din județul Botoșani în care s-au format poezii aici incluși. Evident că numărul lor este mai mare, iar imposibilitatea de a-i cuprinde pe toți în sumarul acestei antologii a ținut nu numai de voința antologatorului ci și de latitudinea fiecărui poet. Numai astfel se justifică aici prezența unora și absența altora – cel puțin trei la număr –, care ar fi întregit tabloul bunei noastre intenții. Dar și așa, numărul suficient de mare de poeți incluși în antologie demonstrează dis-

ponibilitatea instituției noastre spre o colaborare durabilă cu această categorie de creatori.

Criteriile de antologare au fost generoase, ținându-se, în special, cont de disponibilitatea poezilor de a colabora, cu diferite ocazii, la manifestările culturale organizate de instituția noastră, cum ar fi „Sezătorile iernii”, „Scriitori pe meleaguri natale”, „Zilele Eminescu”, „Porni Luceafărul...”, „Mihail Sorbul”, „Întâlnirea anuală a creatorilor de literatură din județul Botoșani”, acțiuni care au avut și au menirea de a armoniza și solidariza mișcarea literară din județul Botoșani și de a o face cunoscută pe plan național, atât prin paginile revistei „Hyperion-caiete botoșănene” cât și prin cele ale numeroaselor reviste de cultură și edituri prezente an de an la Botoșani. Numai cine n-a vrut nu a colaborat. Și din păcate câțiva poeți botoșăneni, remarcabili de altfel, nu au dorit să colaboreze și astfel se justifică absența lor din prezenta antologie. Invitația instituției noastre de a colabora cu toți creatorii de literatură din județ rămâne și de aici înainte deschisă.

Sunt incluși în această antologie poeții: Lucian Alecsa, Gabriel Alexe, Lucreția Andronic, Maria Baciuc, Constantin Bojesu, Nicolae Cărunțu, Nicolae Corlat, Theodor Damian, Gellu Dorian, Constantin Drăcsin, Cezar Florescu, Vasile Iftime, Dumitru Ignat, Marius Irimia, Horațiu Ioan Lașcu, Ciprian Manolache, Stelorian Moroșanu, Mihai Munteanu, Dumitru Necșanu, Lucia Olaru Nenati, Petruț Pârvescu, Vlad Scutelnicu, Cristina Prisacariu Șoptelea, Dan Sociu, Gheorghe Șerban, Victor Teișanu, Dumitru Țiganiuc, Costel Zăgan.

Având în vedere faptul că din 1979, când a apărut sub îngrijirea Casei Creației Populare a Județului Botoșani o casetă care cuprindea douăzeci de autori botoșăneni – poeți și prozatori –, unii abia la începuturile lor în domeniul creației literare, cât și faptul că instituția care se ocupă și de creația literară din județ, printr-un compartiment special, a împlinit anul trecut patruzeci de ani de la înființare, deci având în vedere faptul că de la acea apariție de real ecou pentru acele vremuri nu a mai fost publicată nicio antologie care să ilustreze eferescența creatoare din județul Botoșani, ne-am gândit să realizăm o culegere cuprinzătoare prin care să putem oferi, într-un mănunchi, numele unor poeți deja consacrați, alături de nume care abia acum își conturează un profil demn de luat în seamă.

Existența în județul Botoșani a mai multor cenacluri literare care și-au desfășurat activitatea în diferite perioade, cum ar fi Cenaclul literar „Mihai Eminescu”, înființat în 1968 pe lângă Casa Corpului Didactic, apoi pe lângă Muzeul Județean, cenaclu devenit în 1981 Cenaclul din Botoșani al Uniunii Scriitorilor din România, ori Cenaclul „Poesis” de pe lângă Casa de Cultură a Tineretului, sau Cenaclul de la fostul Club „23 August”, de asemenea și cel de pe lângă Casa Armatei, precum și cele din județ, „Septentrion” din Dorohoi, „Aripi de lumină” din Draxini, „Selenarii” din Guranda, alte cenacluri și cercuri literare din licee și școli, toate, în decursul timpului, au creat o adevărată emulație care a lăsat urme adânci în biografiile unor poeți, deveniți, peste timp, nume remarcabile ale poeziei române contemporane.

Un poet din Glodeni, Republica Moldova: Vasile GUȚULEAC

RUGĂ PENTRU ROMÂNIA

Doamne,
cu ce a păcătuit acest popor
și această țară frumoasă
ca o mireasă,
că de la un timp încoace
calamitățile dau tircoale
prin lăcașele și sufletele oamenilor
trudiți și obidiți?
Doamne,
care e povara pusă pe talger
întru iertarea greșităilor
și robilor tăi -
urmași ai vitejilor daci -
uitați ori lăsați în voia soartei,
deși nicicând nu s-au lepădat de cre-
dința ta
cea mare și sfântă?
Doamne,
mă rog pentru aceasta țară de dor -
veche cetate a neamului -
cu umilință
și cu multă îndurare,
și te chem să te întorci acasă
la vrednicii tăi feciori creștinați prin
botezul
cu slova ta dulce.

DE TRECUT AȘTEPTAȚI CONTINUU

Ne mai așteaptă bunii pe la sărbători
Să ne deschidă părintește ușa
La șezătorile de iarnă cu povești,
Cu lăutari din trupa lui Găniușa.

Și stau măicuțe întristate la fântîni,
Și timpuri girbovite le presează,
Și tot mai mici ne par cu fiecare zi
Cînd toamna deasupra lor planează.

Și tații noștri șed îngîndurați pe prag
Cu ochi sleiți de-atîta așteptare,
În care dorul arde răstignit pe foc
Și nu se stinge - mocnește tot mai
tare.

Din umbra streșinii bunei ne privesc
Atît de blind, cu multă îndurare,
Ca peste leaturi, troienite de mister,

Să ne vedem din nou în Casa mare.

Ne mai așteaptă bunii pe la sărbători
Să ne deschidă părintește ușa...
Și-ar fi păcat să nu venim la casa-n
care
Mai plînge trist vioara lui Găniușa.

ALEASĂ LUMINĂ

Ce frumoasă lumină coboară din cer
Printre norii de vînt și de gheață
Și se prinde de ramuri, de firave flori,
De tot ce are semne de viață.

Ce curată lumină coboară din cer
Pentru suflet și inima bună
Ca să nască din nou rădăcini și lăs-
tari
Pe moșia și vatra străbună.

Ce dorită lumină coboară din cer
Pentru neamul din Dacia veche
Ca să facă ca îngerii ei păzitori
Să ne fie iar lampă de veghe.

Ce prosperă lumină coboară din cer
Pentru - acei cu vrere creștină
Ca mereu să se afle alături de noi
-Călăuză, podoabă sublimă.

Ce aleasă lumină coboară din cer
Printre pînze presate de ceață
Ca să aprindă iarăși speranță în noi
Și credință curată pe-o viață.

LEGĂMÎNT PRIN MOȘTENIRE

Sîntem legați prin fire moștenite
De la strămoșii daci din munții car-
patini,
Prin datini, obiceiuri, cîntece și joc,
Prin crez creștin și botezați creștini.

Sîntem legați prin amintiri plăcute
Și vise legănate pe raze de lumină,
Prin dor nestins pentru cetatea veche
La care neamul vrednic se închină.

Sîntem legați prin gingașe mladițe
Din trupul unei națiuni vestite
Prin vitejie și înțelepciune,
Destine amărîte și doinite.

Sîntem legați prin vechile hrisoave,
Prin piinea rumenă pe vatra caldă,
Prin stima de părinți, surori și frați
Și focul ce continuă să ardă.

Sîntem legați prin mîngîieri cu cîn-
tec,
Prin busuiocul de botez și moarte,
Prin rugăciuni în sfintele lăcașe
Ca Cel-de-Sus de grijă să ne poarte.

RECITAL ÎN CODRII STRĂȘENILOR

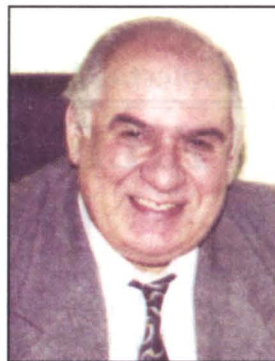
Se legăna un cîntec vechi
Pe frunza teilor în floare,
Pe apa rece de izvor
La un vîrat apus de soare.

Se citea din Eminescu
Rînduri de poezie rară
-Despre plopii singuratici
Și păsări ce plecau din țară.

Se mai cîntau romanețe dulci
Pentru blinda inimioară.
Cu neuitate văi și lunci,
Bătrîn cobzar și o vioară.

Mai răsunau acorduri noi,
Plăcute doine din cîmpie
Și fiecare-n felul lor
În suflet încolțeau mîndrie,

Ca neamul nostru a știut,
Deși nu-l alinta norocul,
Să aibă grija de lumină,
Să nu se stingă-n vatră focul.

Prof. ION ILIE

TRIST DAR ADEVĂRAT

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani în munca de menținere a tradițiilor populare, în lupta cu influențele nefaste ale poluării muzicale și a obiceiurilor legate de meșteșugurile tradiționale, are o problemă în combaterea acestor influențe de la zi la zi.

În ultimii ani melodii vechi ale muzicii populare ajung pe niște ritmuri (de multe ori balcanice sau sud-americane și interpretate de niște neaveniți (ite) care nu numai că nu au nimic în comun cu muzica și cu ritmul, încât stai și te uiți neputincios la degradarea muzicii populare, a culturii muzicale naționale în folosul unor avantaje pur comerciale ale televiziunilor apărute ca ciupercile după ploaie. Ne punem întrebarea „Nimeni nu vede, nimeni nu aude?”, din acele birouri ale Ministerului Culturii sau al C.N.A.-ului, sau sunt puși oamenii care să răspundă de aceste sectoare și care nu au nimic comun cu muzica, cu folclorul, cu cultura într-un cuvânt. Trist dar adevărat !

Este greu de crezut să vezi banalizarea costumului popular (din

orice zonă a țării) într-o fustiță supermini și o ie care redă cât mai clar formele așa-ziselor dansatoare, punând într-o umbră totală frumusețea costumului popular românesc mult apreciat peste hotare și, în același timp, frumusețea melosului popular atât de îndrăgit în orice parte a lumii.

De aceea, instituția noastră, prin organizarea de târguri meșteșugărești, de festivaluri de muzică populară, de expoziții ale portului popular din această zonă, festivaluri coregrafice cu participarea formațiilor din județ și din țară și, într-un viitor apropiat, a festivalului muzicii corale sătești, încearcă să readucă în fața tuturor locuitorilor din județ (prin media, presă, posturi TV) frumusețea cântecului, portului, meșteșugurilor și dansului popular, pentru a prezenta puritatea și frumusețea tradițiilor populare.

Numai așa, dacă fiecare Centru pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din fiecare județ ar face cât mai des astfel acțiuni, s-ar contracara acele concerte care au ca rol, nu declarat dar evident din punctul nostru de vedere, denigrarea culturii tradiționale românești.

ZILELE ORAȘULUI BOTOȘANI

La Botoșani, locul mirific pe care Dumnezeu l-a lăsat ca o oază de liniște și puritate sufletească, chiar dacă într-un colț uitat de lume, aici unde gândurile, viețile, cele mai alese sentimente ale unor marcante personalități s-au unit parcă peste vremuri, într-o melodie și poezie prezentă, pe care numai Enescu și Eminescu le pot păstra mereu vii în amintirea noastră, printr-o chemare spirituală întotdeauna mai dulce, mai suavă decât orice pe lume, aici, unde noi nu putem uita atât de ușor dumnezeirea și tot ce a creat mai frumos Mântuitorul, un colț de Rai, Botoșaniul, numai aici mâna Sa binecuvântată a fost întinsă peste marea sărbătoare culturală – „Zilele Orașului Botoșani” – 22-26 aprilie 2009.

Această manifestare a fost organizată de către Primaria Municipiului Botoșani, Centrul Județean pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale Botoșani, Consiliul Județean Botoșani, Muzeul de Istorie Botoșani, în parteneriat cu Asociația Meșterilor populari din Moldova, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Botoșani.

Toate activitățile desfășurate în aceste zile, prin complexitatea și diversitatea lor, au dat multă culoare și armonie nu numai nouă organizatorilor, vizitatorilor, participanților, ci întregului oraș, parcă angrenat într-o horă a fericirii că există și faci parte din frumusețea clipelor hotărâte pământește, dar în primul rând divin. Și spun aceasta pentru că nimic nu ia ființă decât la Cuvântul său.

Târgul Meșterilor Populari s-a desfășurat în perioada 24-26 aprilie 2009.

- vineri, 24 aprilie, ora 10, a avut loc deschiderea oficială a Târgului;

La deschidere au avut bunăvoința de a participa personalități marcante ale Botoșaniului precum: Președintele Consiliului Județean - Domnul Mihai Țăbuleac, Primarul Municipiului Botoșani - Domnul Cătălin Mugurel Flutur, Vicepreședintele Consiliului Județean - Domnul Cristian Achiței, omul care se preocupă direct de buna funcționare a instituțiilor de cultură din județul Botoșani, Domnul Dănuț Huțu - Directorul Direcției Județene pentru Cultură Culte și Patrimoniu Național, distinsa Doamnă doctor etnolog Angela Paveliuc Olaru, Domnul Marcel Lutic - președintele Asociației Meșterilor Populari din Moldova. Din motive de sănătate, nu s-a putut bucura de aceasta sărbătoare tocmai omul care a pus cap la cap totul pentru reușita acestor manifestări. Este

vorba despre mentorul celor care s-au preocupat, fiecare după specializarea lui, de organizarea acțiunilor, Profesor Ion Ilie- Directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, care, de la distanță a coordonat, și a fost cu sufletul aici, unde sărbătoarea începea.

La ora 11, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Muzeul Județean de Istorie, în parteneriat cu Asociația „Datini străbune” Alba, au organizat expoziția etnografică itinerantă – Datinile Albei pentru toată lumea – prezentată de Aurel Luca, președintele „Asociației Datini Străbune” Alba.

Expoziția de artă comparată, etnografie – pictură „Paștele - Sărbătoarea calendaristică creștină” prezentată de Steliana Băltuță, muzeograf, precum și lucrările expuse sub titlul - Spiritualitatea creștină în arta plastică - de către Angela Tomaselli, artist plastic, au dat nuanță programului. Vernisajul a avut loc la Galeriile de artă Ștefan Luchian – marele artist nemuritor prin lucrările sale.

Toate aceste lucrări de artă plastică, artă naivă, scot la iveală tot ce păstrează ființa, artistul, mai frumos, și de fiecare dată, oricât ar încerca să exteriorizeze omul, nu poate decât în parte, pentru că ceea ce

Poezie inedită de George MIHUȚĂ

Tablou

Zi de primvara luminoasa
Si cu flori pe fiecare ram,
Bucurii-nfloresc la orice casa,
Si zimbesc copii frumosi la geam.

Ai ramas in mine primavara,
Cum veneai la margine de sat.
Azi renaste-n sufletul meu iara,
Cerule tau albastru parfumat.

Cind adie vintul prin frunzare,
Si pomi cu floarea de zapada,
Cite-o petala tot mai zboara...
Din copilarie spre livezi.

Si-n ciresul singur din gradina,
Zimbetele-s ca si-n alte dati,
Numai tu frumoasa mea divina,
Virsta de aur, nu te mai arati !...

Viziune la Ipotesti

Se-ntoarce astazi cu saretă
Căminarul de la Botosani.
S-au pierdut de mult ai lui prin
ani-
Nu mai e in tirg nici Harieta.

Cum s-apropie nu-i vine a crede
Ca-i atit de luminoasa casa;
Unde-or fi ai lui de nu-i mai vede ?
Iat-o pe Ralu căminareasa.

Iata si copiii linga scara,
Toti, cum alta data nu visai...
Si ca din senin se infioara
Vocea timpului strigind- Mihai !

Si raspunde-n fosnet de matasa
Dulcele si alintatu-i vers-
Azi Mihai e peste tot in casa,
Casa lui e-ntregul univers.

Lacul codrilor albastru

Lacul codrilor albastru
Mai ascunde chipul lui,
Luminat cum e un astr,
In adincul codrului.

Si in noptile cu luna
Cind stau teii grei de floare,
Cu iubita impreuna,
El s-arata linga zare.

Vin tinindu-se de mina,
Amindoi la Ipotesti
Se aud plingind la stina,
Fluier de argint ceresti.

Dar de-odata toata firea,
Se porneste-n a lui vers.
Inginind nemarginirea
Prin intregul univers.

Si abia spre zori dispare
Chipul lui cum e un astru
Sa-l ingine-n departare
Lacul codrilor albastru.

Arheologie (la cetatea Suceava)

Ziduri vechi ce-au infruntat urgie,
Astazi doar trecutul strajuiesc.
Au ramas aici drept marturie,
Amintind curajul stramosesc.

Nu mai vine nimeni sa le-atace,
Vreun arheolog mai indraznet,
Nu le lasa ca sa doarma-n pace,
Le trezeste dintr-un somn mare.

Dimineata ! Zide de roua ud,
Scinteind sub razele de soare,
Dar prin ziduri tainic se aud,
Vremuri de altadata, vuitoare.

Voda nu-i, de mult nu e-n cetate,
E plecat cu oastea-n Tara toata...
Si razesii-s dusi, ori stau prin sate,
In Moldova lor de altadata.

Dimineata ! Zide de roua ud,
Scinteind albastru, piatra rara
Luptele in ziduri se aud ?
Sau pe trepte timpul se coboara ?...

Cronica

Se zaresc trei calareti in departare
Uite-i cum strasnic gonesc toti trei,
Si vintul sulfa cu disperare,
Copitele cailor scapara scintei.

De unde-or fi venind spre cetate ?
De la lesii din nord, sau turcii din sud ?
Hei ! cale lunga avura a stabate...
Copitele cailor mai aproape s-aud...

-Sa traiesti multi ani Maria Ta !
Ca esti bunul Moldovei cel mai de
pret.
Voda-i raspunse : -Si dumneata,
Omul zimbi privindu-l istet.

-Maria ta, volbura e la hotare,
Porunceste ce-avem de facut....
Vin turcii... un pasa cu oastea lui
mare
Urca incet prin Moldova pe Prut...

Voda :- ce vesti de la rasarit ?
-Ce face Harman la Chilia ?
-Tatarii, Doamne, si ei au pornit.
Si multi-s, bata-i pustia...

Voda : -aprindeți focuri tot mai
des,
Sunati din buciume spre zare,
Sa nu ramina nici un fes
Si nici un tatar de-a calare...

La Podul Inalt mai jos de Vaslui,
Cit ai scapara cu amnarul,
Zdrobita fu oastea sultanului,
Asa scris-a Neculce cronicarul.

Apoi cu minie se-ntorc spre tatar
Si hoarda o imprastie toata
Ramin tot mai putini, tot mai rari,
Ca pleava de vint e vinturata...

Doamne, peste cuprinsuri e liniste
mare.
Adie prin aer mireazma de tei,
Trei calareti cinta in zare
Si se umple istoria Moldovei cu ei...

Steliana BĂLTUȚĂ

NUNTA – ritual tradițional cu piese având valoare de simbol

„Căsătoria nu se putea crea în concepția tradițională numai prin acte economice și juridice. Ea trebuie consfințită și apărută și printr-o serie de acte ceremoniale pentru a o feri de forțele răufăcătoare, pentru a-i aduce fecunditate, prosperitate și viață fericită, pentru a o ajuta să se integreze în viața socială a comunității”.

Georgeta Roșu

Comunitatea sătească a fost de la începuturile ei, „locul unde s-a născut veșnicia” (cum spunea poetul și filosoful Lucian Blaga). În acest cadru s-au dezvoltat cele mai frumoase obiceiuri, care au definit și conturat o cultură populară.

Civilizația care s-a dezvoltat în spațiul rural, a impresionat și a oprit atenția multor cercetători care ne-au lăsat mărturii de necontestat atât despre viața materială cât și despre viața spirituală.

Dintre obiceiurile practicate, riturile referitoare la viața de familie, au profunzimi psihologice, dar și creative din punctul de vedere al momentelor de desfășurare, al accesoriilor folosite, și care individualizează manifestările vieții rurale. Din acest context se detașează ritualul marital, aflat la mijlocul celorlalte două momente, cel de naștere și cel de trecere către o „viață nevăzută”, „viața de dincolo”.

Nu numai românilor le sunt specifice creațiile folclorice care cuprind texte de orație de nuntă de o frumusețe unică.

În cadrul momentului ceremonial când este rostită Iertăciunea mirilor către părinți, se invocă creația biblică:

„Când Dumnezeu luni prima zi
A făcut cerul și pământul
Pe cer l-a împodobit cu soare, lună
și stele lucitoare

Iar pe pământ a dat a văzduhului
înălțime

Cu zburătoare multe.

Văzând Dumnezeu că pe pământ
nu este bine să nu fie om,

L-a făcut pe strămoșul nostru
Adam

Cu trup din lut, cu oase din piatră,
cu sânge din nori

După chipul și asemănarea Sfinției Sale

I-a suflat în față și i-a dat viață

Și iar văzând Dumnezeu

Ca omul să nu fie singur pe pământ

I-a dat somn greu lui Adam

Și l-a adormit în mijlocul raiului.

Atunci Dumnezeu i-a rupt din coasta stângă

Din coasta cea mică, să nu-i fie nimică

Și a făcut-o pe strămoșa noastră Eva,

I-a suflat în față și i-a dat viață

.....

.....

Și se va chema ție soție

Și veți fi un trup

Atunci Dumnezeu i-a binecuvântat”.

(culeasă de Steliana Băltuță de la

vornic de nunți Neculai Cojoc, sat Coșula, com. Copălău, jud. Botoșani, în 1986)

Nu numai versurile orației de nuntă rostite pe parcursul ceremonialului au calități de creație populară, dar și accesoriiile cu caracter de simbol folosite aveau un rol în ritual.

În primul rând costumele care erau îmbrăcate, erau lucrate în gospodărie de viitoarea mireasă. Special era cusut și brodat **costumul de mire** pentru care tânăra fată tăia pânza în momentul Croiului, când pregătea și pânza pentru a broda **năframa** ce urma să fie pusă în brăul mirelui.

Un alt element cu valoare de simbol în cadrul nunții de altădată, era **lada cu zestre**, fără de care fata nu se putea mărita, sau nu pleca din casa părintească.

În carul cu zestre, mireasa primea de la mama ei, **icoana cu ștergar**, pe care o lua în noua ei casă pentru ocrotire divină și binecuvântare.

În momentul cererii iertării de la părinți pentru cele greșite, tinerii miri stăteau în genunchi, pe **pernă și covorul de iertăciune**, cu capetele plecate ca în unele orații, sau cu privirea spre

Miri - Oroftiana de Sus, Jud. Botoșani
început de secol XX

Miri - Cristinești, jud. Botoșani
an 1922 - luna iulie

Ștergar și toiag
de vornicPlosca și năframa
pentru „chemătorii
la nuntă”Năframa mirelui
(semn de statornicie)Icoana cu ștergar
(semn de binecuvântare)

Iertăciunea

Lada cu zestre

Foto: Steliana Băltuță

icoana de la răsărit.

În unele comunități sătești, vornicul conducea întreaga nuntă, având ca semn distinctiv **toiagul cu ștergar**, iar vorniceii care-l însoțeau, numiți „chemătorii la nuntă”, aveau **plosca** plină cu care mergeau în fiecare gospodărie a satului, fiind astfel antrenată întreaga comunitate la fericitul moment.

Nunta de secol XIX și început de secol XX era de o complexitate și un farmec, care crea momentul de sărbătoare, pentru întreaga așezare.

Din vechi culegeri populare aflăm că ritualul tradițional era respectat și la orașe. La dezgătutul miresei numită „dezgoveala miresei”, lăutarii de pe la 1868, la nunțile din București, cântau pe versurile:

„Taci mireasă, nu mai plânge
Că la maică-ta te-i duce
Când s-o-ntoarce
Gârla-ncoace,
Când o face plopul mere
Și tânjeala viorele”.

Un lăutar de la Brăila cânta mireșelor înainte de a pleca din casa părintească:

„Busuioc verde pe masă,
Rămâi, maică, sănătoasă
Dacă n-ai fost bucuroasă
Să ai fată mare-n casă
Să-ți îngrijească de masă!”

Într-un alt moment al nunții, la Pețit, „în timp ce părinții discutau pentru a se înțelege pentru viitoarea nuntă, tinerii se retrăgeau într-o altă cameră pentru a se hotărî dacă vor merge împreună pe drumul vieții. Când după scurt timp se întorceau în camera unde erau părinții, aceștia întrebau:

„Fân sau paie?” Dacă răspundeau „fân” însemna că tinerii erau de acord cu căsătoria”. (din zona etnografică Colinele Tutovei, Prof. Florica și Dorinel Ichim, Bacău, 2002, p. 146)

Fiind un moment binecuvântat al vieții de familie, **nunta** a prilejuit de totdeauna și pretutindeni (excluzând cazurile de nereușită), bucurie, fericire, împlinirea familiilor implicate direct în eveniment și chiar a comunității umane participante la comuniunea celor doi tineri hotărâți să-și împartă deopotrivă binele și răul vieții.

(Amfi)teatru

In perioada 3-9 mai 2009, la Teatrul "Mihai Eminescu" din Botoșani s-a desfășurat (cu succes, am zice) Festivalul de Teatru pentru liceeni, AMFITEATRU. Această primă ediție a fost organizată de Asociația Culturală „Amfiteatru 2006”, Teatrul Mihai Eminescu, Inspectoratul Școlar Județean și Consiliul Județean Botoșani.

Vreme de o săptămână, 11 trupe artistice din municipiile Botoșani și Dorohoi, au încercat și, credem, au reușit să convingă atât publicul, cât și juriul de talentul lor în arta spectacolului. Competiția a fost răsplătită cu premii constând în trofee, diplome și bani. Câștigătorii marelui trofeu au fost tinerii actori de la Colegiul Național Mihai Eminescu, cei care au jucat piesa „Ventrilocul” de Larry Trembley. Tot ei au obținut și premiul pentru cea mai bună coregrafie. S-au mai acordat premii speciale ale juriului pentru scenografie, pentru originalitatea montării, pentru mișcare scenică, precum și premii individuale pentru cel mai bun actor în rol principal, respectiv secundar, la

fel și pentru cea mai bună actriță. Au mai existat un premiu al presei (Oana Tudose-Liceul de Artă) și două mențiuni (Colegiul Grigore Ghica, Dorohoi și Grupul Școlar Petru Rareș).

Juriul a fost prezidat de Adi Carauleanu - actor, profesor universitar la Academia de Arte "G. Enescu" și director artistic al Teatrului Național V. Alecsandri din Iași.

În urma desfășurării celor două spectacole programate în fiecare zi, tinerii prezenți în sală au participat, începând cu ora 20, la așa-numitele workshop-uri, momente presupunând discuții antrenante între liceeni și o parte dintre oamenii de teatru, discuții vizând mai multe compartimente ale artei și artisticii în general.

Sâmbătă, 9 mai, la gala de decernare a premiilor, sala Teatrului Eminescu a devenit neîncăpătoare, încununând astfel cu flori, ovații, aplauze și distincții munca tuturor celor implicați în evenimentul ce a ținut treaz spiritul urbei timp de o săptămână.

Interviu cu Traian Apetrei, directorul teatrului Mihai Eminescu din Botoșani

1. Ciprian Manolache - Domnule director Traian Apetrei, în calitate de organizator al Festivalului, puteți exprima o opinie cu privire la însemnătatea evenimentului?

Traian Apetrei - „Amfiteatru”, ediția I, organizatori- Asociația Culturală „Amfiteatru 2006”, Teatrul Mihai Eminescu, Consiliul Județean, Inspectoratul Școlar Județean, Primăria Municipiului Botoșani. Aș spune că, prin acest festival, am întors teatrul liceenilor la...teatru, cum mi se pare mai firesc să fie. Am pus la dispoziția tinerilor timp de repetiție, recuzită, decoruri, sunet, lumină, consultanță sau îndrumare artistică adecvată prin actorii teatrului și mi se pare normal ca tot acest efort să se regăsească prin interpretări pe scena Teatrului Mihai Eminescu.

Ne-am dorit ca prin acest eveniment să ne apropiem de o conduită profesionistă asupra evoluției liceenilor. Nu am pornit de pe poziții de adversitate cu un alt festival, ce există de vreo 10 ani, la Casa de Cultură a Sindicatelor "N. Iorga". Pur și simplu credem că teatrul liceenilor avea nevoie de o arie și mai largă de desfășurare, în sensul că, poate cu eforturi minime, reduse deci, trupele din municipiu vor avea șansa să evolueze în două festivaluri, ceea ce contează în palmares, dacă e să ne raportăm la acest lucru.

2. Ciprian Manolache - A fost o competiție ce pare să fi antrenat multe talente, orgolii, emoții...

Traian Apetrei - Nu ne-am dorit să imprimăm o atitudine competitivă. Personal, ierarhizările în artă mi se par destul de discutabile. Am dorit, între altele, să-i aducem pe tineri la discuții pertinente despre teatru, despre viață, despre preocupările lor tinerești, despre înfățișarea lumii actuale etc. Nu am urmărit neapărat o ierarhizare. Sigur, am oferit un trofeu și 4 premii extrem de apropiate, având în vedere structura spectacolelor. Am reușit să ținem, timp de mai bine de o lună, circa 250 de copii în preajma scenei, preocupați de spirit, îndepărtați de vulgaritățile străzii și de alte activități neagreate de comunitate.

3. Ciprian Manolache - S-a ridicat publicul tânăr la înălțimea așteptărilor?

Traian Apetrei - Mai cred că ne-am format, într-o anumită măsură, un viitor public avizat, fiindcă un tânăr care, la vremea liceului se pregătește într-un asemenea cadru, are doar de câștigat. Un mare câștig a decurs și din discuțiile ce aveau loc în fiecare seară, acele workshop-uri cu Ovidiu Lazăr în prima seară, cu Adi Carauleanu, un nume important, directorul artistic al Teatrului Național "V. Alecsandri" din Iași, cu Marius Rogojinschi, cu Adrian Tapciuc, cu oameni care înseamnă ceva în teatrul românesc și știu bine despre ce este vorba în acest domeniu. Ei au vorbit despre teorii, modalități de lucru, aspecte pur tehnice, viziune de ansamblu asupra spectacolului.

4. Ciprian Manolache - Până la urmă, teatrul în special și arta în general au reprezentat o șansă pentru Botoșani, o șansă a sensibilizării prin cultură oferită și cu acest prilej?

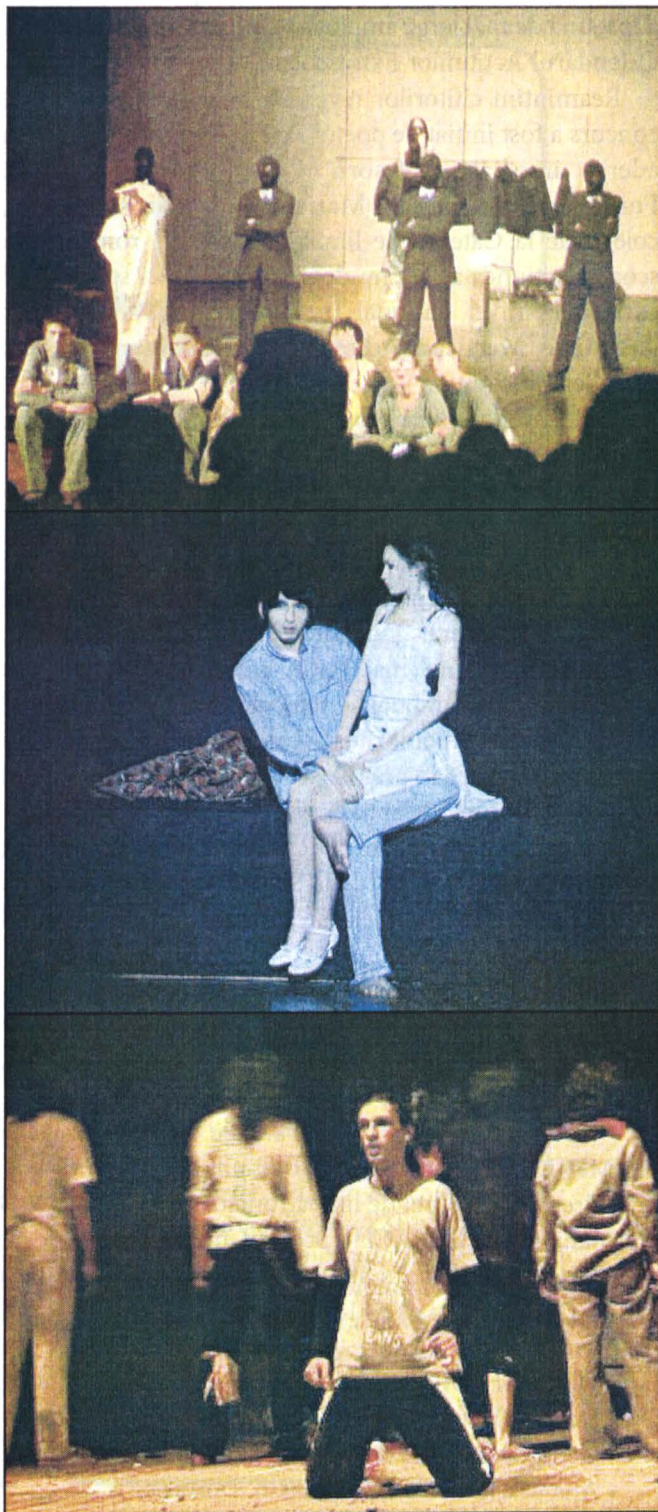
Traian Apetrei - Spuneam că, dincolo de toate, vom avea încă de pe acum spectatori de teatru avizați. Noi am socotit să-i pregătim încă din adolescență. Botoșanii au șansa a două teatre: cel de copii și tineret, Vasilache, apoi teatrul Mihai Eminescu. Mai există și Filarmonica și alte instituții de cultură profesioniste care asigură un climat spiritual. Să nu uităm că specifică orașului Botoșani este tocmai cultura și de aceea avem datorii către comunitate. Nici un moment nu ne-am gândit că ar fi vorba de o afacere financiară, ci de o investiție pe termen lung. Efortul tuturor colegilor, al colaboratorilor, al celor care ne-au întins o mână - Palatul Culturii, Direcția Taberelor, Școala Populară de Artă - în festivitatea de premiere. Nu mai vorbesc de rolul extrem de important al ISJ, reprezentat prin d-na inspector general Ada Macovei, care a avut o intervenție absolut admirabilă.

5. Ciprian Manolache - Ce vă propuneți dumneavoastră personal și ceilalți organizatori pentru viitoarele ediții ale acestui festival?

Traian Apetrei - Prin contribuția tuturor, am avut o săptămână suculentă de teatru. Cred că am avut ceva ce a corespuns așteptărilor. Fără îndoială, în edițiile următoare, vom acorda și un premiu pentru improvizatie, ce trebuia acordat și acum. În acest an, prin prezența trupei de la Colegiul dorohoiian "Grigore Ghica", am dat o „lărgire” județeană festivalului. Intenția a fost să vină și de la Săveni o trupă, însă ea n-a mai avut timp pentru o pregătire adecvată. Vom încerca să facem un festival județean, iar apoi să-l transformăm într-unul național.

Premianții: Castigatorii marelui trofeu au fost liceenii actori de la Colegiul National Mihai Eminescu, care au jucat „Ventrilocul” după L. Trembley. La aceeasi categorie, adica inmanarea de trofee si altor tineri actori care au performat excelent pe scena Teatrului Mihai Eminescu, se inscriu si alte trupe. Astfel, premiul pentru cea mai buna coregrafie a fost acordat tot actorilor liceeni de la Colegiul National Mihai Eminescu. Pentru cea mai buna trupa au primit distinctie liceeni de la Colegiu Tehnic Gheorghe Asachi, care au jucat in „Bine, mama, da astia povestesc in actul doi ce se-ntampla in actu intai” de M. Visnec. La capitolul teatru-imagine au castigat trofeul trupa Drama Club de la Colegiul National A.T. Laurian, care au jucat „Frumoasa fara trup” de N. Iorga. Pentru cea mai buna regie au fost desemnati castigatorii actorii de la Grupul Scolar de Industrie Usoara, cu piesa „Infirmul din Inishmaan”, de M. McDonagh. In cadrul aceluiași festival au fost acordate si premii individuale: cea mai buna actrita in rol principal (Cata-

lina Lavric- Mihai Eminescu), respectiv secundar (Bianca Gavril- Grup Scolar Industrie Usoara), cel mai bun actor in rol principal (doi castigatori Octavian Costin- Colegiul Mihai Eminescu, Razvan Amitroaie- Grupul Scolar Industrie Usoara), respectiv secundar (Nicu Brehuescu- Grupul Scolar Industrie Usoara), premiul presei (Oana Tudose- Liceul de Arta), doua mentiuni (Colegiul Ghica Dorohoi si Grupul Scolar Petru Rares) precum si o serie de premii speciale ale juriului.

Concursul național de poezie „CONSTANTIN DRACSIN” - ediția a III-a -

În perioada 18- 24 mai a.c., în cadrul manifestărilor prilejuite de Zilele Scolii “Elena Rareș” din Botoșani, s-a desfășurat cea de a III-a ediție a Concursului de poezie “Constantin Dracsin”, destinat elevilor din clasele gimnaziale.

Ineditul actualei ediții îl constituie faptul că întrecerea a fost una de mai largă amploare, concursul fiind inclus în Calendarul Acțiunilor Extrașcolare, la nivel național.

Reamintim cititorilor revistei “Tara de Sus” că acest concurs a fost inițiat de poetul **Petruț Pîrvescu**, la care au aderat imediat profesorii **Cezar Florescu** și **Al. Funduianu**, bibliotecara **Mariana Bordianu** și, integral, colegii de la Catedra de limbă și literatură română din școală. Acțiunea a fost nu doar încurajată, ci sprijinită și extinsă la nivel național prin contribuția doamnelor **Artimizia Merticar**, director, și **Cătălina Guraliuc**, consilier educativ.

Proiectul nostru își propune să stimuleze colaborarea, spiritual de echipă, intercunoașterea, lărgirea orizontului cultural prin activități care implică potențialul creativ, în domeniul literaturii (în perspectivă și al graficii!).

Dintr-o consistentă (cantitativ și calitativ) producție literară, juriul concursului, prezidat de binecunoscutul poet și critic literar **Dumitru Tiganiuc**, și având în componență pe nu mai puțin celebrul scriitor **Gellu Dorian**, dar și pe **Lucian Alecsa**, **Vlad Scutelnicu** și **Vasile Iftime**, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, a acordat premii și mențiuni constând în diplome, cărți/ reviste și bani.

Premiul “Constantin DRACSIN” a fost atribuit elevei Roxana SOLTUZ, de la Școala Nr.1, din Dorohoi.

Dar, iată lista completă a laureaților ediției de anul acesta :

- Premiul I: Eliza BIRSAN, Școala Nr.8, Botoșani ;
 - Premiul II: Elena ANDRIES, Școala Nr.8, Botoșani;
 - Premiul III: Ema Iuliana PRECOB, Școala Nr.7, Dorohoi;
 - Premiul revistei “Din valurile vremii...”: Dana ASIMINICESEI, Școala Nr.8, Botoșani;
 - Premiul Catedrei de limbă română de la Școala Nr.8 Botoșani: Marta URSACHI, Școala Unțeni;
 - Premiul Cenaclului literar “Floare albastră”: Andreea DRAGOMIR, Școala Nr.11, Botoșani;
- Mențiuni:
- Olivia GHIORGHIU, Școala Leon Dănilă Darabani;
 - Stefan Răzvan DUMITRAȘ, Școala Nr. 7, Dorohoi;
 - George Vlad POPESCU, Școala nr. 7 Botoșani
 - Ana Maria GÎBU, Școala Nr. 8, Dorohoi;

- Bianca MARCU, Școala Nr. 2, Botoșani;
- Eduard MITITELU, Școala Nr. 8, Botoșani.

Felicitări și onoare laureaților, dar și celor mult mai numeroși care au participat la o competiție atât de strânsă și nu s-au numărat printre câștigători!

Sperăm ca modelul oferit de Constantin Dracsin, care a scris “cu sufletul, cu creionul între dinții lui albi și puternici de moldovean”, după cum scria poetul Ioan Alexandru, să fie urmat de un cât mai mare număr de tineri creatori, de talent.

Al. D. FUNDUIANU

ÎMI CERI PREA MULTE

Ceri prea multe de la mine, chiar dacă sunt mic.

Vrei să plâng când mă nasc, să dorm în pătuț de la un an... măcar un pic,

Iar apoi să merg singur, să mănânc și să mă îmbrac șic.

Îți dorești nespun să vorbesc, chiar dacă pentru mine sunt importante cuvintele “mama” și “tata”.

Vrei să dorm singur în cameră de la șase ani, chiar dacă mă sperie întunericul.

Tot de la șase ani îmi ceri să merg la școală, dar, normal, nu voi avea cei șapte ani de-acasă.

Vrei să citesc perfect în clasa întâi,

Să am carnetul plin de “FB” ca să nu fiu fără căpătâi.

În clasele V-VIII mă pui pe învățat,

Căci matematica-i un lucru curat

(chiar dacă eu dau la filologie)

Și doar la un liceu civilizat

Voi deveni un om evoluat!

Îmi ceri să fiu prima în clasă!

Ba nu, în școală!

La facultatea de medicină ar fi bine, spun părinții amândoi.

Dar nu-i mai fain la drept? Ce spuneți voi?

Continuarea nu o mai spun...

Doar o idee mai pun:

Un părinte îți cere prea mult

Pentru că te iubește și te vrea cult!

Roxana SOLTUZ, Școala Nr. 1 Dorohoi
Câștigătoarea Premiului Constantin Dracsin, 2009

Școala cu clasele I-VIII, Nr. 8 „Elena RAREȘ”- BOTOȘANI

Elipa

Supliment literar al revistei „Din valurile vremii”

Constantin Dracsin

Portret realizat în ulei de Dumitru Gugoasă,
fratele poetului.

Petruț PÂRVESCU

Constantin Dracsin sau Vocația unui destin autentic

Vă vorbesc ca unul care l-am cunoscut, într-o perioadă, undeva, în Botoșanii de pre pământ, pe Constantin Dracsin. Poet și grafician de excepție, om, de o rară modestie și de o aleasă cultură. L-am întâlnit, pentru prima oară la vernisajul propriei expoziții de grafică...

(Continuare în pag. 8)

Concursul „Constantin Dracsin”

- un proiect necesar -

În primăvara anului 2007, ideea ca Biblioteca Scolii Nr. 8 „Elena Rareș” din Botoșani să poarte numele „Constantin Dracsin” și inițierea, în școală, a unui concurs de poezie dedicat aceleiași personalități, m-a luat prin „surprindere”, lăsându-mă fără replică / grai.

Poate părea paradoxal, dar „uimirea” mea venea nu din ineditul propunerii lui Petruț Pârvescu, cât mai ales din faptul că, personal, fără s-o afirm public, m-am aflat de mai multe ori în preajma aceluiași proiect. Și, pe moment, nu pricepeam cum cineva mi-a „citit” gândurile. Ba, mai mult, (mi) le și exprimă foarte convingător și explicit (!).

I-am recunoscut, lui Petruț, întâietatea ideei, iar în minutul următor am și trecut împreună la înfăptuire (pe hârtie, firește). Apoi și în fapt(ă)...

A.L.D. FUNDUIANU
(continuare în pag. 4)

Folclor muzical instrumental din județul Botoșani

Muzica populară românească, esențialmente vocală, a prilejuit în practica muzical – folclorică o pondere însemnată a instrumentelor populare.

Poporul nostru a îndrăgit dintotdeauna, alături de cântecul vocal, și muzica instrumentală.

În procesul de creație folclorică artistul anonim a născocit și construit acele instrumente specifice locului, care să-i însoțească baladele și cântecele de petrecere și să-l îndemne la joc.

Prin posibilitățile lor tehnice de emiteră a sunetelor, altele decât cele ale vocii omenești, instrumentele au avut o înrâurire binefăcătoare asupra dezvoltării creației muzical – folclorice, conferindu-i strălucire, virtuozitate și colorit. Iscate din nevoia de îmbogățire a modalităților de exteriorizare a sentimentelor omenești, instrumentele au însoțit cu folos cântecul, această preocupare continuă instrumentală prilejuind cristalizarea unor variate forme și genuri ale muzicii folclorice.

Culegerea de față, intitulată *Folclor muzical instrumental din județul Botoșani* (ediție revizuită și adăugită – 2008), alcătuită de către profesorul Constantin Lupu, înmănușează melodii de joc și ocazionale, riguros selecționate pe criterii de valoare artistică și autenticitate folcloric – muzicală, provenind dintr-un repertoriu vast, de o mare varietate și bogăție, care a circulat intens în trecut și care se mai păstrează încă și astăzi în practica instrumentală folclorică din localitățile județului Botoșani nominalizate în această culegere.

Meritul de necontestat al profesorului Constantin Lupu, folclorist pasionat, el însuși interpret de valoare unanim recunoscută, constă în culegerea, notarea fidelă și punerea în lumina tiparului – pentru viitoarele generații de interpreți instrumentiști, amatori sau profesioniști – a unui material folcloric – muzical de o inestimabilă valoare.

Melodiile moldovenești de joc din această culegere întregesc în mod armonios ampla imagine a creației muzical –

folclorice prin varietate de genuri și stiluri, prin energia și dinamica lor cuceritoare. Ele – melodiile – pot fi puse în valoare doar de către instrumentiști dotați, cu evidente calități de virtuozitate și sensibilitate artistică.

În decursul celor 40 de ani de activitate, Centrul județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani s-a preocupat în mod consecvent de culegerea, valorificarea și transmiterea pe mai departe a folclorului muzical-literar-coregrafic, creat de către oamenii acestor locuri. Păstrat cu sfințenie, șlefuit de-a lungul timpului cu mîgală și dragoste și transmis urmașilor prin viu grai, prin frunza codrului, fluierul ciobanului sau vioara muzicantului care încălzea sufletele oamenilor la hora satului, la nuntă sau la alte petreceri populare – acest bogat tezaur de autentică valoare artistică a atras atenția folcloriștilor, printre care și pe aceea a profesorului Constantin Lupu.

Spirit pasionat și cutezător, în permanentă mișcare, neobosit cercetător și căutător de „perle” muzical – folclorice, Constantin Lupu a străbătut meleagurile botoșănene, adunând sute de melodii, notându-le cu grija celui care nu vrea să piardă farmecul lor original ci, printr-o transcriere fidelă, să tindă către păstrarea esenței melodice, prin consemnarea grafică riguroasă a specificului modal, ritmic și ornamental al melodiilor.

Înmănușarea lor în prezenta culegere va constitui cu siguranță o vie și de necontestat mărturie a bogăției tradițiilor noastre spirituale, pentru generațiile viitoare.

Majoritatea melodiilor conțin dualismul modal major-minor, cu modul major pendulând între cel ionic și mixolidic, iar minorul având caracteristicile modale doric și frigic, mai ales în cadențe.

Varietatea ritmică este consemnată cu precizie metronomică în valori corespunzătoare; măsurile binare alternează cu cele ternale; măsurile simple coexistă alături de cele compuse ori de cele mixte, înregistrând și subliniind nuanțat freamătul ritmic al melodiilor.

Sumarul acestei bogate culegeri cuprinde nume de jocuri ca: **Hora** (bătrânească, moldovenească, hora de mână, hora pe hang sau horele din diferite localități), apoi: **Sârba, Bătuța, Corăghiasca și Țărăneasca** în variate ipostaze corespunzând surselor de informare multiple folosite de către autorul culegerii.

Toată această bogăție fabuloasă ne duce cu gândul la plaiurile însoțite ale Moldovei lui Ștefan cel Mare, Eminescu și George Enescu, auzind parcă duduind ritmul pașilor apăsători al jocurilor bătrânești, perpetuate peste secole până-n zilele noastre.

Editarea acestei lucrări – fruct al imensului travaliu artistic-folcloristic aparținând profesorului Constantin Lupu – reprezintă un cert act de cultură și răspunde totodată cerințelor de valorificare a bogatului tezaur de tradiții spirituale ale poporului nostru.

CONSTANTIN ARVINTE
Dirijor, compozitor, folclorist
Decembrie 2008, București

CARACTERISTICILE DANSULUI DIN ZONA BOTOȘANIULUI

Dacă ar fi să trecem în revistă aria de răspândire a jocurilor de pe teritoriul județului Botoșani, am întâlni, de la prima vedere, un număr însemnat de subzone folclorice distincte, fiecare având jocurile sale specifice și un fel propriu de a le juca. Mișcările jocurilor botoșănene degajă multă eleganță și vociune, veselie și optimism, reflectând fidel firea și temperamentul moldovenilor.

Pe valea Siretului, jocurile sunt însoțite aproape întotdeauna de o legănare ușoară a corpului executată în ritmul pașilor, ceea ce le dă un farmec deosebit. În general, mișcările nu sunt de mare amplitudine, caracteristic pentru ele fiind bătăile în podea, pași în contratimp sau mici sărituri în înălțime însoțite de pînți. Aș menționa că aceste jocuri sunt folosite la formațiile din localitățile Vf. Cîmpului, Corni, Sarafinești, Vorona, Tudora.

La formațiile nou înființate din Lozna, Cordăreni, Mileanca, poate fi observat că jocul evoluează într-un tempou liniștit, cu ușoare legănări de corp și de brațe, în ritmul pașilor și este foarte plăcut colorat prin strigăturile care-l însoțesc continuu. Figurile jocului se succed în mod regulat la unele variante sau se schimbă în urma strigăturilor de comandă, date de conducătorul jocului.

Jocurile din zona Săvenilor și spre Prut sunt dinamice, cu o robustețe mai pregnantă, având multe bătăi în podea și ritmuri diferite, jocul fiind însoțit de strigături. Sârbele, de exemplu, sunt mișcări repezi și săltărețe – când se execută cu deplasare – și cu bătăi pe loc și pauze interesant combinate care-i dau o mare varietate ritmică la Flămânzi.

La Călărași farmecul jocurilor îl constituie tocmai felul în care sunt combinate bătăile în podea, cu ridicări de picioare în aer, totul executat cu mult avânt și forță.

În localitățile Avrămeni, Săveni, se întâlnesc numeroase variante ale jocului care se execută cu deplasări continue pe linia cercului, cu mișcări executate când la dreapta, când la stânga și cu bătăi pe loc, având multe forme ritmice.

Jocurile tradiționale din subzonele județului Botoșani însoțesc și alte manifestări din viața omului, cum sunt nunțile și diferitele petreceri, sărbătorile de iarnă, de primăvară, clăcile etc.

Un capitol interesant îl formează jocurile cu mască din care se desprind mult îndrăgite jocuri de iarnă, cum sunt:

capra, căiuții, ursul și ursarul, cerbul, bumberii.

Ca și la alte popoare, în folclorul nostru se întâlnesc și măști de animale și măști cu înfățișare omenească. Cele de animale sunt, în general, capete întregi lucrute cu grijă și frumos împodobite. Cele cu înfățișare omenească sunt, de obicei, măști comice sau grotești, completate și cu veșminte corespunzătoare. În obiceiurile de Anul Nou se maschează, de regulă, bărbații, formându-se grupuri ce vizitează casele din sat unde joacă și urează viață fericită, belșug de roade gospodariilor care, la rândul lor sunt ospătați. Județul Botoșani se poate mândri cu cele mai frumoase și variate datini și obiceiuri de iarnă, dar și cu cel mai prestigios festival interjudețean de datini și obiceiuri de iarnă.

Festivalul muzical-coregrafic interjudețean „Vasile Andriescu” organizat la Botoșani în luna august, este la a doua ediție și își propune să realizeze un eficient schimb de experiență între formațiile coregrafice participante, prin prezentarea unor spectacole în aer liber în care să se valorifice folclorul muzical – coregrafic local, precum și portul popular specific zonei etnografice unde artiștii amatori își desfășoară activitatea.

Datorită unor instructori de dansuri, capabili și îndrăgostiți de arta coregrafică, montările coregrafice sunt aduse în scenă sub forma unor compoziții armonioase și logice, cu un puternic conținut de idei. Cele mai valoroase elemente ale tradiției populare sunt preluate și dezvoltate cu mult simț de răspundere, sunt puse în valoare prin forme artistice originale, dând naștere la spectacole impresionante.

Instructori formații artistice coregrafice care s-au făcut remarcăți: Ionel Petrișoru – Botoșani, Ghiță Ioniță – Căminul Ungureni, Mihai Crap – Casa Culturală Săveni, Valentin Rău – Casa Sindicatelor Botoșani, Laurențiu Cîrligeanu – Liceul Textil Botoșani, Mihai Atodiresei – Flămânzi, Mirela și Cristi Dumitraș – Cordăreni, Nelu Covrig – Tudora, Marinica Olaru – Vf. Cîmpului, Rodica Bordeianu – Mileanca, Mihai Andriescu – Lozna, Dănuț Doroftei – Vorona.

Sigur că, realizarea și îndrumarea acestor formații nu ar fi posibilă fără ajutorul financiar al conducerii primăriilor și a consilierilor locali și, nemijlocit, a directorilor de cămine din localitățile prezentate mai sus.

Referent coregraf, Mihai Fediuc

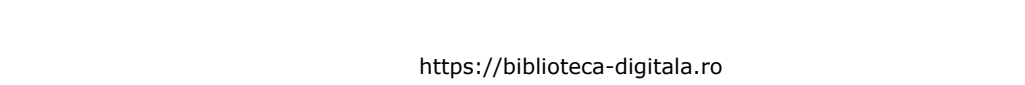
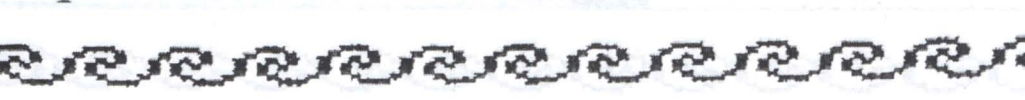
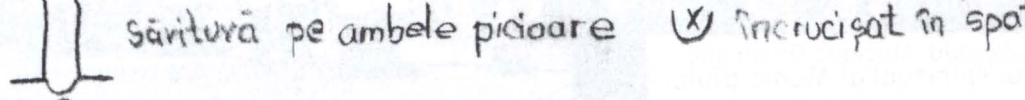
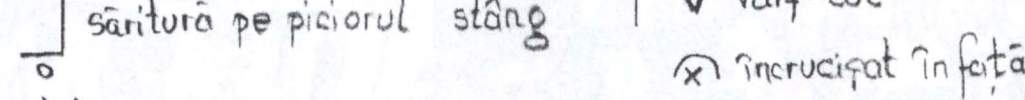
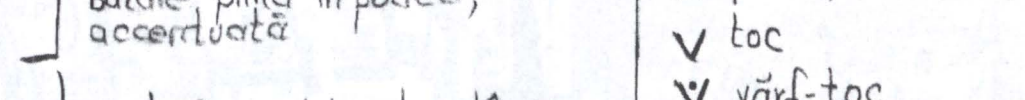
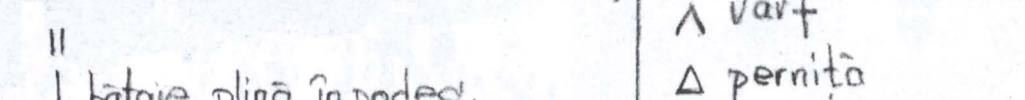
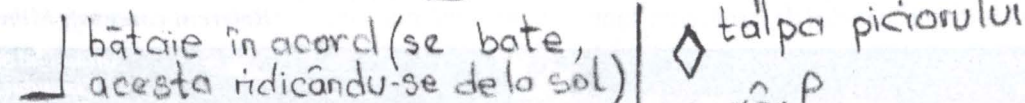
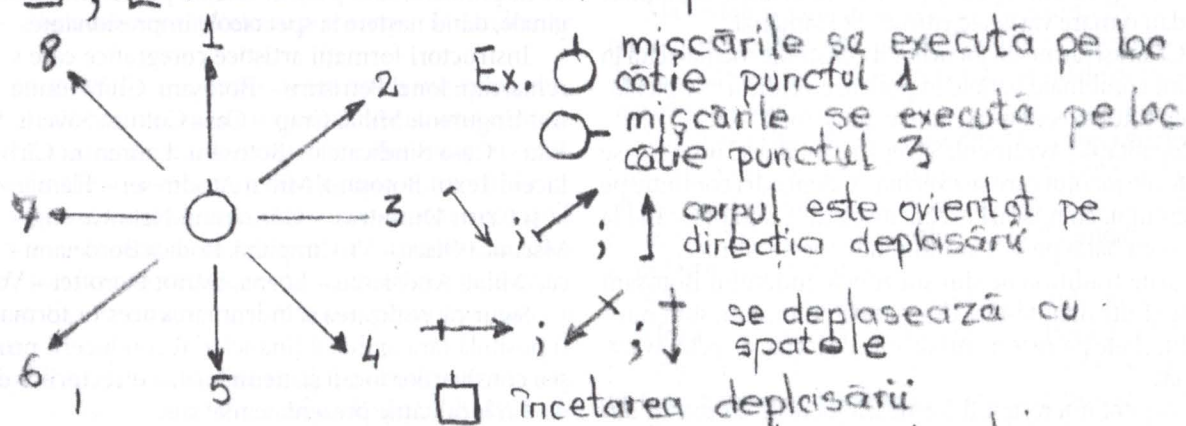
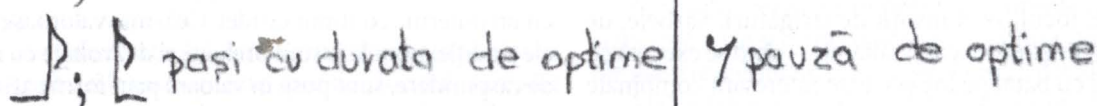
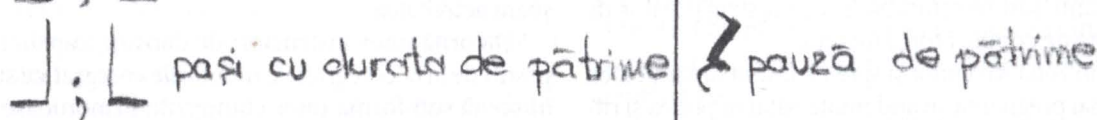
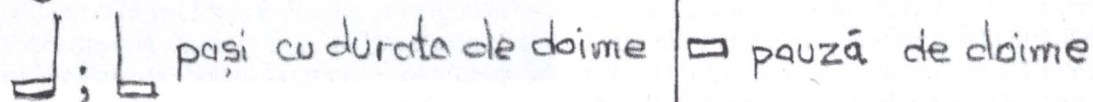
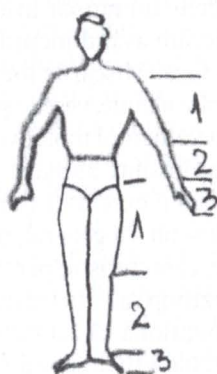
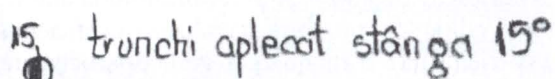
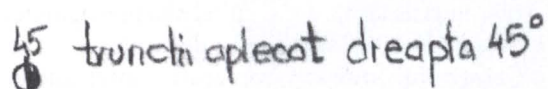
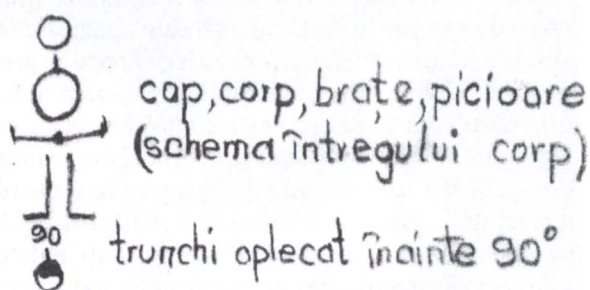
**Ansamblul Cordăreanca
– Cordăreni, Botoșani**

**Ansamblul Siretelul –
Vf. Cîmpului, Botoșani**

Notarea grafică a mișcării (Semne convenționale de bază)

Ex. pas cu piciorul stâng încrucișat în față peste piciorul drept

 pas nedepășit cu piciorul stâng

 pas cu piciorul stâng încrucișat în față fără a depăși linia mediană a corpului

 pas alăturat cu piciorul drept

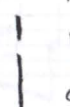
 pînten pe podea cu ambele picioare

 pînten cu dreptul în stîngul

 pînten în aer cu ambele picioare

 pînten în aer cu stîngul în dreptul

 ușor îndoit
 îndoit la 90°
 complet îndoit

 bătaie glisată cu piciorul drept din spate în față

 A revenirea din genuflexiune

 lovirea cu palma dreaptă pe călcîiul piciorului stîng în interior, în față corpului

 lovitură cu palma dreaptă pe segmentul 1 al piciorului drept lateral

 A băiat (unghiul reprezintă față)

 fătă (partea concavă reprezintă față)

 lateral de mîna oblic sus

 lateral, un băiat pe umărul partenerului, celălalt pe șold

 lateral încrucișat în spate

 lant de brate jos

 lant de brate sus

 ținută pe umeri

 repetarea fragmentului de dans

 repetarea ultimei măsuri

 repetarea "ad libitum"

 repetarea ultimelor două măsuri

 repetarea dan cu alt picior

Patru jocuri populare bătrânești din județul Botoșani

Culegerea și transcrierea coregrafică:

Mihai Chelărescu

Transcrierea muzicală:

Constantin Lupu

„Taleantul dansează,

Invitația țopăie“

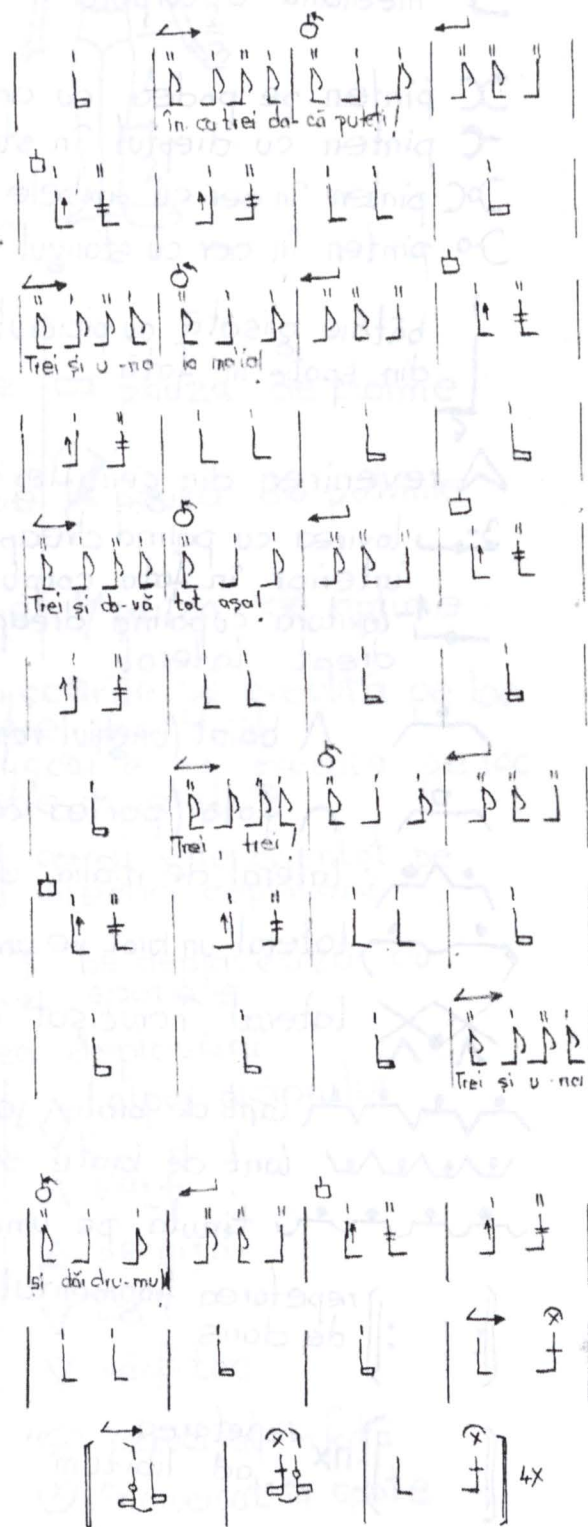
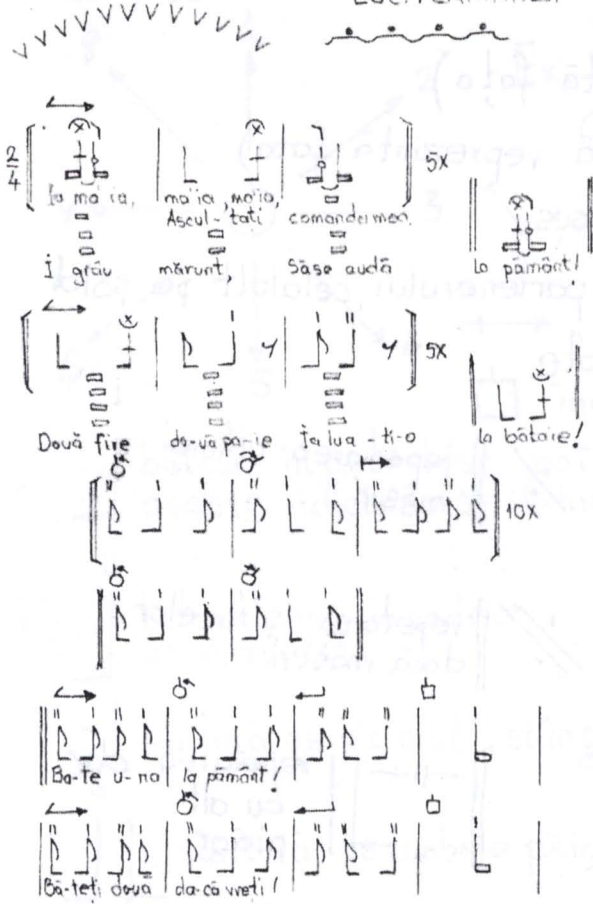
Sever Tita

CORĂGHIASCA

CORĂGHIASCA

Lac. FLĂMÂNZI

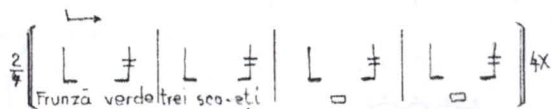
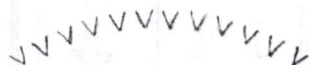

MĂRGINEANCA

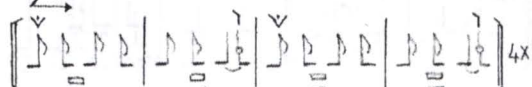
MĂRGINEANCA

Loc. FLĂMÂNȚI

Frunză verde trei sea-eți
Mărgineanca măi bă-i-iei!

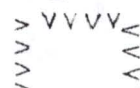
Pe sol-tote măr-un-tel!

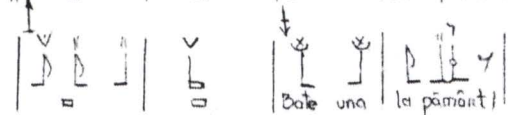
Sî-măi ta-re ia măr'ia!

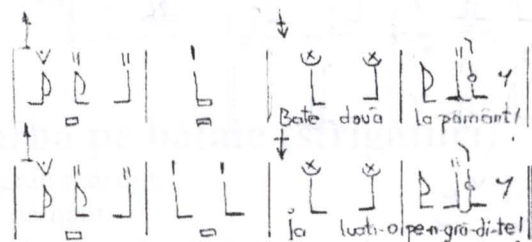
Î-na-in-te și-na-poi!

La cîl-căi lu-ăti-a măr'

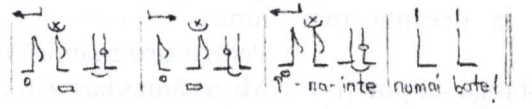
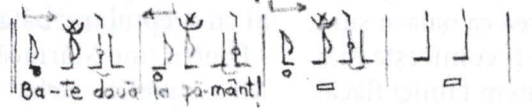
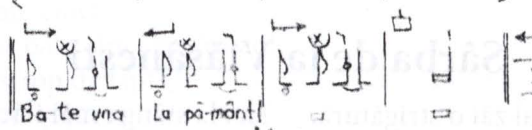
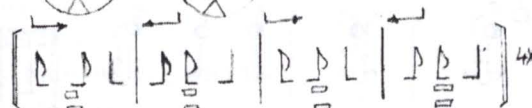
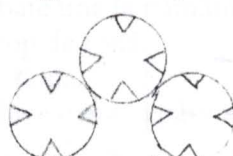

Ba-te una la pămînt!

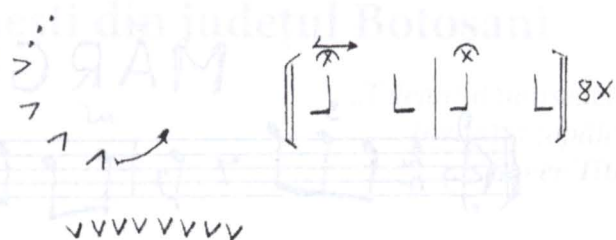
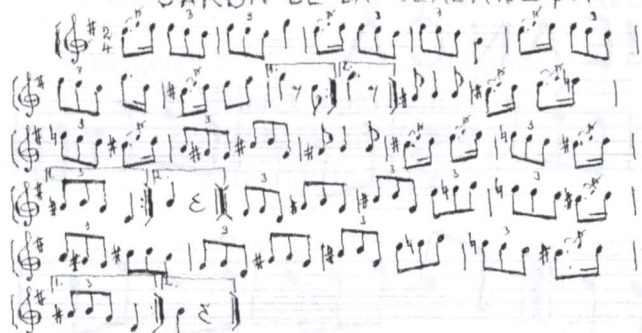
Ba-te două la pămînt!

La luti-ol pen-gră-di-te!

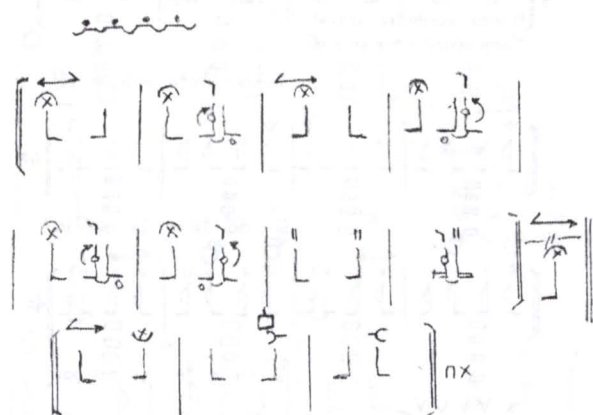
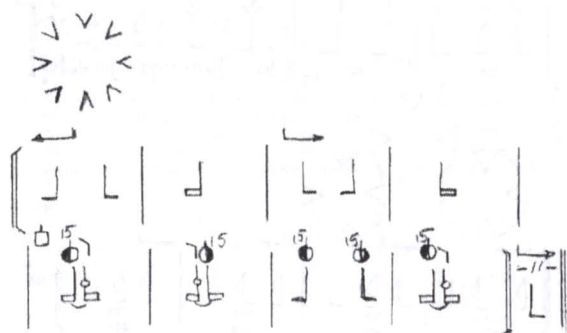
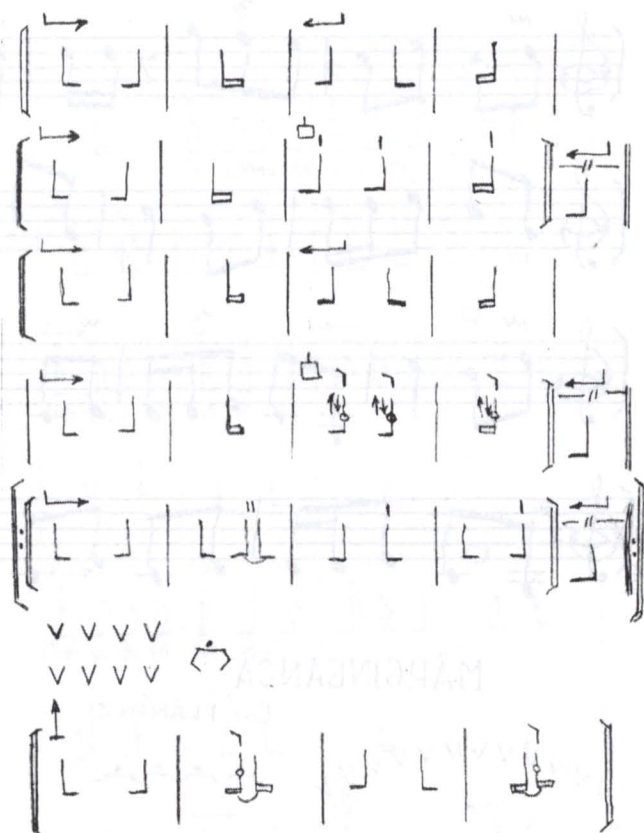
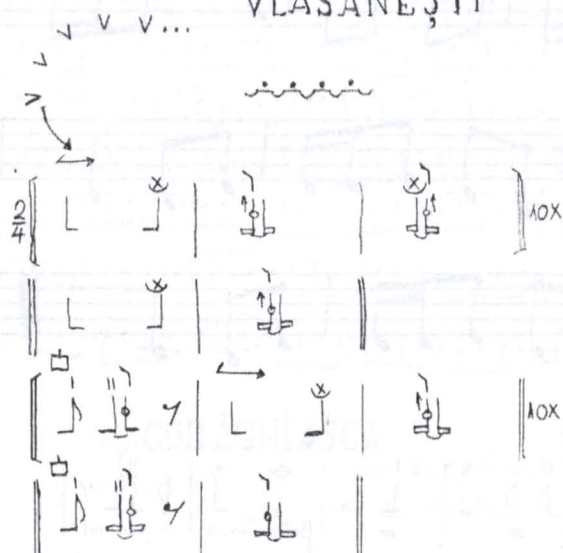

Î-na-in-te numai ba-te!

SÂRBA DE LA VLĂSĂNEȘTI

SÂRBA DE LA VLĂSĂNEȘTI

Sârba de la Vlăsânești

- Ia mai zâi o strigătură,
Nu tăcea ca oaia-n șură.
Haida-ți voinicește măi
Că sântem falnici flăcăi.
- Hai la dreapta măi
băieți
Că la stânga nu puteți.

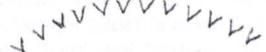
Hai la stânga măi flăcăi
Și cu dreptul trei bățai.
- Pentru tine Măriucă
Mi-o pierit iarba pe
luncă.
Pentru tine mândră hăi
Mi-o rămas iarba în clăi.

SÂRBA PE BĂTAIE

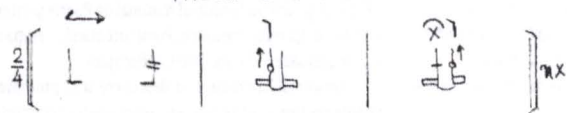

SÂRBA PE BĂTAIE

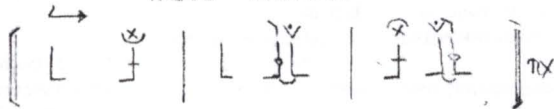
Loc. FLĂMÂNȚI

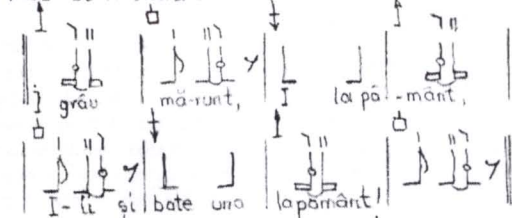
PASUL BĂTRÂNESC

PASUL TINERESC

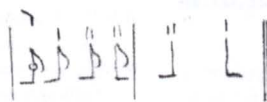
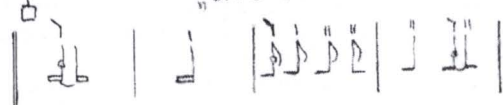
MOD DE A STRIGA

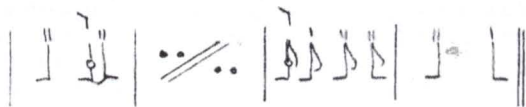
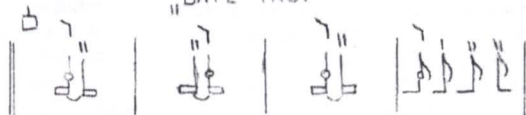
"BATE UNA"

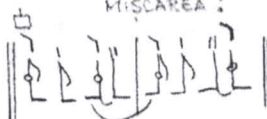
"BATE DOUĂ"

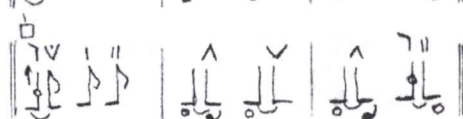
"BATE TREI"

ÎNAINTEA PRIMEI MĂSURI A FIGURILOR POATE FI PUSĂ MIȘCAREA:

STRIGĂTURILE POT FI PUSE ȘI PE URMĂTOARELE MIȘCĂRI:

Sârba pe bătaie (strigături)

- I grâu mărunț,
I la pământ,
Iii și bate una la pământ.
- I strop de rouă,
I bate două,
Iii și bate două la pământ.
- I flori de tei,
I bate trei,
Iii și bate trei la pământ.
- I lapte acru,
I bate patru,
Iii și bate patru la pământ.
- I licurici,
I bate cinci,
Iii și bate cinci la pământ.
- I strop de lapte,
I bate șapte,
Iii și bate șapte la pământ.

Variante de a striga:

I - grâu mărunț,
I - sârba la pământ,
I - sârba bate una la pământ.

„MĂRȚIȘOR”, Concurs Național de Muzică Ușoară

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Primăria Municipiului Dorohoi, Clubul copiilor Dorohoi și Casa Municipală de Cultură Dorohoi, organizează în perioada 27.02 – 01.03.2009 la Dorohoi, cea de-a XXVI-a ediție a Festivalului „MĂRȚIȘOR” 2009.

Festivalul „MĂRȚIȘOR” 2009 are drept scop promovarea muzicii ușoare românești autentice, afirmarea și lansarea tinerelor voci, stimularea de noi talente interpretative în vederea promovării lor în elita muzicii ușoare românești și internaționale.

Inscrierea se face pe bază de fișă, după modelul anexat, ce va fi trimisă pe adresa: Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, str. Unirii nr. 10, Cod. Poștal 710233, Botoșani, sau fax: 0231-536322, e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com sau direct în ziua și la locul preselecției.

Preselecția pentru Festivalul „MĂRȚIȘOR” 2009 va avea loc în ziua de 26.02.2009, începând cu ora 16.00, în fața juriului Concursului, la sediul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, strada Unirii nr. 10, parter-Mediatecă.

Neparticiparea la preselecție atrage după sine neparticiparea la concurs.

Taxa de înscriere pentru concurenți este de 50 lei nerambursabili, ce va fi achitată în ziua și la locul preselecției. Cazarea, masa și contravaloarea transportului pe timpul preselecției vor fi suportate de către concurenți.

La concurs pot participa interpreți de muzică ușoară, la trei secțiuni:

- tineri: cu vârsta cuprinsă între 16-29 ani (maxim 3 persoane);
- copii: cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani (maxim 3 persoane);
- copii: cu vârsta cuprinsă între 11-15 ani (maxim 3 persoane);

Organizatorii își rezervă dreptul de a participa în concurs cu câte 5 concurenți la fiecare secțiune (celelalte județe cu câte 3).

În urma preselecției vor rămâne în concurs un număr de 30 – 35 concurenți pentru fiecare categorie de vârstă, stabiliți de juriu.

Ordinea intrării în concurs se decide prin tragerea la sorți. Concurenții trebuie să respecte întocmai precizările organizatorilor cu privire la intrarea în concurs și repetiții.

Fiecare concurent va avea pregătite pentru preselecție și concurs 2 piese de muzică ușoară, din care una din repertoriul românesc, preferabil de factură diferite (melodică, ritmică, text). Nu sunt admise compoziții proprii.

Acompaniamentul concurenților va fi asigurat prin negatice ce trebuie a fi înregistrate pe casetă digitală DAT-CD sau minidisc, în ordinea interpretării pieselor.

Se consideră criterii de apreciere calitatea negativelor, calitățile vocal-interpretative, prezența scenică, valoarea și dificultatea repertoriului, originalitatea interpretării.

Concursul propriu – zis se va desfășura în zilele de 27.02 – 01.03.2009, începând cu ora 17.00 la sala Teatrului Dorohoi, sub forma unor spectacole cu public. Fiecare spectacol-concurs va fi însoțit de recitaluri ale unor interpreți consacrați ai muzicii ușoare românești.

În ziua de 1 martie 2008, va avea loc Festivitatea de premiere și Gala Laureatilor.

Laureații care nu sunt prezenți la Gala de decernare a premiilor vor fi descalificați.

Juriul are în componența sa personalități marcante ale muzicii ușoare românești, redactori Radio-TV, personalități culturale locale. Deciziile juriului privind preselecția, ordinea premiilor nu se contestă.

Fiecare concurent va primi media notelor acordate de

membrii juriului. Notele și plasamentele finale sunt confidențiale și sunt făcute publice numai pe scena Galei Laureatilor.

Juriul concursului are latitudinea de a nu acorda unele premii, sau de a le redistribui.

Cheltuielile de transport vor fi suportate de către concurenți.

Organizatorii asigură masa și cazarea concurenților.

După fiecare seară de concurs, juriul va selecționa soluții care vor intra în calcul pentru jurizarea finală.

Interpreții laureați vor participa la spectacolele Festivalului Concurs, fără drept de remunerare.

Cheltuielile privind organizarea și desfășurarea Festivalului Concurs, respectiv premiile, onorariile pentru colaboratori și invitați, inclusiv pentru participanți, prestările de servicii, cheltuielile pentru publicitate și tipărituri, respectiv cheltuieli materiale, sunt suportate de către organizatori, categoriile de cheltuieli fiind stabilite în baza unui protocol încheiat.

Fiecare concurent are dreptul la un însoțitor care va avea intrare liberă în seara de concurs și eventual la Gală.

Celelalte persoane însoțitoare, vor procura bilet de intrare.

„SATULE, MÂDRĂ GRĂDINĂ”

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Primăria și Centrul Cultural al comunei Bucecea, organizează cea de-a XXX-a ediție a Festivalului – concurs interjudețean al cântecului popular moldovenesc „Satule, mândră grădină”, manifestare cultural – artistică interjudețeană ce se va desfășura în perioada 19 – 21 mai 2009 la Centrul Cultural Bucecea.

Stimularea celor mai talentați și autentici interpreți, creatori ai cântecului popular moldovenesc, vocali, instrumentiști, grupuri vocale, formații corale (femei, bărbați, mixte);

- Depistarea, valorificarea și promovarea creațiilor folclorice autentice, de certă valoare artistică;

- Îmbogățirea repertoriului interpreților cu creații din fondul tradițional de autentică valoare, readuse în circuitul viu;

- Cercetarea și valorificarea stilului specific de interpretare din zona etnofolclorică a Moldovei;

- Contracurarea tendințelor de alterare, populare și vulgarizare a folclorului muzical și a portului popular.

Festivalul „SATULE, MÂDRĂ GRĂDINĂ” se adresează interpreților vocali și instrumentiști ai cântecului popular moldovenesc:

- copii, 7 – 10 ani, 11 – 14 ani

- tineri, peste 15 ani

- rapsozi populari, peste 30 ani

- formații corale, femei, bărbați și mixte

Prin repertoriu, interpretare și ținută scenică, aceștia se vor apropia de imaginea consacrată a rapsozului, exponent înzestrat al colectivității, ce poartă cântecul în contextul de viață folclorică tradițională.

Invitația se adresează câte unui reprezentant al fiecărui gen folcloric din județele invitate, mesageri reprezentativi ai melosului moldovenesc.

Pentru concurs, interpreții (unul pentru fiecare categorie), vor prezenta două piese, din care:

- o melodie fără acompaniament (doină, baladă etc.), cu excepția copiilor care vor interpreta o singură piesă cu acompaniament;

- altul cu acompaniament;

Timpul limită de evoluție scenică va fi între 4 și 6 minute. Acompaniamentul soliștilor va fi asigurat de către Orchestra populară profesionistă „Rapsozii Botoșanilor”.

Se vor acorda premii și distincții din partea organizatorilor pentru cele 3 categorii de interpreți:

- Marele premiu al Festivalului (premiul special al juriului) și două mențiuni speciale;

- Copii – soliști vocali și soliști instrumentiști (circa 10 trofee pentru cei mai valoroși copii), promovarea în emisiunile realizate și TV;

- Tineri – soliști vocali și soliști instrumentiști (premiile I, II și III);

- Rapsozi populari (premiile I, II și III).

Inscrierea se va face pe baza unor fișe de participare, însoțită de linia melodică pentru piesa cu acompaniament orchestral, până pe data de 15 mai 2009, pe adresa: Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, str. Unirii nr. 10, Cod. Poștal 710233, Botoșani, sau fax: 0231-536322, e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com. Concurenții din țară vor fi prezenți la sediul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, în ziua de 19 – 20 mai 2009, începând cu ora 9.00. Concurenții din Botoșani vor fi prezenți la preselecție 20 mai 2009, ora 10.00.

Neparticiparea la preselecție atrage după sine neparticiparea la concurs.

Taxa de înscriere pentru concurenți este de 40 lei nerambursabili, ce va fi achitată în ziua și la locul preselecției.

Organizatorii asigură masa și cazarea. Instituțiile culturale suportă transportul concurenților desemnați pentru a participa la concurs. Concurenții independenți își vor asigura singuri transportul.

„Porni Luceafărul...”

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Editurile Junimea și „Convorbiri Literare” din Iași, precum și cu riviste de cultură „Convorbiri Literare”, „Poezia”, „Dacia Literară”, „Cronica”, „Feed back”, „Viața Românească”, „Familia”, „Vatra”, „Euphorion”, „Steaua”, „Hyperion”, „Anteteze”, „Semne”, „Poesis”, „Luceafărul”, „Porto-franco”, „Ateneu”, „Cafeneaua Literară”, „Argeș”, „Bucovina Literară”, „Antares” și APLER, organizează Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediția a XXVI-lea, în perioada 5-7 iunie 2009, la Botoșani.

Concursul își propune să descopere și să promoveze noi talente poetice și critice și se adresează poezilor și criticilor literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei secțiuni:

• POEZIE: Se va trimite un print (sau dactilogramă) în 3 exemplare, care va cuprinde 40 de poezii semnate cu un motto. Același motto va figura și pe un plic închis în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon.

Se vor acorda două premii care vor consta în publicarea a câte unui volum de poezie de către Editurile Junimea și „Convorbiri Literare” cu sprijinul financiar al APLER. Manuscrisele care nu vor primi premiul de mai sus vor intra în concurs pentru premiile revistelor implicate în organizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poezilor premiați. Toate poeziile selectate pentru premii vor apare într-o antologie editată de instituția organizatoare.

• INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIE: Se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 exemplare, semnat cu un motto. Același motto va fi scris pe un plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon.

Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare: cel mult trei premii. Eserile premiate vor fi publicare în revistele care acordă premiile și în antologia editată de instituția organizatoare.

• CARTE DE DEBUT EDITORIAL: Se vor trimite 2 exemplare dintr-un volum de poezie editat în perioada 15 iunie 2008 – 30 mai 2009. Vor fi acordate premiile „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a USR și al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

Festivitatea de premiere va avea loc la Botoșani în ziua de 7 iunie 2008.

Lucrările vor fi trimise, până la data de 5 mai 2009, pe adresa: CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI, Str. Unirii, nr. 10, Botoșani. Relații la tel. 0231-536322 sau e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com.

Lumea ideală: fiecare își vede de ale sale...

Țesătoarea Aurelia Racu din Ibănești,
județul Botoșani

MEȘTER POPULAR
-ÎMPLETITOR DIN FOI
DE PORUMB

CIOBANU FLORIN
AVRĂMENI